

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ
(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

Рік XI.

Ч: 3-4 (48-49)

ЛОНДОН-МЮНХЕН

грудень
1957

НЬЮ ЙОРК-ТОРОНТО

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH

published by Ukrainian Youth Association

Editor Responsible: Oleksa Kalynyk

LONDON — NEW YORK

А В А Н Г А Р Д — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДИ

ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган

Центрального Комітету Спілки Української Молоді

Відповідальний редактор: О. Калиник

Листування і матеріяли надсилати на адресу:

O. Kalynyk, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., *Belgium*

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Parach, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, Austria

S. U. M.
Calle - Ukraniana N. 9.
Caracas Catia, Alta - Vista
Venezuela

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Montholon,
Paris 9, France

Mr. J. Deremendz
20 Granville Ra.,
Bradford 9, Yorks,
Great Britain

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic.,
Australia

U.S. HUNGARIAN CULTURAL CENTER
26601 RYAN ROAD
WARREN, MI. 48091

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ

стор.

Різдвяні звичаї . . .	4
Новий Рік	5
Проф. М. Заклинський: Полковник Іван Богун . .	6
Ганна Калиник: Родина під большевицьким пануванням . . .	12
С. Женецький: Проблеми денационалізації . .	15
О. П.: Нариси з історії філософії (Цицерон) . .	24
Маріон Едмонас: Тасманиця Великого Зім-бабве	31
Б. С.: Альфред Нобель і його нагороди . .	33
Чи англієці вірять у Бога?	36
Юрій Клен (1891-1947) . .	38
Г. В.: «Вбогий хлопчина» і мрія про Трою . .	38
Вільям Лінч: Вбивця . .	46
Джеймз Сербер: Премудра муха (із книги «Байки для наших днів»)	48
Сторінки Юнацтва СУМ-у	49
Д. Левицький: Марш юнацтва СУМ-у . . .	50
В. С.: Полковник Семен Палій	51
Про дружбу	52
Національний герб . .	54
Григорій Цебрій: Оселя СУМА	57
З життя СУМ-у	66
Звернення	69
Педагогічна праця проф. Г. Ваценка . .	70
Різні	73

Річ XI.

Ч: 3-4 (48-49)

ЛОНДОН — МЮНХЕН

1957

НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО

Бог і Україна!

З Різдвом Христовим!

Честь України!

Готов боронити!

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ ТА НОВИМ РОКОМ ВІТАЄМО
ІЄРАРХІВ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, УКРАЇНСЬКІ УСТАНОВИ,
КРАЙОВІ КОМІТЕТИ, КОМІТЕТИ ОСЕРЕДКІВ, ЧЛЕНСТВО
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД
В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ!

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

**Центральний Комітет
Спілки Української Молоді**

НАШИХ ЧИТАЧІВ, ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, КОЛЬПОРТЕРІВ,
СПІВРОБІТНИКІВ ТА ПРИХИЛЬНИКІВ ЄДИНОГО СУМІВСЬКО-
ГО ЖУРНАЛУ, РОЗСІЯНИХ ПО ЧУЖИХ КРАЇНАХ, З РІЗДВОМ
ХРИСТОВИМ І НОВИМ 1958 РОКОМ ВІТАЄ

Редакція «Авангарду»

1957

1958

РІЗДВЯНІ ЗВИЧАЇ

Серед зимових свят Різдво — свято родини, найбільше в обрядових звичаях, — це велике річне свято, зв'язане з прадавніми слов'янськими традиціями, переказами та повір'ями про добрих людей і добрих господарів, що дбають не тільки про родину й «челядину», але й про худібку. Тому господарі не жаліють на Свят-Вечір нічого, ані собі, ані худібці (є повір'я, що воли в той вечір обмовляють господарів).

В день Свят-Вечора всі домашні обов'язково постять. Як смеркається, на долівку вносять солому (дідух), на стіл під обрус кладуть пахуче сіно, а на чотирьох рогах — по зубцеві часнику, що «відганяє від злого та дає міць і здоров'я».

Коли появиться на небі перша вечірня зірка, господар іде до стодоли, бере великий сніп збіжжя, т. зв. «діда», й несе його до хати, при чому просить ласки Божої для всіх домашніх і цілої родини. Потім ставить діда на почесне місце «на покутті». Дід — сніп — це прародич-живитель, праслов'янський дух-опікун: він очолює собою цей Свят-Вечір, займаючи найдостойніше місце

На Гуцульщині господар, поки увійде зі снопом-«дідом» до хати, закликає злих духів, а добрих просить на Свят-Вечір; запрошує також вовків, ведмедів та інших диких звірів вечеряти, «щоб шкоди не робили». Потім бере трембіту і трембітає на всі чотири сторони світу, врешті, підходить до дверей, замахується «барткою» та врубус її в поріг: зачаровує вхід перед нечистою силою, щоб на Свят-Вечір не входила в хату.

Коли всі домашні засядуть до вечері, на покутті, перед снопом-дідом засідає господар. Та поки це станеться, він відмовляє столи старовинну молитву, переказувану з діда-прадіда. В тій молитві згадуються про давні минуле й заповідається нове, невідоме, зв'язане з усякими побажаннями та віщуваннями. Потім колядують, звичайно співають стару церковну коляду «Бог предвічний».

На Свят-Вечір мусить бути аж дванадцять страв. Найважливішою стравою є кутя. Це обрядова пожива присвячена культові предків: варена пшениця, мед і мак — це первісні найстарші благодаті хлібороба, плоди землі та труди роботящої бджілки.

Починаючи їсти кутю, мече її ложкою на стелю: для ворожбі, скільки кіп буде на полі, та скільки роїв у пасіці.

На Свят-Вечір ходять колядники колядувати. Народні колядки, навіть красю старовини, оспівують світ Божий, мир людський, давнє лицарство й ловецьке життя та хліборобські труди. Коляди, що в них нема згадки про «пана господаря», це є здебільшого не нашого походження, та виїмок коляд церковних, таких, як «Бог Предвічний», «Вселенная, веселися», що є в Почаївському богословнику.

Свят-Вечір найкраще свято в році, це свято родини, в якому так тісно зв'язана любов між нею та пошаною предків, а разом з тим культом та традиціями народу. (Тому помершим залишають страву на Святе Навечеря, тому за душі їх світиться ціла ніч свічка, застромлена у великому калачі).

Багатство наших обрядових звичаїв є велике. Його можуть нам

позавидувати їй найкультурніші народи світу. Тому ми повинні дорожити цими надбаннями душі народу, що відзеркалюють наше національне обличчя та є свідками споконвічних поривів до краси й сонця.

НОВИЙ РІК

Святкування Нового Року тісно сплітаються зі святкуванням Різдва. Це продовження т. зв. коляд.

Увечері напередодні Нового Року, після відправи в церкві, домашні засідають до вечері. Стіл застелений білою скатертю, на ньому залишений різдвяний калач; в куті стоїть сніп, «дід»; на долівці розстелений ще від Різдва «дідух». Хоч солома цього «дідуха» вже й протерта від ходження ногами, проте вона залишається аж до Нового Року на долівці. Щойно на Новий Рік виносять її до саду, крутять з неї персвесла та обв'язують дерева «щоб росли й родили». Рештки цієї соломи палять у садку, а потім розтрясають попіл під молоді деревця «щоб росли».

Новий Рік — це радість дітвори: вона очолює собою це нове, прийдешнє. Від самого досвітка діти бігають від хати до хати з побажаннями. Вбігають у світлицю і посипають зерном на долівку, з побажаннями «сіють»: «Сійся, родися, жито, пшениця!... Дай то вам Боже весну красну, літо роже і стільки кіп, що на небі зізді!»

Дітвору обдаровують горіхами, медівниками та іншими ласощами.

Під вечір молодь ходить з «Маланкою». В тім новорічній «Вертепі» головною особою є «Василь». Він, немов лицар, що виступає в похід, сидить на високому коні (два сильні молодці передодягнені за коня). «Кінь» ірже, басує, Василь поплескує його, успокоює. За конем підбігає «Маланка» (звичайно передодягнений хлопець) — плаче, заводить ревними сльозами, жапаючись за стремена: «Василю, Василечку, на кого ти мене бідну покидаєш, невже ж серця не маєш!»... Позаду козак, жид, шляхтич, циган і смерть. Вони ідуть, співаючи: «Василь сіно косить, Маланка їсти носить, го-го-го добре вино». Цілим гуртом входять так у хату. Тут починаються «лицедії» з монологами, діалогами, співами і танцями. Врешті на закінчення дає собі духа «смерть»: косить косяго кого попало, так що домашні мусять викуплюватись «почастунком», гостюванням.

Ходять з «Маланкою» аж поза північ і кінчають цей своєрідний карнавальський похід над раном т. зв. «складчинами».

По містах інакше. «Маланка» відбувається увечері під Новий Рік: Молодь танцює аж до ранку на т. зв. «Маланчиних Вечерницях», що є вступом до м'ясищ.

З Новим Роком зв'язує народ різні ворожби. Наприклад: не мож-на лежати в постелі, бо «недуга не покине цілий рік». До хати не сміє ввійти на Новий Рік першою жінка, бо «несе нещастя з собою». Зате щастя приносить кінь, тому коня вводять на Новий Рік до хати.

ПРОФ. М. ЗАКЛИНСЬКИЙ

Полковник Іван Богун

Він був найзначніший між полковниками і співробітниками Хмельницького, його найталановитішим полководцем-стратегом та зразком борця за велику ідею. Все своє життя, всі сили, весь великий талант присвятив Богун виключно і всеціло боротьбі за незалежність козацької держави, що її серед неймовірних труднощів будував гетьман Хмельницький. Він не віддав свого хисту на службу котромусь із гнобителів України, ані чужинцеві. Його щабля, його блискучий талант служили виключно козацькій державі.

Про його молодість не знаємо нічого. Напевно, мав він високу освіту, бо знав добре латинську мову і не раз приймав участь у посольствах від гетьмана до чужих держав. По його способі воювання можемо здогадуватися, що воєнного ремесла вчився він також на Запоріжжі. Походив із нашого шляхетського роду. Його батько Федір не мав власної посілости, лиш винаймав маєток Бубнів у Київщині. Там і проживав. Коли саме зголосився Богун до козацького війська і що робив у першому році революції 1648, — не знаємо. На початку 1649 р. був він уже полковником. Гетьман Хмельницький, проникливий знавець людей, очевидно, скоро розпізнав воєнний талант та кристалекий характер цього старшини і призначив його на те дуже почесне і відповідальне становище. Богун був тоді вже в середніх літах, бо мав достояючого сина, який вступив незабаром до козацького війська.

Гетьман післав Богуну в Вишничину стерегти тимчасове пограниччя держави, демаркаційну лінію. З тих часів маємо його лист, єдиний, що зберігся. Він написав до коменданта прикордонних польських військ, щоб той держав у карності своїх старшин, які не раз переходили з своїми частинами на козацьку сторону і там бешкетували. Одначе — писав він — якщо ті напади означають, що поляки бажають пограничної війни, то він не має нічого проти. Називає в тому листі гетьмана своїм добродієм. Може з вдячності, що гетьман довірив йому так скоро високе становище. Коли той лист не дав бажаних наслідків, Богун відплачувався нападами на польські пограничні частини та відібрав від них коло 50 сіл і містечок.

Не гнався Богун за популярністю. Своїх козаків держав у гострій карності та вимагав від них хоробрости і посвяти. До свого полку приймав лиш відважних. Тому його козаки відзначалися незвичайно босздатністю. Під його проводом вони довершували героїські подвиги. Бути богунівцем — це була в Україні одна з найбільших почесей. Цей полковник мав високу думку про талановитість і хоробрість нашої нації. Козацьке військо вважав багато вартіснішим від польського, тому, подібно як гетьман, ніколи не вагався вступати в бій з поляками, хоч би мав значно менше війська, як вони.

Особистих амбіцій не мав. Ніколи не старався про почесніші становища чи відзначення. Хоч був у козацькому війську і в дер-

жаві дуже видатною людиною, найдено лиш один його портрет. Хай другі — казав він — ведуть політику, а він воліє здійснювати шаблею їхні рішення. Мабуть, тому мав він таку настанову, що політика вимагала тактичних ходів, хитрувань, компромісів, а він, лицар ідеї, не любив таких доріг.

Не мав і найменшого бажання збагачуватись. Немало було хапчивих козацьких старшин, що їх московська влада обдарувала дорогими хутрами або мастками. Не могло бути й мови про те, щоб Богун прийняв щось від ворогів козацької держави. Багато посіlostей роздавали й поляки, чимало козацьких старшин нобілізувано при різних нагодах серед шляхти польської держави. Та Богун не приймав пропоновані йому ворожі відзначення, дарунки й нагороди.

Ніколи не траплялася Богунові така пригода, як полковникові Данилові Нечасві, що стеріг пограниччя в його сусідстві. Це був також освічений і талановитий старшина, одначе визначався легкодушністю й охотою буйно, по-козацькому загуляти. На такому безжурному бенкетуванні заскочило його польське військо в містечку Красному. Там згинув він і тисячі його козаків. Богун був іншим. Його широкий козацький розмах виявлявся на полях бою, а не в бенкетах, коли ворог близько.

Наш парід більше любив одночайдушний козацький розмах і легковажність до смерти, та Богун дивився на це збоку державного добра. Нечасву легкодушність і погорду до смерти звеличав народ у багатьох піснях. Пісні про Богуну не стрічав я ні одної. Про популярність він не дбав. Його величали і шанували, але захоплювались Нечаями.

Аж до недавня, ще 30 років тому, не знали ми, як Богун виглядав. Єдиний його портрет віднайдено між двома Світовими війнами в одному Варшавському музеї і зроблено знімку. Щастя, що так сталося, бо небагато років пізніше, в час війни, згорів і той портрет разом з музесом.

Полковник у козацькій державі був не лиш комендантом військової частини. Він був також високим державним урядовцем. Хмельницький поділив територію козацької держави на 16 полків. Кожний полковник був також начальником полкової території, де жили ті козаки, що воювали під його проводом. Богун керував своїм брацлавським полком справедливо і жертвовно. Своїм прикладом він учив населення віддавати майно і життя за незалежність своєї держави. Населення глибоко шанувало свого славного на всю Україну начальника. Піяка інша околиця України не виявила такого жертвовного завзяття в боротьбі проти Польщі, як Богунова Брацлавщина.

Коли Богун відмовлявся присягти Москві в Переяславі, польська влада задумала скористати з того і прихилити його на свою сторону. Його сусід, шляхтич із Київщини, що був прихильником Польщі, післав йому листа з запрошенням на польську службу. За те Польща наділить його, мовляв, великими мастками, почестями і гетьманською булавою, бо він більш відповідний на те найвище в Україні становище, як Хмельницький. Богун негайно післав того листа гетьманові як остерогу щодо нової небезпеки для України після Переяславського договору.

Таким безкомпромісовим, вірним лицарем нашої незалежної держави був він усе життя в усіх своїх починах. Не лиш пере-

яславського, але ніякого договору не визнав він, якщо в ньому не підтверджено незалежності України. По смерті Хмельницького він був куди більш непримиренний супроти Москви, як новий гетьман Виговський, що став рішучим її ворогом аж тоді, коли дістав докази, що Москва тайкома піддержує і під'юджує полк. Пушкаря проти нього. «Не потрібні нам московські восводи», — говорив Богун до Виговського в присутності царських послів. «Ідеш у Чигирин восводою?» — погрожував він тоді ж московському вельможі Шкуратову. — «Не вернешся відтіля здоровий!». Однак позбутися восводів з України не так то було легко. Саме тоді, по смерті Хмеля, цар пильно старався збільшити свою владу в Україні.

Богунів дуже не подобалися пролви внутрішньої боротьби в Україні. Коли полтавський полковник Пушкар, з вини Виговського та й піддержаний Москвою, підняв бунт, Виговський вислав проти нього військо під проводом Богуна. Однак славний полководець, що, наче грім на голови ворогів, не підніс меча проти козаків. Він переконував Пушкаря, довго стояв зі своїм військом і, врешті, вернувся, не вдіявши нічого. Тоді Виговський сам попровадив військо до жалюгідної, братовбивчої битви. В ній згинули тисячі козаків. Вона причинилася згодом до жахливого в своїх наслідках повстання проти Виговського.

Богун не підписав Гадяцької угоди з Польщею, бо вона не визнавала Україні незалежності. Та коли Виговський підняв зброю проти Москви, Богун негайно пішов із ним і відзначився зі своїм полком у славній битві під Конотопом, де згинули і попали в неволю коло 30 тисяч москалів. Богун опікувався, наче батько, молоденьким гетьманом Юрасем Хмельниченком, але не визнав його договорів, які той склав з конечности та з недостачі досвіду. І не поїхав з ним на переговори до московського, а згодом до польського табору.

Коли Юрась склав у Чуднові в 1660 р. дуже некорисну угоду з Польщею, Богун відмовився підписати її. Тоді стало йому небезпечно на Правобережжі. Але й на лівий беріг не міг показатися, бо там господарювали москалі. Були це важкі часи Руїни. Не стало в Україні місця для борців за її незалежність. Він переховувався на території свого полку, але польські висланники ніяк не могли захопити його в полковій канцелярії, ані довідатися, де він перебуває. Однак на другий рік його таки зловили і відвезли до тюрми до міста Мальборку.

2

Богуна можна б рівняти хіба до одного Кричевського. Але той зарання, ще в 1649 р., згинув геройською смертю під Лосвом, заступивши литовському війську дорогу в Україну. Богуніві воєнні поремогли придбали йому широку славу не лиш по всій Україні, але й у сусідніх і дальших європейських державах.

Перша воєнна удача, що звернула загальну увагу на нього в Україні, була оборона Винниці в березні 1651 р. Тоді те саме польське військо, що хитро наступало і поборолو необережного Нечая, ішло проти Богуна. Та Богун заманив польську кінноту в засідку, де багато її пропало. Опісля замкнувся в укріпленому винницькому монастирі. Всі польські наступи на монастир не підлягли. Врешті поляки ганебно втекли, почувши, що зближається козакам під-

мога. Богунівці далеко гналися за втікачами та багато з них винищили.

Про його визначну роллю в битві під Берестечком чимало писали голляндські та французькі часописи. Він визначався споміж полковників у перших днях успішних боїв. Коли ж гетьман погнався за татарами, щоб завернути їх на поле бою і не вернувся, старшина вибрала по кількох днях Богуну його заступником. Утеча татар перекреслила багато можливостей і дала полякам великі переваги. Тому Богун обмежився до оборони, але й тоді шарпав поляків несподіваними наступами. Врешті, він обдумав плян, як урятувати військо. Єдина вільна дорога була через глибокі болота річки Пляшави. Обозними возами наказав він мостити греблі та вивів майже все військо. Плян не вдався тому, бо нездисципліновані повстанці й обозники, побачивши ранком, що військо вже немає, попали в паніку і нерозсудливим криком звернули на себе увагу поляків. Поляки напали і всіх їх винищили. Одначе козацька армія, основа державної незалежності України, була врятована.

Коли гетьманич Тиміш вирушив весною 1653 р. з військом помагати свому тестеві, молдавському господареві Лупулові, проти напасників, киянів Семигородського і Волоцького, гетьман вислав із ним Богуну як дорадника і начальника булави. Дякуючи плянам і порадам Богуну, Тиміш виграв кілька битв. Та коло Букарешту загонистий Тиміш почав битву, хоча Богун рішуче відраджував, і програв її. Тоді й Богуну поранено, і Тимошевич перестало щастити.

Вліті того ж 1653 р. вирушив із 12-тисячним польським військом у Київщину знаний кат України, Стефан Чарнецькі. Попереднього року близько 20 тисяч польського війська полягло в битві під Батогом — і тепер Чарнецькі прийшов пімститися. Він по-звірячому вирізував мирне населення. Зайняв містечка Ліпці, Погребище, Липовець, спалив їх і вимордував усіх людей у них і в селах, куди проходив. Гетьман вислав проти нього Богуну з чотирма тисячами козаків. Богун дійшов до жажливих зграй і обдумав плян дії. Його завдання було важке. До відкритого бою не міг ставати, бо мав лиш третину з тої кількості війська, що мав хоробрий старшина Чарнецькі. Тому він замкнувся в твердині Монастирищі. Чарнецькі втішився, що дістане в руки такого видатного полководця і непримиренного ворога Польщі, і обложив ту твердиню і робив раз-у-раз наступи. Одначе Богуну козаки боролися так завзято, що кілька тисяч поляків упало, а твердиня все ще стояла. Тоді Чарнецькі зібрав решту свого війська і зробив вирішальний наступ. Закипіла кривава битва. Чарнецькі в перших рядах дерся на вали. Тоді Богун узяв з собою кілька сот кінноти і виїхав непомітно брамою з протилежного боку. З тим відділом напав він на поляків ззаду. Це викликало серед них велике зам'шання, тим більше, що саме упав поранений Чарнецькі. Вояки занесли його непритомного на віз і почали відступати. Вони втекли, залишивши весь табір. Так переміг Богун чотирма тисячами козаків 12-тисячне добірне польське військо з добрим проводом.

Дуже важкий був для Правобережжя 1654-ий рік. Польські магнати люто скаженіли, що Хмельницький зовсім відділив козацьку державу від Польщі і вони до своїх маєтків більше не вернутьсся. Того року Польща вислала двічі військо в Брацлавщину, щоб силою і терором забрати її. Гетьман не міг піти на відсіч, бо, згідно

з умовою, вислав більшість свого війська на Білорусь помагати цареві. Домагався у царя, щоб або повернув йому козаків, або прислав московські полки. Та цареві не було спішно. Населення Брацлавщини палило свої села й утікало в ліси, щоб не попасти в жорстокі руки зненавидженого порога і не лишити йому харчів. Мепканці укріплених містечок оборонялися до останнього. Вславилось тоді геройською обороною містечко Буша. Обляг його Чарниці, що вже видужав із ран. Довго здобував і багато війська стратив, заки здерся до містечка і до замку. Козакам-богунівцям щиро допомагали міщани, а то й їх жінки. Командант Буші, сотник Завісний, поляг при обороні замку, один з останніх. Тоді його дружина, красуня Оріся, що боролася поруч нього, побігла з запаленим смолоскипом до підземелля і підпалила величезні Богунові склади пороху. Під час вибуху згинуло те польське військо, що вдерлось до замку. Ворогові дісталися самі трупи і руїни. Так твердо боролася і вмирала Богунова Брацлащина. Вчинок Орісі Завісної

поставив її в ряди найбільших героїнь у нашій історії.

Богун бачив, що Брацлав — заслаба твердиня, щоб чинити опір польській армії, що наступала, а тому наказав спалити його і подався з полком у південну Київщину, до Умані. Це була сильна твердиня. Богун ще зміцнив укріплення, а коли настали морози, наказав поливати водою. Вони стали гладкі, як скло. Тут облягла його польська армія і татари, їх нові союзники. Всі їх наступи не принесли їм нічого, тільки втрати.

Коли Хмельницький під кінець січня 1655 р. діждався московських помічних полків і негайно вирушив проти поляків, вийшли вони йому назустріч. Богун здогадався, куди відійшли головні польські і татарські сили. Він лишив трохи війська, щоб боронити Умань, та подався зі своїм полком на поміч гетьманові. Продерся крізь перстень польського війська, що оточило гетьмана, і своїм сильним бадьорим полком піддержав на дусі обложених. Вони мерзли серед гострих морозів у чистому полі — «Дрижополі».

Гетьман, виконуючи свій гігантський плян — видертися з польського оточення і відходити під охороною возів, віддав Богунові команду обороною. Козаки проламали польський перстень і вирушили чотирикутником, оточені десятками тисяч возів, що були сковані ланцюгами, наче рухома твердиня. Польське військо без упину люто наступало з усіх сторін і нічого не могло вдіяти. Завзята битва кипіла весь час. Богун майстерно командував обороною. Гетьман затримався в догідному місці коло Охматова і там у новій битві відкинув поляків.

Великою славою вкрився тієї днини не лиш гетьман, але й Богун. Це була гетьманова і його остання велика битва з Польщею. Остання, бо виступ шведів проти Польщі ослабив її так, що вона вже не спромоглася післати на український фронт більших сил. Гетьман був би тепер відібрав від неї без більшого труду обширні західні землі та створив би сильну, майже соборну державу, якби не влізлива, захланна Москва, що йому в тому перешкодила і згодом врятувала обезсилена Польщу союзом. Гетьман помер, не довершивши завдання.

По його смерті більшість козацької старшини кинулась наживати маєтки, щоб стати в Україні на місці польської шляхти. Козацтво і селянство гостро за те проти неї виступало, а користала з тої

незгоди Москва. Булава Хмельницького попала в руки слабшим політикам. А згодом прийшли до влади негідні демагоги й амбіціонери. Україну поділили на двох: На Лівобережжі став гетьманом московський блюдолиз, колишній слуга Хмельницького, Бруховецький, а на Правобережжі — прихильник Польщі Тетеря. «Грязь Москви і варшавське сміття», — сказав пізніше Т. Шевченко.

Тетеря, що вважав польського короля «природним паном України», піддав йому думку здобути також Лівобережжя. Колись був Тетеря полковником у Хмельницького, але й великий гетьман не зміг, як видно, випрямити його похилий хребет. Гетьман Тетеря пригадав собі, яким талановитим полководцем був Богун і попросив у Польщі, щоб його звільнили. Так вийшов Богун у 1663 р. на волю. Тетеря організував тоді козацький корпус на допомогу королеві, що йшов у похід на Лівобережжя і призначив комендантом Богуну.

Так уперше в житті опинився Богун під ворожим проводом як начальник війська, що йшло здобувати для Польщі частину України. Коли він на окремії авдієнції представлявся королеві як начальник козацького корпусу, прийшло туди багато знатної польської шляхти і високих старшин, що бажали побачити того легендарного, славного полководця.

Було це під кінець 1663 р. Населенню Лівобережжя встигли вже москалі добре дошкулити, однак воно ще гаразд пам'ятало важку польську неволю і не бажало, щоб вона вернулася. Польське військо зустрічали скрізь вороже. В тій справі Тетеря і польський король помилилися.

У Чернігівщині обложило польське військо твердиню Глухів. Однак скільки наступів воно не робило там — всі вони не вдалися. Найбільше дивувалися польські коменданти, що на кожний з тих наступів оборонці Глухова були приготовані. Аж довідалися, що це Богун подає глухівцям докладні інформації про розміщення польського війська та про час і місце кожного наступу. Довідалися більше: що Богун підбадьорює глухівців до твердої оборони, бо скоро, мовляв, надійдуть з поміччю лівобережні полки, а тоді він, Богун, перейде до них зі своїм військом, і вони спільними силами знищать поляків.

Богуну негайно арештували і розстріляли 17. лютого 1664 року. Незабаром лівобережні полки побили відступаючих поляків, останні більше ніколи за Дніпро не виправлялися.

Так згинув найбільш заслужений співпрацівник Хмельницького, що вибрав смерть, щоб лишитись вірним ідеї. Можливо, що тоді в Україні було багато таких захоплених державників, як Богун. Однак не було, очевидно, крім гетьмана, другого, що вмів би так продуктивно працювати для справи незалежної держави, стільки важливого і вартісного для неї зробити, як Богун. Свій талант і патріотизм він завершив ділом.

Ганна КАЛИНИК

Родина під большевицьким пануванням

(Закінчення з попереднього числа).

В своїй пресі большевики відводять багато місця для виховавчих тем, для критики й самокритики ненормального советського побуту. Проте дописувачі не розкривають правдивих причин та винних у цьому, а докоряють тим вихованцям (які в дитинстві засвоїли «науку» й напучення таких своїх «вихователів», як Горький), що вони «бездушні», «черстві», «холодні», «печутливі», «варвари», «героїсти», «розрахункові», «некультурні», «грубі» і багато інших подібних епітетів.

Яскравим прикладом може бути стаття під назвою «Правильні люди» («Комсомольська правда», 28. 2. 1954). Автор статті А. Протопопова порушила проблему традицій родини. Цьому послужив такий факт: батько-москвич прийшов до молодой советської вчительки з проханням, аби та відпустила його сина на традиційне родинне свято в честь уродин бабусі, якій сповниться 100 років, і на яке з'їдуться 37 членів рідні. Автор з жалем і докором описала, як віднеслася до просьби батька молода вчителька Ніна Олександрівна:

«А що ж па те молода вчителька? Які думки пронеслися в неї в голову в ці хвилини? Може, вона задумалася над причинами деяких, не зовсім нормальних явищ у нашому громадському житті? Чому, наприклад, буває... У товариша родився первісток. Інший товариш одержав орден. Третього підвищили на посаді. Трапляється нагода, привітаєм, а не трапляється, і найменшого зусилля не прикладемо, щоб відзначити подію в житті товариша двома-трьома словами або поштовою карткою. І оскільки нам це здається «неважливим», «неголовним» в житті, то за такі «дрібниці» ми вже й не ображаємося один на одного. Чому ж? Та тому, що ми з дитинства до цього нечутливі. Родина не привчила нас до такого порядку. В родині не було таких традицій.

Можливо, слухаючи Зотова-батька, Ніна Олександрівна подумала: але ж всі ці «дрібниці» не тільки прикрашають життя, роблять його теплішим, затишнішим, дружнішим, але й організують характер людини, виховують шанобливе ставлення до старших, один до одного в родині, а звідси воно, це шанобливе ставлення, переходить і в громадське життя: треба буде поговорити про це з учнями, з батьками.

На жаль, ніякі такі думки не прийшли до голови молодой вчительки. Вислухавши інженера Зотова, Ніна Олександрівна поблажливо усміхнулася:

— Ну, знаєте... Подія, звичайно, виняткова. Але це щось старомодне! Взагалі... родинні традиції — це якось не по-сучасному.

В кінці статті автор поставила питання:

«Ми іноді розводимо руками: звідки беруться у нас холодні люди, бюрократи, бездушні чиновники? Що їх породжує в нашому суспільстві, побудованому на принципі соціалістичної гуманності?»

А причина бездушного ставлення до людини в совєтському суспільстві якраз і криється в «пролетарському», «соціалістичному», «горьківському гуманізмі», за яким особа, одиниця, з її «драмами», «переживаннями» й «примхами» мусить поступитися перед «колективом», за яким, одиниця — ніщо в порівнянні з «ідеєю» комунізму, — і її всіляко принижували, придумуючи різні назвиська («індус», тобто індивідуаліст, «ішак», «шляпа» і т. п.), ставили «под стінку», «в расход», застосовуючи витончені мордування за стінами НКВД. Тому такі якості людини християнського світогляду, як доброта, альтруїзм, милосердя, християнське всепрощення, ідеалістична некорисливість, не тільки чужі, але й ворожі для «людини сталінського гарту», в якій «клясова ненависть», клясова боротьба «проти меншости», «клясова чуйність» ставали почуттям «обов'язку й чести», а природний гуманізм заступався «соціалістичним — горьківським гуманізмом»: «Если враг не сдается — его уничтожают».

Цим горьківським гуманізмом і пояснюється жорстокість совєтських можновладців, верховодів та посіпак у відношенні до людини, а зокрема до дітей, як чужих, так і своїх власних. Можна було б навести низку прикладів жорстокости совєтських бюрократів у відношенні до дітей.

Ось що розказав син про зустріч з своїм батьком-директором радгоспу, який без докорів совісті залишив свою першу родину без матеріальної підтримки напризволяще:

«Ми зайшли до канцелярії, а батько мій навіть на «здрастуйте» не відповів, а з першого слова спитав, що ми хочемо, і сказав: «Ви тепер до мене не чіпайтесь, у мене є свої справи, а також є діти, їх також треба одягати й посилати дівчаток до школи... Коли якась жінка ввійшла до канцелярії з двома дівчатками, він сказав: «Ось моя дружина, мої діти, а ви для мене зовсім чужі люди», і, діставши з тумбочки два яблука, дав їх дівчатам, а в сторону, де стояв його син у подертих штанах, навіть і очей не повернув. Отож ми з матір'ю пішли геть з сльозами на очах. З того часу ми до нього більше не ходили. Ця жінка, що ввійшла, була його другою жінкою». («Комсомольська правда», 15. 12. 1954, «Осуд»).

У фейлетоні за 9. 3. 1954 р. під назвою «Москва, 50, до запитання» говориться про начальника фінансового відділу Головного Управління Міністерства геології і охорони надр СРСР, який також залишив 9-річного та 12-річного синів-сиріт без опіки, а сам одружився вдруге.

«Ти мене не шукай, — сказав Микола Зінов'євич замість слів привіту (синові), — все рівно не знайдеш. Якщо щось з вами трапиться, напиши мені на адресу- «Москва, 50, до запитання...» Ради особистих вигод «матеріально-забезпечений» совєтський начальник відмовився від своїх дітей.

«Діти — це відламок старої родини, а попередня родина — це наслідок помилки молодості, — виголосив М. З. завчену фразу, яка стала для нього стереотипною. — У мене є нова дружина й дитина і немає потреби згадувати старе. Тепер брати до себе в дім дітей тим більше немає рації. Діти сформувалися, мають твердий характер. Чому я ховуюся від дітей? Скажу прямо і чесно: щоб вони до мене не ходили. Бачите, прибутки нашої сім'ї перевищують три тисячі рублів. Живемо скромненько, але все ж забезпе-

чено. Юра — малюк, а ось на Володю моя обстановка може подіяти. У нас затишно, чисто, вигідно...» («Комсомольська правда», 9. 3. 1954).

Горьківським гуманізмом пояснюється егоїзм і бездушне ставлення советських Ленін, Сталін, Ер, Октябрин, Октябрів та Владленів (Владімір Ленін) до своїх старих батьків, що їх вигодували й виростили.

Наприклад, уривок з статті «Родинна справа» («Комсомольська правда», 13. 1. 1954).

«Жорстокі егоїсти, що думають тільки про свій власний добробут, не допомагають матері, не бажають, щоб вона жила разом з ними. Так само огидно відносяться до бабусі й її внучки — Ера Зингаренко, комсомолка Ера Маньковська й Євгенія Ломазова».

Стаття «Вони повинні вирости хорошими» («Комсомольська правда», 25. II. 1954) розкриває бездоглядність серед підлітків у Советському Союзі. Для боротьби з цим злом при районах міліції запроваджено дитячі кімнати, куди збирають дітей, що втікають з родини чи поповнюють злочини. Це — жертви большевицького терору та розбещеності батьків, яких большевики змалку «звільняли» від родинних «ланцюгів», зв'язків та обов'язків, в яких викоріплювали й глушили духові людські емоції. Учень Тамбовської школи 3-ї класи Альберт Лебедев — це не одиночний випадок, коли батьки відрікаються від своїх власних дітей, ламають їм життя і штовхають їх на шлях злочинів.

«Він (Альберт Лебедев) дома. Але це не є його рідний дім. І «мама» і «мамок» — це не справжні його мами. Це — родички. В них Альберт росте й виховується з пелюшок. Народився в 1942 році. Була війна, батько воював. Потім він повернувся додому, але Аліка до себе не взяв. Олександр Дмитрович Лебедев, робітник автобази «Заготзерно», відмовився від свого власного сина. У батька живе Алькин братик Ігор, йому вже 16 років, а він закінчив всього три класи. Школу він залишив, а працювати не почав. Татові не до дітей. Він зайнятий важливою справою: шукає собі дружину. Олександр Дмитрович приводить до хати вже четверту жінку. Дванадцять разів, а може і п'ятнадцять (хто рахував?) тікав Алька з дому. Вчора втік знову.»

Автор статті А. Суконцев апелює до батьківського авторитету, який большевики не так давно заперечували.

«Йому потрібна тверда батьківська рука. А її ось і немає...»

Або: «Льоньку Іванова, учня 5-ї класи 51-ої залізничної школи, затримали на базарі. Льонька продавав рукавиці. В дитячій кімнаті, куди його привели, Льонька заявив, що рукавиці дали йому хлопці. Запросили хлопців. Виявилось: крадіжка, справа карна. Допити, свідчення. Льонька признався. Рукавиці вкрав він. Не встигла ця історія затихнути — почалась нова: в класі пропала шапка. Показали на Льоньку.»

Батько обвинуватив школу і виправдав недогляд за своїм сином браком часу:

«У мене роз'їзна праця, — сказав він, — я не маю на виховання сина бюджету часу.»

Ще один приклад: «А живе родина Терехових погано. Так званий батько давно кинув Софію Олексіївну з чотирма дітьми. Молодші-близнята Толя й Льова стали тікати з дому, познайомилися з бездоглядними дітьми...»

Та запроваджені кімнати для дітей при районах міліції цих ненормальностей поправити не в стані. Як пишуться в статті, «рядом з вивіскою «Дитяча кімната» висить інша — «Витверезник»: «Чотири години пробув її хлопчик у дитячій кімнаті, де, крім ласкавих слів Наталки Кириловни, слухав ще пісні п'яних людей, їх лайки...»

Закінчується ця стаття словами: «Всі вони повинні вирости хорошими радянськими людьми. Нехай тільки побільше цікавляться ними і вдома, і в школі, і в кіно, і просто на вулиці. Хай усі допомагають їм вийти з кривої стежки на рівну дорогу. На ту стежку, напевно, вони заблукали випадково». («Комсомольська правда», 25. II. 1954).

Та факти говорять самі про себе: на ту «криву стежку» заблукали ці діти не випадково. Їх запровадили туди большевицькі духові вчителі — Ленін, Сталін — та їх учні, вихователі радянських поколінь у комуністичному дусі, так звані «інженери людських душ», як Горький, і вся большевицька система, побудована на засадах убивчого соціалістично-горьківського гуманізму.

—оОо—

С. ЖЕНЕЦЬКИЙ

Проблема денационалізації

(Продовження з попереднього числа)

Найбільший і часто рішеннячий вплив на дитину і взагалі на людину має родина, тобто, в першу чергу, мати і батько, а далі всі члени сім'ї, що складають родину. Знову ж у родині найбільший вплив на дитину повинна мати мати. Це ж бо від матері дитина чує перші слова, що є початком розвитку духової свідомості майбутньої людини.

Духовий вплив родини залишається на ціле життя в свідомості людини. Позитивний або й негативний вплив батьків, вплив родини, вплив дому глибоко западає в душу дитини, і цього впливу не може вирвати з пам'яті людини ніяка сила.

Рівнож батьки мають найбільший і часто рішеннячий вплив на національне виховання своїх дітей. Де родина є національно свідомою, де батьки міцно держаться своєї віри й національності, заховують народні звичаї й традиції, — в такій родині діти також виховуються на свідомих членів свого народу.

Найкращим прикладом до цього можуть служити такі свідомі українські родини, як Старицьких, Лисенків, Кухаренків, Косачів, що, всупереч великому переслідуванню українства за царської держави, виховали своїх дітей на свідомих українців. Доми цих та багатьох інших свідомих українських родин на Наддніпрянській Україні за царських часів були правдиві фортеці українства, в яких плекались національні ідеали, що doprowadили до національної революції в 1917-1921 рр.

Також свідомі батьки-емігранти можуть багато, а часто й рішально заважити на тому, чи їхні діти, народжені чи в краю, чи на чужині, залишаться надалі свідомими українцями й вірними тим ідеям, за які боролися й за які мусіли покидати свій рід-

ний край їхні батьки, а чи засимілюються і зденаціоналізуються. Бо вплив батьків, вплив родини, вплив дому може бути сильніший за всі асиміляційні впливи разом взяті. Те, чого дитина навчиться від своїх свідомих батьків, те, що дитина почує в розмовах у хаті, серед своєї рідні, те, що дитина вичитає вдома в своїй рідній книжці, здебільшого буває переконливіше від того, чого її вчитимуть у чужій школі, що вона почує в чужому товаристві, в чужому оточенні.

Пропадуть для нас, засимілюються, зденаціоналізуються переважно ті діти, чий батьки свідомо не схочуть або не зможуть протидіяти чужим впливам.

Бо якщо дитина українського емігранта знатиме, що її батьківщина — Україна, а почує в чужій школі, від чужого вчителя, що її батьківщина, скажімо, Австралія, то, повернувши зі школи додому, першим її питанням до батьків буде: котра ж її насправді батьківщина? І залежно від того, як такій дитині відповідать її батьки, вона знатиме або не знатиме, що Україна — це її справжня батьківщина, бо там родились її батьки, там родились, жили й змагались її діди й прадіди. А та країна, в якій вона тепер живе, — це тимчасова її батьківщина, в якій ми перебуватимемо до того часу, доки наш народ на рідних землях не звільниться з-під чужого пакування і не стане господарем на своїй землі. Тоді ми дякуємо всім нашим гостинним тимчасовим батьківщинам за те, що вони прийняли нас до себе у важкий для нас час, і повернемося на нашу справжню батьківщину — Україну.

А якщо до таких пояснень дамо ще нашим дітям рідну книжку, з якої вони більше й основніше довідаються про свій рідний край, — тоді такі діти, напевно, не розплинуться в чужому морі, а задержать свою національну свідомість та передадуть її своїм дітям.

Небезпека асиміляції й денаціоналізації загрожує переважно тим українським дітям, чий батьки свідомо схочуть, щоб їхні діти асимілювались.

Нам багато доводилось стрічати на еміграції таких українців, здавалося б на перший погляд, свідомих українців або інтелігентів, які рішуче не хочуть, щоб їхні діти залишались українцями або бодай почували себе українцями. Яка — кажуть вони — користь із цього буде дітям, як вони залишаться українцями? Ніяка. Це ще буде перешкодою для них у їхній життєвій кар'єрі...

Ми часто чуємо нарікання новоприбулих, що діти, мовляв, старої нашої еміграції засимілювались. Так, це правда, засимілювались, але правдою є також і те, що діти новоприбулих також асимілюються і то багато скоршим темпом, ніж діти старої еміграції. Стару нашу еміграцію можна ще виправдати за невміння задержати своїх дітей вірними для свого народу тим, що це була переважно еміграція заробіткова, що складалася головним чином із селян, які, хоч і боронили своїх дітей проти денаціоналізаційних впливів чужини, але не були в силі їх здержати, бо самі були дуже часто малограмотні, а ще частіше зовсім неграмотні.

Але тим ніяк не можна виправдати найповішій нашої еміграції. Ця ж бо наша еміграція, — це не неграмотні або малограмотні заробітчани, а свідомі емігранти, ще й до того, політична еміграція, яка не задля заробітку покинула свій рідний край, а пішла на чужину на те, щоб у вільному світі далі боротись за визво-

лення свого народу з чужого поневолення. Ця нова наша еміграція майже вся грамотна, національно свідомі, ще й до того, має у своєму складі великий відсоток інтелігенції, отже, здавалось би, може багато успішніше боротись проти денаціоналізаційних впливів, ніж колишня заробітчанська еміграція. А тим часом діти нової української еміграції ще скорше асимілюються, ніж асимілювались діти старої еміграції.

Нам здається, що причина цього явища лежить у тому, що нова українська еміграція саме своєю грамотністю та своїм знанням спричиняється не до послаблення чужих впливів на своїх дітей, а зовсім навпаки, до ще більшого їх посилення. Наша зарібкова еміграція ще вчила своїх дітей рідної мови. бож мусіла вчити, з тієї простої причини, що не знала англійської мови, і тому розмовірною мовою в хаті була українська мова. Таким чином діти старої нашої еміграції української мови вчилися вдома, а англійської — в державних школах і на вулиці.

Натомість наша нова еміграція, яка у великій більшості приїхала до цієї країни вже з деяким знанням англійської мови, а тут її за короткий час майже цілковито опанувала, у переважній більшості стараться говорити зі своїми дітьми вдома лише англійською мовою, щоб, мовляв, діти скорше опанували цю мову, а тоді їм буде легше в школі і взагалі в пізнішому житті. Правда, деякі батьки в душі обіцяють собі, що скоро тільки їх дитина добре вивчить англійську мову, то тоді почнуть їх вчити української. Але це лише рідко вдається, тому що діти в пізнішому віці не схочуть вже вчитись другої мови, та й батьки, через зарібкові відносини, які тут панують, не мають багато вільного часу, щоб посвятити його на навчання української мови.

Правду сказав п. Василь Мудрий на сходинах Батьківського Комітету в місті Йонкерс, що чим грамотніша еміграція, тим її діти скорше підпадають під вплив асиміляції.

Щоб було навпаки, значить, щоб грамотні й національно свідомі батьки здержували, а не приспішували асиміляційні впливи на своїх дітей, вони повинні:

1. Навчати своїх дітей рідної мови з малого дитинства. і завжди в хаті, серед своєї рідні та між своїми людьми говорити з ними тільки українською мовою; англійської мови вони навчатись в школі й серед англійського оточення;

2. навчати своїх дітей так рано, як тільки на це дозволяє духовий розвиток дитини, української грамоти, щоб дитина вміла рідною мовою писати й читати, та дати їм до рук рідне друковане слово, тобто українську дитячу літературу, книжку й пресу, щоб вона звідам доповняла своє знання про рідний край та про рідний народ;

3. посилати своїх дітей до українських парохіяльних шкіл, українських вечірніх шкіл, до українських додаткових курсів, на курси українознавства і, словом, до всіх тих українських інституцій, де вони можуть далі набиратись знання про свою батьківщину;

4. спрямовувати своїх дітей до українських молодечих організацій, як от СУМ, Пласт та інші, де вони навчатимуться, як треба жити, працювати й боротись для добра свого рідного народу.

Коли виховання наших дітей у хаті, вдома, в родині, піде цим шляхом, то будьмо певні, що асиміляційно-денаціоналізаційний

вплив на наших дітей буде не тільки уповільнений, але й цілковито здержаний, і наші діти залишаться свідомими українцями.

Рідне друковане слово

Друковане слово, тобто книжки, часописи, журнали та всякі видання, значить, усе те, що появляється друком — це могутній засіб у вихованні людини. Бо коли родина й школа найбільше впливає на виховання людини в молодому віці, головню в дошкільному часі, то друковане слово виховує людину ціле її дозріле життя. Починаючи з того часу, як дитина навчиться грамоти, книжка, а пізніше й часопис, стають тим вічним учителем, який ціле життя навчає людину всієї тієї мудрости, що її відкрив неспокійний дух людський і якої вона не встигає навчитись за короткий час перебування у школі.

У нашому віці, коли друкарська техніка досягнула великого розвитку, література, а ще більше — преса, стала важливим виховним чинником не тільки людини як одиниці, але цілих народів, цілих спільнот. Зокрема дуже важливу роль, як поширювач національної свідомости, відіграв рідна книжка й рідна преса для недержавних народів.

Коли поневолювач не дає організувати поневоленому народові рідне шкільництво, забороняє навчати дітей поневоленого народу рідної історії, бувальщини свого народу, не дає можливости їм пізнати своїх великих мужів, не дозволяє навчати про рідний край, забороняє навчати дітей поневоленого народу заповітів його духових провідників — то всього цього може навчити їх рідна книжка. Рідна книжка може, при відповідних заходах та організації, заступити поневоленому народові все те, що дає державному народові школа та всякого роду нижчі й вищі виховні заклади. Рідна книжка часто бувас для поневоленого народу не тільки вогнищем національної свідомости, але вона стає теж часами могутньою зброєю проти денаціоналізаційних намагань ворога.

Українці із Західніх Земель, які між двома світовими війнами опинились були під польською займанщиною, добре знають, яким могутнім засобом у боротьбі проти насильної польонізації була рідна українська книжка й преса. Товариство «Просвіта», що своїми народними домами та читальнями густою мережею було покрило цілу Західню Україну, відіграло велику роль у розбудженні національної свідомости серед західніх українців.

Але рідна українська книжка тільки тоді стане євшан-зіллям для нашої еміграції і тільки тоді привертатиме любов до України тим, що її забули або з якихсь причин відреклись її, коли ця українська рідна книжка знаходитиметься в кожній хаті українського емігранта та коли її читатиме кожний українець на чужині суціль.

Зокрема мусимо подбати, щоб кожна українська дитина на чужині знала українську грамоту, щоб могла дати їй до рук рідну українську книжку. Особливу увагу мусимо звертати на нашу молодь тому, що коли старше покоління української еміграції в більшості народжене на рідних землях, отже, знає, яка наша справжня батьківщина, бо прийшло там на світ і бачило її власними очима, то молодші покоління, переважно народжені вже на чужині, зовсім не бачили нашого рідного краю. І коли старшому

поколінню нашої еміграції рідна книжка буде *пригадувати* все рідне, то для молодших поколінь ця рідна книжка *буде давати знання про Україну від самих початків*.

Досі, як спостерігаємо, українське друковане слово найшло собі дорогу до дуже небагатьох родин української еміграції. Дуже мало українських емігрантів передплачує свій, рідний український часопис, а ще менше — купує українську книжку. Дуже мало читає українську книжку й пресу стара наша еміграція, але, на жаль, небагато більше робить це й нова еміграція. Стара еміграція побудувала по народніх домах, галях та кліюбах бари, а нова еміграція також не дуже то спішиться організувати в них бібліотеки, книгарні, читальні.

Ми купуємо дома, авта, телевізії, дорогу хатню обстановку, але забуваємо або відсуваємо на пізніше українську книжку, журнал, часопис. Дбаємо про зверхню культуру, а при тому забуваємо про культуру духу. Хвалимось перед знайомими й чужими новими холодильниками, пральними машинами тощо, але не хвалимось тим, що маємо «Українську Енциклопедію», «Велику історію України», «Історію української літератури», «Історію українського мистецтва» та інші цінні українські видання. Знаємо всі дуже добре, які вийшли нові моделі авт чи телевізії, але рідко хто з нас знає, яку нову книжку написав наш той чи той видатний письменник...

Так далі не мусить бути.

Якщо ми не хочемо загинути як українська спільнота на чужині, якщо ми хочемо задержати свою національну свідомість та виховати своїх дітей на свідомих українців, то ми мусимо змінити своє ставлення до рідного друкованого слова. Мусимо подбати, щоб у кожному українському народному домі, в кожній українській церковній залі, в кожному українському клубі були зорганізовані українські книгозбірні. Всі наші організації, товариства мусять звернути негайно всю свою увагу на організацію українських бібліотек. Гроші, які ці наші організації призбирають на своїх бізнесах чи імпрезах, повинні йти, в першу чергу, на купівлю українських книжок та передплату українських часописів, а не на те — як це було звичайно досі — щоб витратити їх на різні балі, гостини, прийняття тощо.

Далі ми мусимо за всяку ціну подбати, щоб у кожному українському домі на чужині находилась шафа з книжками, а на столі кожного українського емігранта находився хоч один український часопис.

І тут приходимо до дуже важливого й важкого питання: що робити, як діяти, які способи придумати, щоб українське друковане слово найшло собі дорогу до хати кожного українського емігранта?

Щоб цього досягнути, треба повести широку кампанію за поширення українського друкованого слова серед нашої еміграції. Таку кампанію треба вести постійно, всякими способами і за всяких часів та нагод. Як її провадити, якими методами та якими способами — на це не можна подати готової схеми чи плану. Це залежить від хисту одиниць, що візьмуться до того, від місцевості та від терену. Схему, план мусить придумати собі кожне товариство чи кожна одиниця, що займуться поширюванням українського друкованого слова на свій лад. Тут подамо тільки декілька

прикладів, як можна поширювати українську книжку та українську пресу серед нашої еміграції:

1) вся українська преса на чужині започатковує кампанію за поширення українського друкованого слова відповідними статтями;

2) по всіх українських організаціях, товариствах, братствах відбуваються відповідні на цю тему доповіді;

3) проводить всіх українських організацій, об'єднань, товариств, братств подбавляють, щоб вони самі та їхні члени купували українські книжки та передплачували українську пресу;

4) заводити поволі серед наших людей на чужині звичай, щоб із приводу різних нагод, як от релігійно-церковних свят, весіль, уродин, хрестин тощо, на яких звичайно дається різні подарунки — дарували українську книжку;

5) головним чином обдаровувати книжками наших дітей; досі в нас так водилось, що коли відвідується якусь родину, де є діти, — дається їм долар чи 50 центів на цукерки тощо; а буде корисніше для дитини, якщо купити для неї за ті гроші книжку чи журнал; такий подарунок довше послужить, і з нього дитина чогось доброго навчиться;

6) організації, товариства, клуби, братства влаштовують змагання між собою, котре більше у визначеному часі придбає книжок;

7) такі самі змагання влаштовують між собою члени тих товариств та поодинокі громадяни.

Рівночасно при тому треба дбати, щоб книжки, придбані в такій кампанії, були читані. Це замало — тільки купити книжку, треба ще її прочитати.

Також у цій цілі можна влаштовувати гуртові читання по організаціях, подавати виступи рідного слова, з деклямуванням та читанням творів найкращих наших поетів та письменників, організувати змагання, хто за визначений час прочитав найбільше книжок і т. ін.

Можна сказати цілком певно одне: від успіху поширення українського друкованого слова серед наших людей на чужині багато залежатиме, чи вони залишаться українцями, чи розпливуться в чужому морі. Врятуємо від асиміляції та денаціоналізації тих наших людей, яких потрапимо зацікавити рідною українською книжкою. Кожна українська людина на чужині, до якої знайде собі дорогу українське друковане слово, — залишиться вірною тому народові, з якого вийшла.

Тому доложім усіх зусиль, щоб до всіх українських людей, що перебувають поза межами рідної землі, найшло собі дорогу українське друковане слово — українська книжка й український часопис. Тоді за майбутнє нашої еміграції можемо бути спокійні: вона залишиться українською.

Організоване життя

Під організованим життям розуміємо таку форму життя суспільності чи якоїсь більшої національної спільноти, як це в нашому випадку — еміграції, в якій поважне число одиниць-індивідів бере активну участь або ж бодай належить до якогось гурту, товариства чи організації. Звичайно, завдання таких об'єднань більшого числа одиниць є досягнути якусь мету спільними силами,

тобто, як ми звикли казати — організованим способом. Всім нам добре відомо, хоч би з найновішої історії, яку велику силу має подеколи навіть невеликий, але добре зорганізований гурт людей у житті нації, а часто й цілого людства. Відома теж сила професійних спілок у вільному світі, завдяки яким робітництво добивається для себе щораз кращих заробіткових і взагалі життєвих умовин.

Особливою є мета організованого життя якогось більшого числа національної спільноти, що опинилась поза межами рідного краю, якою буває еміграція. Такі еміграційні національні спільноти, більші чи менші, які з тих чи інших причин мусять проживати на чужині, серед чужих людей і обставин, об'єднуються в гурти, товариства, братства, сестрицтва тощо, словом, творять різного роду організації, метою яких є продовжувати такий спосіб життя, який був у рідному краю, тобто далі плекати рідні традиції і в той спосіб не піддаватися впливам чужого оточення. Значить, метою організованого життя еміграції є поборювати асиміляційні та денаціоналізаційні впливи, які загрожують тим національним спільнотам, що опинились на чужині.

Що організованим способом можна успішніше поборювати асиміляційні впливи, ніж одинцем, — цього, мабуть, не треба доводити, бо це ясне для всіх. Добре зорганізовані національні спільноти довше задержують своє національне обличчя, своєї рідні звичаї та традиції, що їх вони винесли з рідного краю. Це бачимо наочно хоч би на прикладі української еміграції в Канаді і США. В Північній Америці наші люди розселились по різних степах, а до того, ще й по багатьох містах, через що їм трудніше було жити організованим життям. Крім Церкви й народних домів, наші люди в цій країні майже не знали інших форм організованого життя, в яких вони мали б спромогу плекати рідні традиції. А наслідки цього були такі, що їхні діти, перше тут народжене покоління, вже майже перестали признаватись, за дуже малими винятками, до національності своїх батьків. Ще гірше справа стоїть з другим і третім поколінням, тут народженим. Вони вже цілковито втрачені для української справи.

Натомість багато вище стоїть національна свідомість наших поселенців у Канаді. Там наші люди оселялись на землі, на господарствах, на фармах, звичайно гуртами, творячи чисто українські оселі, до того, нерідко з мешканцями однієї місцевості в рідному краю. В таких умовах вони мали кращі можливості для творення різних гуртів, товариств, братств, словом, до організованого життя на «старокраєвий» лад. Тому національна свідомість канадійських українців значно вища, і тому теж їхня вага як національної групи в житті цієї країни значно більша, ніж українців в США, хоч в цій останній країні наших людей в чотири рази більше.

Стара еміграція створила тільки один такий організаційний чинник — Церкву, яка зуміла охопити свою мережею майже весь український еміграційний загаль. Українська Церква на чужині могла б була відіграти величезну роль у збереженні національної свідомості наших вихідців з рідного краю, але, на жаль, через розбиття вона цього не зробила.

Стара еміграція намагалась також поборювати денаціоналізаційні впливи на наших людей розбудовою «світського» організо-

ваного життя. В цій цілі вона побудувала в багатьох більших місцях скупчення українців народні дома, де знайшли приміщення різні товариства, братства, сестрицтва, завданням яких було гуртувати у своїх рядах наших переселенців. Одначе, з причини малої кількості інтелігенції серед наших перших переселенців, стара еміграція не зуміла виповнити це організоване життя відповідним національним змістом, який притягав би і разом виховував членство цих організацій.

Єдиною атракційною силою тих народніх домів були ті часто висміювані сьогодні новою еміграцією бари, які — хоч би як не хотілося ставити їх побіч Церкви — все ж таки ще найбільше після неї спричинились до задержання наших перших поселенців при рідних традиціях. Давніше, а почасти ще й тепер, наші люди найчастіше сходились і сходяться докупи в двох місцях: в рідній церкві в неділі й свята та в барах вечорами. Тому необхідним завданням нової еміграції є: виповнити ці організаційні 'рямці', значить, усі ці товариства, братства, сестрицтва та всі інші організації, які створила стара еміграція, національним змістом і таким чином охопити всіх українців на чужині організованим життям.

Можна цілком певно сказати, що коли кожна українська людина на чужині належатиме до своєї рідної Церкви, виховуватиме своїх дітей у своїй рідній школі, читатиме рідне українське слово, в родинному житті говоритиме рідною мовою і зберігатиме рідні звичаї та належатиме до якоїсь хоч би однієї української національної організації, — вона, напевно, залишиться українською. А це нам, напевно, вдасться тоді, коли ми будемо українцями не лише з походження, але й сповнятимемо всі ті обов'язки й повинності, які лежать на нас як членах великої української нації.

* * *

При читанні цієї нашої статті в деякого може виринути думка, що ми закликаємо українську еміграцію до сепарації від суспільно-громадського життя тієї країни, в якій вона проживає, закликаємо до відокремлення, до ізоляції нашої спільноти від оточення або що ми проповідуємо, щоб наші люди замкнулися щільно в українському еміграційному гетті. Дехто може навіть дійти до хибного висновку, що ми закликаємо нашу еміграцію просто до нелюдяности супроти тих країн, які погодилися прийняти нас до себе і дали нам працю та можливість існування.

Щоб заздалегідь запобігти такої хибної інтерпретації наших думок, висловлених у цій статті, заявляємо: закликаючи наших людей, що опинилися поза межами рідного краю, не зривати зв'язків з нацією, з якою ми вийшли і до якої крено належимо — ми зовсім не проповідуємо якоїсь невдячності, а тим менше — нелюдяности до тих країн, в яких тепер проживаємо і які стали нам тепер другим, батьківщиною. Цілком навпаки: ми вважаємо, що наші люди не тільки повинні, але й зобов'язані бути вдячними й людяльними супроти країн, які дали нам притулок і всі права до повного людського життя. Ми повинні теж користати з усіх тих прав, які дають нам ці країни, і включатись активно в усі ділянки суспільно-громадського й державно-політичного життя тих народів, які прийняли нас до себе. Така активізація наших людей у

суспільно-громадському й державному житті наших нових батьківщин вийде тільки на користь і нам самим як одиницям, і нашій національній спільноті в поодиноких країнах, і цілій українській справі. *Нашою бо працею, яку ми вкладаємо в розбудову наших нових батьківщин, здобуватимемо відповідні становища для себе, вироблятимемо відповідну оцінку для нашої національної спільноти в даній країні, а разом спричинятимемось до визволення нашого народу на рідних землях, бо допомогатимемо розбудовувати потугу вільного світу, який раніше чи пізніше переможе московську, тепер большевицьку імперію.*

Отже, вже з цього ясно, що в нашому власному інтересі є — якраз включатись, де тільки існують до того можливості, в державно-політичне життя наших нових країн поселення. В нашій статті ми хотіли тільки пригадати нашим людям, що, проживаючи на чужині, вони невинні рвати зв'язки з тим краєм і тим народом, з якого ми вийшли, не цуратися свого українського слова, не затрачувати свого національного обличчя, тим більше, що цього від нас навіть не вимагають наші нові батьківщини.

На Заході бо, у вільному світі, де ми тепер опинились, майже невідомі національні чи релігійні переслідування, і майже всі ті країни-держави, в яких тепер проживає наша еміграція, навіть не стараються — і зовсім не бажають собі того — щоб ми вирікались своєї національності і переставали бути українцями.

Навести б хоча заклик прем'єра Канади до канадійських українців у промові, яку він виголосив на 50-літньому ювілеї українського поселення в тій країні. Він сказав: (цитуюмо з пам'яті): «Ви станете тільки тоді добрими канадійцями, коли будете добрими українцями»... Подібно висловлювались також не раз державні мужі США.

Звернути на це увагу української еміграції, яка сьогодні розкинена по цілому світі, по багатьох країнах і державах усіх п'яти континентів, є завданням цієї нашої статті.

—oOo—

Члени юнацтва і старшого СУМ-у в Канаді беруть участь під час зустрічі українців Канади і США. 1957 р.

О. П.

Нариси з історії філософії Ц і ц е р о н

Ім'я Ціцерона є добре відоме цілому культурному людству. Проте з причинами його слави справа стоїть зовсім парадоксально. В підручниках та компендіях з історії філософії Ціцерон займає дуже й дуже скромне місце, зате величезне — в історії римської літератури, а найбільше — в політичній історії римської республіки та її кінця. Але коли приглянутись до того, що саме залишилось від життя й діяльності Ціцеронової справді чинним і впливовим — від найближчих наступних поколінь по ньому аж до сучасності — то постає зовсім протилежний образ.

Суто літературну сторону творчості та діяння Ціцерона ми тут спеціально розглядати не будемо, бо це питання окреме і якраз з історією античної філософії сливе ніякою мірою не пов'язане. Обмежимося на тому, щоб potwierдити, що проза Ціцерона справді лишилась майже загальноновизнаним взірцем латинської артистично розробленої мови — щонайменше, прозової, не віршованої (хоча й у римській поезії стилістичний вплив Ціцерона був величезний, тільки меним політичний з першого погляду) — і цей **класичний** свій характер Ціцеронова літературна спадщина зберегла аж такою мірою, що траплялись цілі століття, коли забувалось (і то цілком неслухно), що римська літературна проза посилає численних майстерних представників, почасти навіть дуже й дуже від Ціцеронового стилю відмінних — як от Салюстій і Тацит. Сенека й Петроній, Апулей і Амміан Марцеллін. Однаково, в очах далеко переважної більшості обізнаної з класичною латиною частини людства, Ціцерон, мабуть, назавжди залишився найрепрезентативнішим римським прозаїком, а до того ж і найбільшим оратором античної старовини, з яким можна рівняти хібащо грека **Демостена**.

Щодо зіставлення Ціцерона з Демостеном справа, щоправда, була, с і буде проблематична. Дискусія щодо «переваги» того чи того з них двох розпочалась була вже за найближчих десятиріч по Ціцероновій смерті; очевидна річ, грецькі авторитети стали по одному боці, римські — по другому; а в дальшому становище римлян прийняли італійці та французи, а становище греків — німці й почасти англосакси. Проте ціла справа лишається дискусійною лише стосовно до політичних промов обох великих ораторів; а в галузі красномовства суто **судового** Ціцерон беззастережно не має собі рівних.

І все ж таки, попри величезний літературний хист Ціцерона і ще величезніший стилістичний вплив Ціцеронової прози, літературна постать Ціцерона є величиною радше безособовою, створеною не стільки індивідуальним талантом і мистецтвом, скільки загальним літературним рухом своєї доби: римська проза, зокрема ораторська, вже впродовж кількох поколінь, дедалі більше наближалась до ідеалу **класицизму**, до певної просторої гармонії

та рівномірності викладу й композиції, і Ціцерон лише здійснив у «періодичній» синтаксисі та бездоганно членоподільній побудові своїх ораторських, філософічних і реторичних (присвячених теорії красномовства) творів, певні розвиткові лінії цілої епохи — і то в такий досконалий спосіб, що його наступникам залишилось тільки його ж таки наслідувати. Проте, наколи Ціцерона взагалі не було на світі, то «ціцеронівський» стиль однак постанов би в тому самому або сливе тому самому вигляді: натоді «взірцевим» клясиком латинської прози став би хтось з отих Ціцеронових наступників — історик Тіт Лівій або ж ретор Квінтіліан: тільки всього й різниці.

Це найвиразніше potwierджується тими галузями літературної творчості Ціцерона, в яких він ішов не за стилістичною течією своєї доби, але проти неї. Бо він складав і вірші (в тому числі й епічну поему про історію свого власного консульства) — і, писані занадто застарілою манерою, вони викликали переважно кепкування. Він залишив по собі аж 36 «книг» листування (в чотирьох окремих збірниках), надзвичайно різноманітного саме під літературним кутом зору; бо поряд з листами, складеними в стилі «ціцеронівського» клясицизму — або й офіційно-урядового формалізму — містяться численні листи інтимного змісту (або й громадського змісту, але адресовані до найближчих приятелів), і саме вони становлять чудові зразки тодішньої суто розмовної чи то фамільярної латини — виразистої, барвистої й оригінальної. Проте якраз вони залишилися без ніякого впливу на дальший розвиток латинської мови та римської літератури.

На політичній діяльності Ціцерона мусимо застановитись детальніше, бо вона, поза всім іншим, виразно виявляє такі риси його особистої вдачі які й для його філософічного думання не могли не бути провідними, і які, зрештою, надали його історичній постаті певного трагічного, ба навіть символічного значення.

В травні ц. р. в західній пресі з'явилось сенсаційне повідомлення, що ченцям домініканського монастиря в околиці містечка Арпіна (коло 100 км на південний схід від Риму) пощастило натрапити при розкопках на рештки античного будинку, який, припустима річ, був фамільним домом Ціцеронів — в якому, отже, Марк Туллій Ціцерон народився 3. січня 106 р. до Р. Х. і перебув своє дитинство та частину юнацтва (пізніше, великий промовець і його 4 роками молодший брат Квінт Туллій Ціцерон, розбагатівши й розпоряджаючи аж десятком будинків, садиб і вілл, у Римі, під Римом і в Середній Італії, не часто завітали до свого «родинного гнізда»). Зрештою, якби приналежність новознайдені руйни — від якої, крім фундаменту, небагато чого збереглося — до фамільного майна роду Тулліїв Ціцеронів була остаточно доведена (а досі це припущення базується лише на відповідності місця положення будинку до дотичних указівок у писаннях самого Ціцерона), то скромний розмір і ті будівлі лише ще potwierдили б те, що нам і так уже було про предків і батьків Ціцеронових добре відомо: це був відносно заможний, проте аж ніяк не аристократичний рід римських середніх землевласників і, сказати б, середніх і більших фінансистів — т. зв. «вершників»¹⁾, жадною мірою не споріднений з тими патриціанськими Туллами й Тулліями, яких неодноразово згадується в напівлегендарних анналах ранньої римської республіки і які, зрештою,

за Ціцеронових часів давно вже всі повимирали були. Родове прізвисько *Cicero* (від лат. *cicer* — певна порода гороху) навряд чи походить від легендарної «спадкової» бородавки на щоці — радше від культивування тієї породи гороху кимсь із Ціцеронових предків.

Оце, сказати б, «містечкове» походження та відповідне виховання Ціцерона виявилось в дальшому фатальним для цілої його політичної діяльності; бо, попри свої особисті чесноти — енергію, мужність, гуманність, моральну бездоганність — і, будь-що-будь, видатний політичний хист, він до кінця життя лишався беззастережно відданим тій римській республіці, яка за його доби існувала вже лише фіктивно; та відносна соціально-політична рівновага, яка в недосконалий — зрозуміла річ — спосіб, але все ж таки якоюсь мірою визначала собою римське громадське життя 3-го й 2-го віків до Р. Х., забезпечуючи легальні форми змагання між землевласницькою аристократією (із сенатором на чолі), заможними представниками капіталу («вершниками») і незаможною масою дрібного селянства та міської людини («плебсом») — це, від початку громадянських воєн між Марієм і Суллою, отже від 88 р. до Р. Х., була вже тільки «ідеа» римської державної організації, невідповідна до історичної дійсності. Своєрідне й прискорене переростання «римської» республіки спершу на всейталійську державу, а далі — на формального гегемона і фактичного володаря цілого середземноморського комплексу країн — від Гібральтару до Евфрата і від сливе всієї течії Дунаю до пісків Сагари — порушило всі пропорції і, впродовж якихсь півторасти років, звело панівця усі основи римського громадського життя. Рим був на початку 1-го ст. до Р. Х. політичним центром цілого Середземномор'я і одним із чотирьох найбільших великоміст відомого натовді світу (поряд із Сиракузами, Олександрією та Антіохією), але «провінційна» Італія все ще жила застарілими ідеями та ідеалами доби Ганнібалової війни. Репрезентуючи й боронячи саме оті — безперечно, дуже поважні й гідні пієтизму — давньоримські політичні концепції, Ціцерон не добачав, що в суспільстві його власних сучасників вони не мали опертя, не підтримувались жадною реальною силою, ані жадним організованим шаром людини — щонайбільше, тільки тимчасово використовувались тими чи іншими ривалізуючими між собою політичними партіями з метою демагогічної пропаганди. Ціцерон цілком марно покладався на свою ілюзію, начебто переважна більшість «громадянства римського» все ще просякнена суворими патріотичними традиціями колишніх часів і зацікавлена в збереженні традиційної республіканської, напіваристократичної, напівдемократичної (проте з виразною перевагою аристократичного сенату) державної організації; а звичка до юридичного способу мислення, якої Ціцерон набув собі на незліченних — здебільшого блискуче проведених ним в ролі оборонця — судових процесах, ще більше штовхала його в бік підміни соціально-політичних реальностей фікціями державного права та абстрактним моралізуюванням. Він не помічав у своїй засліпленості, що «римське громадянство» давно вже перетворилось було на аморфну, дезорганізовану й дезорієнтовану масу без спільних політичних інтересів, які виправдували б зберігання архаїчної і багато в чому примітивної республіканської конституції; не розумів він, зрештою, і того, що якраз за ідеалізованих ним «доб-

рих старих часів» Катона Цезора та обох Сципіонів Африканських він особисто, не будучи аристократом з походження, ніколи, попри весь свій хист і патріотизм, до «першої гарнітури» державних мужів традиційного Риму напевне не потрапив би; бо то був державний лад суворо становий, і рідкі винятки робилося хібащо для особливо удатних військовиків або ж особливо багатих фінансистів. Отож Ціцерон, в характері типового «гемо новус» («нової людини» — без високих достойників серед ближчої рідні), і сам був певною мірою продуктом та експонентом нових часів кризи й заколоту, тільки не усвідомлював цього; а головне, не усвідомлював, що сучасна йому римська держава, аби взагалі збереглась і не розвалитись, мусіла спиратись не на старомодних «статечних громадянах», але на зовсім інших соціальних силах — на фахових урядовцях, на добре оплачуваній бюрократії, на численному й постійному найманому війську, нарешті, навіть на заможних купцях, промисловцях та фінансистах неримського, ба навіть рабського походження — т. зв. «відпущениках» та інших «нових громадянах».

Засадничий консерватизм Ціцерона заслуговує на беззастережене визнання. Проте й консервативний державний муж потребує не самих лише засад, але й контакту з реальною дійсністю. Через брак такого контакту політична діяльність Ціцерона становила фіяско, а й досягла успіху, попри зовнішній блиск, був скрізь тимчасовий і суттю ілюзійний.

Найбільшим політичним успіхом Ціцерона, тим, який він щиро вважав за тріумф свого життя, було те, як він зліквідував т. зв. **змову Катіліни**. Сергій Катіліна, аристократ і великий достойник з дуже темним минулим, спробував наприкінці 63 р. до Р. Х. — за консульства Ціцерона — зробити в Римі путч і, правдоподібно, перерізати значну частину урядових кіл. Решта його власної політичної програми лишається не цілком ясною, бо обидва першоджерела, що дійшли до нас від сучасників — виклади самого Ціцерона й історика Саллюстія — мали всі причини не дотримуватись цілковитої правдивості, а до того й ще суперечать одне одному. Зате цілком ясно, хто мав від цього путчу виграти. Гней Помпей (передчасно прозваний уже за життя «Великим»), по переможному закінченні третьої й останньої війни римлян із царем Понту Мітрідатом Евпатором²), повертався з своїми численними легіонами до Італії. Припускалось, що він, замість розпустити свої війська по відсвяткуванні тріумфу, використає їх, аби так чи інакше захопити зверхню владу й фактично повторити лихозвісну диктатуру Сулли. Путч у самому Римі, навіть якби він не цілком удався, подав би головним суперникам Помпея бажаний привід, щоб і собі збройно виступити та випередити Помпея, захопивши владу перед його поворотом. Це були в першу чергу **Юлій Цезар**, натоді провідник «демократичної» партії, і **Ліціній Красс**, колишній сулланець, як і Помпей, але з оперття не стільки на війська, скільки на великий капітал. Плани Катіліни були їм обом безперечно відомі, але вони розраховували використати його бандитів, а потім швидко приборкати. Проте Ціцерон, діючи, в характері консула, дуже енергійно і влучно, знищив цілу змову вже в зародку та з дуже незначним кровопролиттям (принаймні, в самому Римі — а Катіліна незабаром загинув у розпочатій цій ним партизан-

ській війні поза столицю). Звичайно ж, після цього Ціцерон сподівався собі безмежної вдячності так від Помпея, як і від цілого сенату. Сенат, дійсно, обсилав його почесними, ба навіть оголосив його — в нечуваний доти спосіб — «батьком батьківщини»; проте не Помпей, який — не зважаючи на те, що саме Ціцерон дуже сприяв був його призначенню головнокомандувачем на Сході — ніколи не міг простити Ціцеронові, що той, не давши заколотові розгорітись, позбавив його чудової можливості — з'явитись на чолі свого війська в ролі за альновизнаною ритівника держави. Помпей був політично амбітний покровитель проте з малою власною ініціативою; втративши привід до мілітарного втручання у внутрішню політику, він завагався, прогав цілу ситуацію і, нарешті, таки розпустивши свою східню армію, був змушений скласти з Цезарем і Крассом напівофіційний компроміс, який увійшов в історію під назвою «першого тріумвірату».

Отож Ціцерон своєю сміливою, проте наївною акцією проти Катіліни, щоправда, наче врятував державу від вибуху громадянської війни — алеж фактично лише від передчасного її вибуху; бо сама вона була лише відкладена. При тому він стягнув на себе ненависть усіх політично потужних партій, бо кожний з них чимсь завдав прикроців. А що римські «порядні громадяни», які були взагалі за збереження статус-кво і на яких він найбільше покладався, виявились супроти членів тріумвірату цілком безсилими, то цей останній зробив з Ціцерона «козла в дупу»: за претекстом недодержання певних конституційних гарантій при втраті найбільших співробітників Катіліни, він був засуджений народними зборами (що були фактично в руках Цезаревого агента й особистого ворога Ціцерона, народньою трибуна Публія Кльодія) на вигнання, його будинок у Римі був знесений, а його маєтки в Італії спустошені.

Щоправда, вигнання Ціцерона тривало лише півтора року (58–57 до Р. Х.); помпеянці викликали його назад і зреабілітували, бо сподівались від нього енергійної підтримки проти дедалі зростаючої могутності Цезаря. Проте він небагато їм поміг, бо за наступних років обережно додержувався самих лише другорядних ролей, а найголовніше — вперто й щиро намагався запобігти наступному збройному зударові між Помпеем і Цезарем, тим часом як обидві сторони саме до цього й готувались. Так само й по вибухові тієї громадянської війни (49 до Р. Х.) Ціцерон тримався пасивно марно намагався схилити суперників до компромісу, залишившись в окупованій Цезарем Італії, довгий час додержувався цілковитої неутральності, ухиляючись від державних справ, потім усе ж таки не витримав і подався в табір Помпея, який був

I.) До «вершників» належали первісно римські громадяни, що були спроможні власним коштом відбувати військову службу в кінноті; про те вже в 4 ст. перед Р. Х. ця назва означала лише найзаможнішу верству римського суспільства.

II.) Див. про нього «Авангард», 1957, ч. 1 (46), ст. 21 сл.

III.) Це був під правничим поглядом абсурд, бо вони були засуджені до кари на горло пленумом сенату, а т. зв. апеляція до народних зборів була нечинна через оголошений надзвичайний стан.

підтримуваний значною більшістю сенату і взагалі користувався з престижу такої-сякої «законності» своїх надзвичайних уповноважень — на відміну від одвертої диктатури Цезаря.

По перемозі Цезаря під Фарсалом Ціцерон висловився за негайну й безумовну капітуляцію решти помпеянців (хоча вони були запропонували йому перейняти головнокомандування), сам повернувся в Італію, а згодом з дозволу Цезаря і до Риму; але, хоч і зберігши собі почесне становище в державі, він уповні відійшов від політичної діяльності. Саме на ці роки (47-44 до Р. Х.) припадає складення переважної більшості його філософічних і реторичних творів.

Несподіване вбивство Цезаря (15. березня 44) раптом змінило цілу ситуацію. Ціцерон не брав участі в змові проти Цезаря, бо, насамперед, нічого про неї не знав: хоч шляхетні й патріотичні мотиви зумовили були його попереднє рішення — по змозі не брати участі в громадянській війні — його поведінка під час її не могла викликати довіря до його політичної активності, і змовники зволіли не притягати його до співучасті (щоправда, за почесним претекстом, мовляв, його життя занадто дороге для Риму, щоб можна було наражати його на небезпеку). Втім, дуже можливо, що Ціцерон, бувши обізнаний з існуванням змови, визнав би своїм невідхильним обов'язком узяти в ній участь заради поновлення республіканського ладу. В усякому випадку, по смерті Цезаря він не відразу вернувся до політичної діяльності, лише восени того самого року, коли поновлена республіка зазнала загрози воєнної диктатури крайніх цезаріянців на чолі з Марком **Антонієм** — до того ж, його давнім особистим недругом; проте, раз узвзявшись знов до державних справ, Ціцерон зробив це з такою енергією та самопевністю, що відразу опинився в ролі зверхнього керівника сенату й цілого республіканського уряду. Ситуація здавалась за цим разом дуже для нього сприятливою: по численних масakraх громадянської війни він лишився далеко найавторитетнішим серед усіх senatorів найвищої консулярської ранги, а рівнож і політично найвидатнішим серед провідників республіканської партії; до того ж, він, не бравши участі в убивстві Цезаря, користувався повним довір'ям з боку колишніх поміркованих цезаріянців, незадоволених з диктаторської поведінки Антонія, і міг використовувати їх військовий авторитет та досвід проти цього останнього — як от, зокрема, підтримуючи усунутого Цезарем сина його племінниці, молодого **Октавіяна** (пізнішого цисаря Августа), чиї війська завдали Антонієві тяжкої поразки в битві при Мутині (в північній Італії) 27. квітня 43 р. до Р. Х.

Та незабаром усе це виявилось суто ілюзійним. Поновлений республіканський лад, авторитет сенату і особистий престиж Ціцерона не становили насправді ніякої політичної сили, тільки заслону, що була тимчасово потрібна Цезаревим спадкоємцям для перегрупування та консолідації їх власних мілітарних сил і грошевих ресурсів. Діючи офіційно з доручення сенату, Октавіян розбив Антонія, але тоді інший старий цезаріянець, намісник Галлії **Емілій Лепід**, зрадив сенат і об'єднався з Антонієм, а за його прикладом те саме зробили ще й інші полководці, що по смерті Цезаря оголосили були себе республіканцями. В жовтні того самого року Октавіян, Антоній і Лепід склали т. зв. другий тріум-

вірат (оцей уже цілком офіційний), перейняли на себе колективну диктатуру і оголосили «проскрипції» супроти кількох сотень видатних республіканців, цебто поставили їх поза законом (з призначенням грошової нагороди за голову кожного). Антоній обстоював, щоб і Ціцерон потрапив у число проскрибованих; Октавіян спершу боронив його, потім поступився, коли, в порядку компенсації, Антоній згодився пожертвувати братом своєї матері Люцією Цезарем, а Лепід — навіть своїм власним братом Емілієм Павлом; зрештою, ні той, ані другий не загинули: Емілієві Павлові віддані йому вояки вможливили втечу з Італії, куди він уже не повертався до кінця життя, навіть по закінченні громадянських воєн та оголошенні генеральної амністії; а Люція Цезаря врятувала його сестра, мати Антонія, яка просто не дозволила надісланим по його голову агентам увійти в її будинок, де той ховався — і вони так і не зважились суперечити матері тріумвіра, який і собі не зважився повторити свій наказ.

Ціцерон, очевидно, теж міг урятуватись: він мав досить часу втекти чи до Сіцилії, де владу захопив був на довший час один із синів Помпея Великого Секст Помпей, чи то до Греції та східних провінцій, де саме натовді провідники змови проти Цезаря Юній Брут і Кассій Льюнгін збирали війська проти тріумвірів. Але Ціцерон вагався, гаяв час по своїх віллах; один раз навіть уже відчаливши від італійського побережжя, відразу повернувся назад. Те, що поновлена республіка перед самою лише загрозою з боку об'єднаних цезаріянців перестала існувати без найменшого спротиву — викликало в нього найглибшу депресію і позбавило його бажання жити; він, мабуть, вже не робив собі ніяких ілюзій і що до «республіканських» мілітарних сил Секста Помпея і Брута та Кассія: головна опора Секста, його фльота, складалася з професійних піратів та білих рабів, а легіони Брута й Кассія — то були, правда, регулярні римські війська, алеж ті самі, які кілька років перед тим так легко перейшли від Помпея до Цезаря — абож і власні легіони Цезаря, надіслані до Сходу для проєктованої Цезарем війни з партійцями. В усякому разі Ціцеронові було ясно, що давньоримського ладу ніщо не могло врятувати, що йшлося лише про розгрі між претендентами на воєнну диктатуру, а якщо ця остання і зберегла б ім'я республіки, то якраз саме лише ім'я; це він уже бачив був за свого юнацтва під диктатурою Сулли, і те саме мало відбуватись у недалекому майбутньому за «принципату» Октавіана Августа.

Коли кілька відданих Ціцеронові рабів і відпущеників спробували, нарешті, врятувати його незалежно від його власної волі, було вже запізно; надіслані Антонієм військовики наздогнали його подорожні ночі поблизу його вілли під містом Каетою (нинішня Гаета, в Кампанії) і зарізали його 7. грудня 43 до Р. Х., кілька тижнів перед тим, як він сповнив би 74 рік життя. Вбивць очолював військовий трибун Поплій Лена; кажуть, ніби Ціцерон колись успішно оборонив його на судовому процесі від обвинувачення в батьковбивстві, але це, мабуть, лише легенда.

Не легендою, проте, є те, що, за спеціальним наказом Антонія, голова й праваця великого промовця були виставлені на позір на «пострах» — на ораторській трибуні народніх зборів. «Це було, каже грецький історик і мораліст **Плутарх**, — огидне й жахливе

видовище для римлян, яким ввижалось, що бачать вони Ціцеро-нове обличчя, але душу та вдачу Антонія».

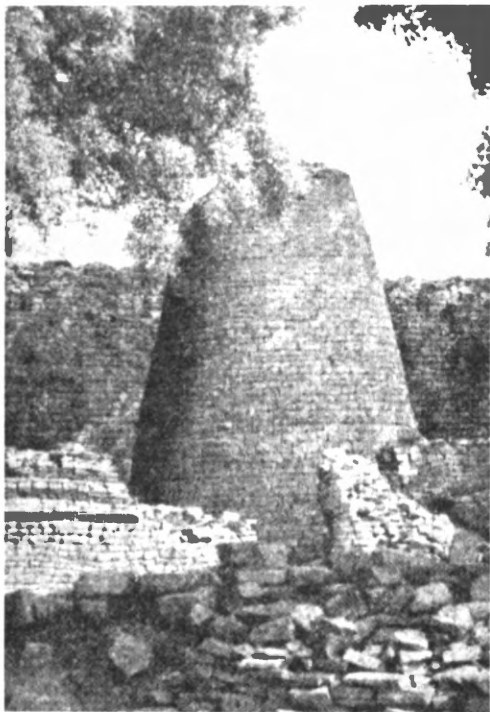
Кілька десятків років по тому цісар Октавіян Август, що взагалі волів накинати переможеному ним Антонієві цілу відповідальність за проскрипції, а Ціцеронового сина Марка Туллія обсилав багатствами й почеснями, застав одного з своїх унуків читаючи потай саме від нього якийсь з політичних трактатів великого республіканця. Цісар узяв книгу, прочитав, тут же стоячи, значну її частину і, повертаючи її власникові, сказав: «Це був проречистий муж, хлопча, проречистий і патріотичний».

(Далі буде)

—oOo—

МАРІАН ЕДМОПАС

Таємниця Великого Зімбабве

1868 року Карль Рендерс, ловець диких звірів, цілком випадково наткнувся на руїни міста в Південній Родезії (Африка). І до сьогодні ці таємниці руїни великого Зімбабве лишаються археологічною загадкою. Знаходяться між гранітними височинами, 17 миль на південний схід від форту Вікторія, ці розкинені залишки видали зі себе дуже мало таємниць свого загадкового минулого.

Саме слово «Зімбабве» означає великий діл і, правдоподібно, походить з Банту (одна з тубільних мов в Африці). «Зімба» означає «хати», а «Магбі» — камінь. Це вживалося ранніми португальцями в означенні головної кватири (вождів).

Руїни Великого Зімбабве діляться на 3 частини:

1. Еліптична Святиня (святиня в формі еліпси).
2. Акрополіс,
3. Долина Руїн.

Масивні стіни цих будов приблизно мають у собі між 80 000-100 000 тонн граніту. Цегла, вживана при будові, випалена у вогні з граніту довколишнього підгір'я і так майстерно вкладаена,

що жадного скріплюючого матеріалу не вживано, а середина стін вивопнена шарами граніту.

Еліптична святина — це неприпорційна еліпса, діаметр якої є 350 футів у найбільшій ширині. Найвища частина стіни є 34 фути, підніжжя якої є 16 футів, поволі звужується догори до 10 футів. Назовні стіна є 830 футів, а середина — 770 футів. Середина святини має в собі коридори, довжина яких є 400 футів, а кінчна башта є висотою 31 фут, що стоїть на 58-футовому підніжжі.

Припускається, що в цій башті відбувалися релігійні обряди, доказом чого є велике число знайдених там різних емблем. Західня і східня стіни святини удекоровані рядом гранітних монолітів, під якими є подвійний ряд орнаментів. Півмилі звідси, на горі, 350 фут високої, стоїть Акрополіс, який — думають, був збудований більш-менш, як фортеця.

Доступ до Акрополісу з трьох сторін цілком неможливий, а з четвертої його охороняють невидні стіни і довга дорога, закладена брилами каміння.

Середина Акрополіса, де, припускають, відбувалися різні церемонії, вкрита 12 фігурами птиць, вибитих з каменю. Ці фігури, височиною в 5 футів, викликали серед учених багато дискусії, щодо походження та значення їх. Сьогодні відбитки цих птиць є на гербі Родезії, а також і на грошах.

Зразу ж майже під Акрополісом є Долина Руїн, яка, уважають, була місцем поселення.

Там паралельні стіни розпочатої будови вказують на ранішнє заселення народом Ванту, які, як видно по будовах, мали нижчий позем знання в будівництві, ніж будівники святини та Акрополіса.

Порозкидані гори цегли, недокінчені стіни наводять на думку, що на місто несподівано напали вороги.

В своїй статті «Вона» Райдер Нагар назвав це місто «Мертвим містом».

Починаючи від 1874 року, коли німецький вчений Карль Маух почав дослідити над Великим Зімбабве, на протязі цілого часу аж дотепер ведуться дослідження над цими руїнами. Спроби знайти хоч щось вияснює про ці загадкові руїни були проведені цілим рядом світової слави археологів.

Припущення є різні: одні твердять, що ці руїни належать до 1200-900 перед Христом і пов'язують їх з сабінами Південної Арабії, а інші ж пов'язують їх з фінікійцями східнього побережжя Середземного моря.

Але доведеним фактом є одне, що Зімбабве зі своїм численним населенням розквітло, як центр торгівлі золотом.

Деякі теорії доводять, що це є біблійний Офір — багатюще джерело, звідки цар Соломон діставав золото для своїх святинь та палацу в Єрусалимі.

Пізніші теорії говорять, що ці руїни належать до 500-1500 р. по Христі. Така думка опирається частково на знахідках реліквій з того світу: частинки порцеляни та намиста.

Світовий знавець типології Норасе Весе (Горас Бек), якому дали ці намиста для дослідження, доказує, що ці речі є походження 1-10 ст. по Христі, а ніяк не раніше, як 200 р. по Христі.

Думають, що золото з Зімбабве транспортувалося верблюдами

230 миль до Софала, тодішнього найголовнішого порту в східній Африці. Слонова кість і золото продавалися купцям з Єгипту, Персії, Індії та Арабії, звідки ж і є походження намиста.

Деякі вчені твердять, що Зімбабве було збудоване і заселене предками теперішніх Банту, які зміли виробляти і вживати камінь до будов.

Вони доказують подібність Зімбабве до інших африканських руїн в деяких селах (краал), що мають кам'яні загороди і які є порозкидані на території між ріками Замбезі і Лімпопо.

Тим більше, що були знайдені речі домашнього вжитку, подібні й до теперішніх, які вживають тубільці.

Не оминається проте й теорії, що Зімбабве було заселене двома різними народами.

На жаль, під час розкопок цих руїн жадних написів чи гієрогліфів абсолютно не знайдено, а так само і жадних речей, які вказували б на той чи інший період життя.

Що населення Зімбабве знало ціну золота, бачимо по великій кількості орнаментів і прикрас, на яких ще й дотепер видно сліди золота. Припускають, що відкопи руїни Зімбабве були відкриті, було знайдено і зібрано коло 1000 унцій золота. Сьогодні багато його знаходиться в музеях Салісбері та Булавайо (Африка).

Дивлячись на німі залишки народу: Акрополіс, Долина Руїн, проходячи таємничими коридорами святині, де є ще так багато незнаною, людина мимоволі задумується.

Може якраз, з часом, у майбутньому хоч трохи підійметься таємничавіза, що огортає Велике Зімбабве і відкрис нам ще одну світову загадку.

(Переклала Олена Ліщинська)

Альфред Нобель і його нагороди

Винахідник динаміту, Альфред Нобель, народився 21 жовтня 1833 року в Стокгольмі, а помер в італійському селі 10 грудня 1896 року, залишивши ручно писаний заповіт останньої волі, складеної без допомоги правників. Це був один з найцікавіших і найповажніших заповітів, які будь-коли написано.

Нобель вирішив, що основна частина його маєтку, що складала на ті часи величезну суму — 7 мільйонів доларів, має бути ульькована в певних банкових паперах, які дадуть запевнений прибуток. Проценти від заінвестованого в той спосіб капіталу мають бути розділені щорічно на п'ять частин. Першу з цих частин має отримати людина, яка даного року зробить найбільше відкриття в ділянці фізики, другу частину має отримати той, хто зробить велике відкриття в ділянці медицини, а дальші частини мають бути розділені поміж найкращим літератором з найбільш ідеалістичними тенденціями і людиною, яка допоможе до встановлення міжнародного миру.

Шведська Академія Наук відзначає щорічно тих, які мають бути нагороджені за хемію і фізику, Каройна Інститут Швеції визначає вибранців з ділянки фізіології і медицини, а Шведська

Академія Літератури визначає кандидатів на літературну нагороду.

Нагороди за мир вручають вибраному в Осло, за фізику, хімію і фізіологію в Стокгольмі. Цю останню церемонію переводить сам шведський король, який вручає нагородженому диплом, золоту медалью і чек на велику суму в шведських коронах. В різних роках висота цієї нагороди є різною, залежно від того який процент дає спадщина Нобеля. В 1923 році нагорода становила 31,917 доларів, в 1931 ця сума становила 48,002 доларів.

В перших 16 роках існування нагород Нобеля американці отримали лише три такі нагороди. Однак останньо Америка, зокрема її науковці, здобувають ці нагороди драматург Ю. О'Ніл, Ернест Гемінгвей і ще кілька інших. До речі, письменник Ернест Гемінгвей подарував свою золоту медаль, який він отримав з рук шведського короля, церкві Матері Божої в Кобре, патронці острова Куби.

Різко сприйняли видатні вчені, письменники, лікарі й інші вістку про отримання тієї високої нагороди. Коли ірляндець Джордж Бернад Шов у 1925 році отримав нагороду за літературу, він спершу відразу відмовився прийняти її. Це був рік, в якому Шов якраз не видав друком ні одного оригінального твору, і він, отримавши вістку про нагороду, сказав: «Я знаю, чому вони мені дали цю нагороду. Це в нагороду за те, що я того року мовчав».

Але не з цієї причини спізнилася нагорода для Шова. Номінації для нагороджених були і є завжди предметом дуже довгих нарад і це спричинювало не раз такі випадки, що, заки передискутовано кандидатуру і її односторонньо ухвалено, кандидат умирав. Таким чином, один з найбільших гумористів світу, Марк Твейн, і такі винахідники, як брати Врайт, не дочекавшись призначення нагороди Нобеля, померли.

Сам же Нобель зумів перемінити пливку нітрогліцерину, тоді найбільш експлозивну пливку речовину, в твердий матеріал. Він знав багато мов, між ними німецьку, англійську, французьку й російську.

Він ніколи не хотів написати своєї автобіографії, вважаючи, що ніхто не читає біографій, хіба що це біографії акторів або вбивників, при чому публіка воліє читати біографії цих останніх, незалежно від того чи вбивники діяли на полях битв, чи вдома».

Не зважаючи на те, що Нобель винайшов один з найбільш деструктивних матеріалів, яких знає світ, цебто динаміт, який навіть в добу атомової і ще гіршої від неї — водневої бомби, не втрапив своєї ваги, — Нобель був запеклим пацифістом. Але доля зробила його винахідником нищівного матеріалу, так як і багато з тих, які отримують нагороду його імені, зробили великі винаходи якраз у ділянці атомової енергії, найгірнішої сили теперішніх часів.

Б. С.

Розвиток ракет

Науковці аеродинаміки та технологічних дослідів успішно відкрили та вдосконалили безпілотні радіохвилями контролювані ракети. Першим чоловіком, в якого зродилася ідея підвестися вгору при допомозі повітряної шруби був Ван Гу, китайський науковець. Під час довгих експериментів він зробив т. зв. прилад «Джето».

До нього він прикріпив більшу кількість ракетних одиниць та одночасно вистрілив їх у повітря, де вони, відбуваючи коротеньку трасу, поверталися на землю. Про дальші його досягнення не було більш нічого відомо, тому що він безслідно таємниче зник.

Більш реальною спробою керувати тілом на віддалі було експериментальне використання торпеди в Англії в 1898 році на річці Томас Рівер. В цей самий час старшина американської морської флотії — Брэдлей Фіске, удосконалив та одержав патент на інструментальні приладдя, що уможливлювали керування торпед.

Знову в 1915 році Роберт Гаддар — професор університету в Америці, продовжував досліді над повітряними шрубами та ракетами. Його математична теорія та практика, а також досліді дали справжній початок до модерних дослідів та розвитку ракет. Видана в той час його праця п. з. «Модерне досягнення неопанованих височин» стала ключовою тезою в дальшому прогресі аеродинаміки.

Державою, що перша використала ракетний принцип, була Німеччина, де німецький професор Герман Орберт працював успішно над розвитком ракет в Європі. Він був зацікавлений в опануванні міжпланетних просторів при допомозі своїх машин. В 1919 році Герман Орберт дізнався про працю американського вченого в тому напрямку та запропонував йому виміну їхніх досягнень. Виміна вислідами своїх експериментів ішла до часу приходу до влади Гітлера. У 1927 р. група німецьких вчених, як ракетні аматори, зорганізувала клуб міжпланетних подорожей. Вони публікували ілюстрований місячник, який зацікавив багато громадян, тому що в ньому подавались цікаві висліди експериментів. В дальшому цим зацікавилася командування німецької армії, яке взяло цілий клуб під свою контролю, а в 1931 р. під керівництвом Дорнбергера заборонено публікацію вислідів експериментів, патенти ж, що їх мали згадані члени клубу, німецький уряд взяв під свою охорону та переділив їх до категорії державних таємниць. В Америці в цей період командування американської морської флотії розпочало працю над можливостями контролі літаків на віддалі. Німецьким ученим забрало два місяці часу, щоб доартилерії.

По довгих зусиллях вчені Дорнбергер та Фоп Бравн розвинули план висадки 5000 експлозійних ракет річно на Англію під назвою «V-1 і V-2» (Vergeltungs Waffe — зброя пімсти). Коли представлено план Гітлерові, він поставив вимогу висилки 1000 стрілен у 24-ох годинах, що ніколи не було здійснено.

У 1943 р. почалася масова продукція та вишкіл німецьких військових сил у користуванні ракетною зброєю. Але раптом Гітлер без причини стримав дальшу продукцію експлозійних ракет, мотивуючи цим, що вони ніколи не зможуть осягнути так далекої віддалі. Німецьким ученим забрало це два місяці часу, щоб доказати Гітлерові про недоцільність свого розпорядження.

Другою причиною затримки продукції було безнастанне бомбардування аліянтами промислових центрів Німеччини.

На початку масової продукції ракети V-1 і V-2 були 15 метрів довжини та ваги 1 тонни високоексплозійної сили. Швидкість лету ракет була 200 миль в 5-ох хвилинах. Вони були вживані в малій мірі проти аліянтів. Німеччина вистрілила 5000 ракет на Лондон, що у висліді дало коло 5500 убитих та понад 23000 зруй-

нованих будинків. При кінці війни Німеччина працювала над 140 різними проектами літаючих експльоційних ракет. Коли б війна була продовжилася на кілька місяців, то висадка аліянтів на побережжя Європи була б дуже складна, а може й неможлива, а кінець війни був би продовжився на невідомий час. Подав В. і Л. (Далі буде)

Москва вистрілила штучний сателіт

Як відомо, Москва досягнула успіхів у виготовленні удосконалених балістичних ракет і в запуску штучного сателіта. Перший штучний сателіт Москва випустила 4. жовтня ц. р. навколо земної кулі разом з частиною ракети на висоті 900 км. Другий сателіт під назвою «Спутнік II» вистрілений 3. листопада ц. р. і літає навколо земної кулі на висоті 1500 км. В середині цього штучного сателіта знаходиться герметично замкнений собака, обкладаний різними апаратами, що вимірюють його пульс і віддих та передають через радіо на землю.

Одна англійська газета написала в першій половині листопада, що її читачі прислали в два рази більше листів з протестом проти «нешасної долі» собачки Кудрявки, яку москалі вистрілили з штучним сателітом, ніж це мало місце під час протестаційної акції в час кривавої аресії москалів в Мадярщині.

Тут ми можемо пригадати і те, що коли на Україні вмирало понад 7 мільйонів українців від штучного голоду, вчиненого Москвою, то західний світ не реагував, як не реагував і на листи в'язнів з Мордовії.

Чи англійці вірять у Бога?

Англійський щоденник «Ньюз Кронікл» опублікував у квітні ц. р. результати анкети, переведеної старанням відомого Інституту Гелляпа (Gallup), який займається «дослідженням суспільної opinii» не тільки самих політичних питань — для виявлення становища британців супроти проблем релігійного характеру. Опитування широко заторкнуло дуже численні верстви суспільства, які можна вважати за репрезентативні для сьогоденного британського світогляду. Відповідей зібрано понад 2.250, від чоловіків і жінок різного віку, віровизнання, територіального походження та соціального стану; це найгрунтовніше «зондування» суспільної opinii на цю тему, яке будь-коли було здійснене, і вираховані на його основі пересічні числа, напевне, відповідають думкам пересічної британської людности. Подаємо тут основні запити і відповіді на них (у відсотках), з додатковим розподілом по двох групах віку, особи молодші і старші за 20 років:

	Молодші	Старші	Разом
1. Чи є Бог?			
Бог є	62%	78%	70%
Бога немає	33	16	24,5
Не знати	5	6	5,5
2. Хто Ісус Христос?			
Син Божий	60	71	65,5
Просто людина	8	9	8,5
Вигадана постать	11	6	8,5
Не знати	21	14	17,5

3. Чи існує диявол?			
Так, існує	24	39	29
Ні, не існує	44	42	43
Не знати	32	24	28
4. Чи душа є безсмертна?			
Так, безсмертна	43	54	48,5
Ні, смертна	15	17	16
Не знати	42	29	35,5
5. Чи християнин конче повинен вірити в кожне слово Нового Завіту?			
Так, конче повинен	8	11	9,5
Ні, не конче	73	79	76
Не знати	19	10	14,5
6. Чи християнин конче повинен ходити до церкви?			
Так, конче повинен	10	11	10,5
Ні, не конче	85	85	85
Не знати	5	4	4,5
7. Що більше впливає на наш спосіб життя — релігія чи політика?			
Релігія	17	30	23,5
Політика	43	41	42
Приблизно однаково	16	17	16,5
Не знати	24	12	18
8. Що потрібне світові — релігія чи економічна безпека?			
Релігія	26	36	31
Економічна безпека	47	48	47,5
Не знати	27	16	21,5
9. Чи релігія придатна до розв'язання сьогоднішніх проблем?			
Так, здатна	32	46	39
Ні, нездатна	38	27	32,5
Не знати	30	27	28,5

На аналізі цих цікавих чисел не застановлятимемось, бо це завело б нас задалеко. Але все ж таки варт зазначити дві особливо маркантні очевидності. Поперше, аж надзвичайна розбіжність між кількісними показниками віри в Бога (70%), ба навіть і в Ісуса Христа, Сина Божого (65,5%), з одного боку, і в безсмертя душі, з другого (лише 48%); отже існує значна кількість віруючих осіб, ба навіть віруючих — брдь-що-будь — християн, які, проте, вважають, що для людини смерть є кінець усьому. Це, здається, психологічно несполучним, а проте, це факт.

Другий факт — і то дуже прикрий — далеко менша релігійність осіб, молодших за 20 років віку. Але з цього факту ще зарано робити висновок про дедалі більший занепад релігійності у Великобританії. В усіх країнах європейської культури пребагато віруючих і релігійних людей стають такими щойно в зрілому віці. Поряд із цим, звичайно ж, відбувається і поширення атеїзму та скептицизму, яке зростає з покоління в покоління; але котрий з цих двох процесів є міцніший і то якою мірою, — це можна буде об'єктивно встановити лише на основі повторення подібної анкети — років за двадцять.

Юрій Клен (1891 — 1947)

На чужині помер 30. жовтня 1947 р. великий український поет Юрій Клен. Після розгрому Спілки Визволення України й загальної нагілки на неокласиків, до яких Юрій Клен належав, поетові пощастило виїхати з Києва 1931 р. закордон. Там стає він співробітником «Літературно-Наукового Вістника» і «Вістника», що виходили за редакцією Д. Донцова у Львові. Окремими виданнями до цього часу вийшли такі його твори: «Прокляті роки», «Кара-вели», «Спомини про неокласиків». З останньої його великої поеми «Попіл імперій» вміщаємо уривок про Базар.

Копіають козакам могилу.
Не б'ють, як звично, в барабан,
везуть скривавлених, безсилих;
зігнали свідками селян
з близьких повітів і далеких,
щоб їх держати у страху,
і дивляться на те смереки
у білім крільчім міху.
Он стали край могили горді,
ладні прийняти смерть, як дар,
Та перед тим, як видать ордер
на смерть, питає комісар:
«Хто хоче в Армію Червону?»
Шугнув по лицях переляк,
і чути відповідь колони,
яку дає на це Щербак:
«Не знайдеться між нами Каїн,
що справу зрадив би в цю мить.
Ми бачимо, що нас чекає,
та вам не будемо служити».
Гримнуло «Слава» й «Ще не
[вмерла].

— і скоростріли козакам
завісу хилитку роздерли
помежи смертю і життям.

Де ж кінські ділися загони?
Де штаб? Велі їх лісом путь.
Дістались польського кордону,
полякам зброю віддають.
Рушниці трощать об каміння
і плачуть, плачуть як малі.
То ж їм пускати тепер коріння
не у своїй — в чужій землі.

Чи хто спитає: «Де ви, де ви?»
де ваше щастя вам цвіло,
Тих триста п'ятьдесят і дев'ять,
що у могилу полягло?

Отак диміла без пожару
в долині сніжногубій
мала трагедія Базару.
Так закінчивсь останній бій.

—oOo—

Г. В.

«Вбогий хлопчина» і мрія про Трою

«Вбогий хлопчина», що мріяв хворий у крамниці пана Гікштедта в Фюрстенберзі про Трою, — це Гайнріх Шліман, народжений 6. січня 1822 в родині німецького пастора (євангеліцького священика). Пильною працею добився Шліман великих успіхів, ведучи розшуки на побережжі Малої Азії, на острові Ітака біля Греції, де панував Одисей, в містах Мікени й в Тиринт. На тому місці, де була Троя, Шліман знайшов великий скарб, але, як виявили дослідни після його смерті, це не були руїни Трої, а ще ранішнього міста. Розкопи виявили аж дев'ять слідів міст, які були будовані на тому самому місці. Розкопані Шліманом руїни походять із тре-

того тисячоліття перед нар. Христа, Трою збурено коло 1500 — 1200 перед нар. Христа. Все таки заслуга Шлімана в тому, що він дав для людства можливість запізнатися з скарбами давно загинулих культур, між ними й мікенської. Помер Шліман 26. грудня 1890 року.

СКАРБИ КОРОЛЯ ПРИЯМА

— Ге, оселедців уже немає? Ану, Гайнріху, збігай, хлопче, і приноси з запасу нову бочілочку! — сказав пан Гікштедт, власник крамниці в Фюрстенбергу, до свого худого, блідолицього помічника.

— Стривай, Гайнріху, — перебила пані Форбах, товстенька жіночка з кошем у руках, в якому вовтузився, силкуючись видертися на світ, гарячоперий півень, — раніше наваж мені півфунта соли, дай літру гасу та десяток свічок...

— Алеж, пані Форбах, — поспішився крамар, — я ж і самий послужу Вам...

— Ні-і-і, дзвольте це зробити Гайнріхові, побачите, як у нього все йде спритно, — запротестувала пані Форбах.

А блідий юнак уже насипав соли, налив до пляшки гасу й дістав зі скриньки свічки.

— Все разом коштує 52 пфеніки, — сказав він, не надумуючись.

— А не казала я Вам, що буде швидше, пане Гікштедте, — самовдоволено промовила жінка, — все обрахував докладно, і то з пам'яті.

Пан Гікштедт косо поглянув на хлопця і сухо сказав:

— Тепер біжи за оселедцями!

Але в цій хвилині просмикнулась у дверях попід кошем пані Форбах, яка виходила, маленька дівчинка й залепетала до крамаря:

— Батько просив, щоб Ви швиденько прийшли до нього...

Пан Гікштедт старанно витер свої окуляри червоною хусткою, яка до половини виставала з кишені його штанів, зажив нюхальної табаки і, виходячи, сказав до помічника:

— Облиш оселедці, а пильнуй крамниці!

Заледве крамар зник з дівчинкою, у дверях задерчав дзвінок, і на порозі з'явився гість. Це був молодий млинарчук, осипаний весь борошном аж по русявий чуб. Він хитався трішки, усміхаючись повними вустами, рум'яним обличчям та ясними голубими очима.

— Боги з тобою! — звернувся млинарчук до Гайнріха. Він підморгнув до нього й почав:

«Хай осінить тебе Зевс своєю ласкою щедрій,
О роздавче всіх благ, що їх накопичив Гікштедтос:
Соли, олії, також оселедців, що плавають в морі,
Перцю гіркого, свічок, всяких пундиків, навіть і того,
За чим зідхас сам Бакх, бо немає того на Олімпі,
Ані в Гадесі страшнім — води життя — оковити.
Якщо наллещ мені цього нектару повную чару,
Ладен за це я співать, як сліпець той Гомер божественний...»

Гайнріх засміявся і налив чарку горілки. Млинарчук хильнув її зразу, зайняв героїчну позу й почав рецитувати: «Менін аейде, теа, Пелеїадо Ахіллеос...»

Гайнріх не розумів слів, але їхня співуча вимова була для нього

го якоюсь солодкою, тасмною музикою. Еге ж, він сам мав уже вчитись її там у Нойстреліці, заки його батько стратив свою посаду... Скільки сліз він вилив, коли довелося кидати гімназію і йти до пана Гікштедта на крамарчука! Спочатку він ще мав надію самотужки вчитись далі, але згодом переконався, що не зможе купити собі книжок за марненьку платню, до того ж не вистачало часу. Адже ж треба було зриватися зі сну о 5-ій годині ранку й братись до праці, а увечорі кластись, ба просто падати на ліжко, о 9-ій годині. Бо увесьденечки тільки й знай, що підмітаєш крамницю, бігаш у погріб чи до магазину, носиш товари й продаєш, продаєш...

А оце перед ним стоїть млинарчук, майже його одноліток, і також син пастора, як і Гайнріх, та цитує Гомера «Іліяду». Він дійшов був уже до матури, коли несподівано прогнали його з гімназії, і то за якусь марну бучу! Тепер він практикує в млині, замість бути яким доктором, священиком чи урядовцем міста. Але Гомера ще пам'ятає добре!

ГОМЕРОВА ЛЮТНЯ В КРАМНИЦІ

— Ге, п'янице, а ти що тут так розкричався? — заверещав раптом за плечима млинарчука пан Гікштедт, червоний з досади, як його хустка, що звисала з кишені. — Моя крамниця не є заїзним шинком, в якому можна викрикувати нехристиянські слова... Він заплатив за горілку? — звернувся крамар раптом до Гайнріха.

Хлопець непомітно сягнув рукою до своєї кишені й добув пару мідяків:

— Так, ось гроші! — відповів він і поклав монети на прилавку.

Тим часом млинарчук тихенько подався до виходу, затріснувши за собою двері, аж задеренчали шибки.

— Йди до чорта! — викрикнув за ним крамар і обернувся до Гайнріха:

— А ти йди по оселедці!

Гайнріх побіг до магазину, де поміж мішками й скриньками стояла бочечка оселедців. Він пагнувся до неї, обхопив руками й двигнув угору. Раптово у грудях різонуло його немов ножем і біль потьмарив очі. В устах стало солоно. Гайнріх плюнув і побачив кров. Він повернувся в крамницю:

— Я не можу, пане господарю! — тихо промовив хлопець.

— Що не можеш? — завищав крамар.

— Я не знаю, але я, мабуть, зранився...

З уст хлопця стікала смужечка крові, і пан Гікштедт налякався.

— Йди до своєї кімнати й відпочинь! — наказав він.

Гайнріх поволікся на піддашся до своєї каютки й через силу впав на ліжко. Кожний віддих викликував нестерпні болі.

Смеркалося. Хлопець попав у маячіння, викрикуючи незрозумілі грецькі слова. Біль почав притихати, але по тілі розлилася така знемога, що Гайнріх не мав сили розплющити очей. Але він чув, що заходить якась переміна, яка керує його життя на повірейки. Біль у грудях і кров були дрібницями. Він вилікується з того. Перед очима хлопця відкривались якісь таємні двері, які вели кудись у незнаний світ, на... волю.

СНИ ПРО ТРОЮ

І крізь ті одчипені двері вийшов Гайнріх у широку, осяяну сонцем країну, в якій пісок мінився золотом. Довкола нього було ба-

гато людей, і всі вони шанобливо слухали його слів. А він говорив до них по-грецькому, наказуючи, і люди брали лопати та починали копати глибоко в землі. З-під вивернених брил виринали старі, грубезні мури.

«Троя!» — сказав хтось до Гайнріха, і він тихо посміхнувся.

«Так, Троя! Город короля Пріяма», — притакнув він і зійшов униз між викопалини. Раптово з чорної глибини вдарив на нього блискучий сніп світла, яке грало веселкою усіх барв. Перед ним лежав королівський скарб.

Золота діядема ще блищала перед очима Гайнріха, коли він прокинувся з своїх маринь. В кімнатці на піддашші царила вже ніч. Крізь маленьке віконце просвічувало мерехтливе від зір небо. Заскрипіли сходи, і в дверях став зі свічкою в руках пан Гікштедт.

— Ну, як тобі? — запитався він.

— Трохи краще, — відповів хлопець.

— Масш ще болі?

— Так, у грудях.

— Гм, — зажурено пробурмотів крамар, — я посилав по лікаря, але він буде щойно вранці. Тому роздягайся і йди спати. Надобраніч!

Двері замкнулися за крамарем, і хлопець знову остався сам. Він був такий слабкий, що не мав сил підвестись. Тому не роздягався, а лежав і мріяв далі.

Він думав про той гарний час свого дитинства в Анкерсгагені, де його батько був пастором. Вже тоді малий Гайнріх мріяв про заховані скарби, наслуковавшись від селян різних легенд про колишніх лицарів, які частенько промишляли розбоями, забираючи іншим золото й дорогоцінності. Вмираючи, вони заховували ці скарби в старих вежах своїх замків або в інших неприступних місцях. Мов у дзеркалі, зринуло перед Гайнріхом гарненьке обличчя молоденької Міни, його подруги з дитячих років, з якою він робив прогулянки в околицю до забутих могил, руїн замку і там снував свої дитячі сни про щастя.

Було так гарно думати про Анкерсгаген і згадувати батьківський дім. Зірка за вікном пригадала хворому хлопцеві той Святвечір, коли він дістав від батька ілюстровану історію світу. Йому було тоді щойно дев'ять років життя, але він іще досі бачить докладно малюнок із книжки, як горіла Троя. Гайнріх так довго не давав батькові спокою, доки той не розказав йому про Троянську війну.

Як завжди, батько почав оповідати на свій лад: весело, ніяк не респектуючи героїв старини:

«Король Пріям у Трої, — починав він, — це був собі старший, солідний пан, у якого була ціла копиця дітей. Найсильнішим поміж синами був герой Гектор, а найнепосидючішим — Паріс. Одного разу Паріс так довго мучив благаннями свого батька, поки цей не погодився і не дав йому добрий десяток швидких кораблів, щоб син міг вирушити в світ та пошукати пригод. Якби, однак, старий Пріям знав, яке нещастя стягне на його сиву голову Паріс, то був би дав пару добрих ліпанців поза королівські вуха синовика і не пустив би його нікуди. Але богині Долі призначили інакше, і Паріс поплив у світ.

«Плив він довго чи недовго, врешті, доплив до Греції і заїхав

у гості до короля Менелая в Спарті. Короля не було вдома, але гостя прийняла його дружина, прекрасна Гелена, яку вважали найкращою в усьому світі. Паріс також так думав, що кращої за неї не знайти ніде, тому не довго думав, а забрав королеву на свій корабель і почухрав до Трої. Коли ж повернувся Менелай та довідався, що його гніздекко порожнє, він попросив усіх інших грецьких королів і князів, щоб допомогли йому пімститися на злочинцеві та добре провчити лиходія й весь його рід. Так збіглися усі греки під стяги короля Агамемнона, брата Менелая, і поплили великою фльою аж під Трою. Тут вони спершу чем-ненько попросили Паріса віддати Гелену, але коли цей не схотів, почали війну.

«Отак і після десятих років греки вирівняли свій рахунок із Парісом. Одисей винайшов дерев'яного коня, якому в живіт за-пхав пару грецьких вояків, а сам порадив і іншим виплисти на море. Троляці думали, що грекам надокучило воювати, тому вони зраділи й втягнули конисько до міста, розвалюючи мури власного міста. Вночі вилізли захопані в коневі греки, відчинили брами й впустили своїх товаришів, які підплили знову до берегів Трої. Троя зникла у вогні, населення вибито, Пріям згинув, а старий пан Гомер склав з того приводу довгу-предовгу думу, як заги-нула Троя.»

Гайнріх пригадує собі докладно слова старого батенька й думає, що десь мусіли зберегтись мури спаленої Трої. «Нема й сліду», — сказав батько. Але хлопець не задовольнявся цим. Ще й ще раз питає він батька, чи не найшов бува хтось бодай якогось сліду з пишиного міста, яке греки мусіли здобувати аж десять років. «Ні, ані камінчика не знайдено», — опирався батько; врешті, щоб мати спокій, сказав, що, мабуть, Троя взагалі не існувала, а старий, сліпий пан Гомер з нудьги видумав прекрасну історію, довгу на пару кілометрів, якщо всякі поезії можна міряти аршином. Від-ний Гайнріх зумів довідатись тільки про те, що Троя мала б бути розташована над морем у Малій Азії.

РОЗБИТІ СНИ

З того Свят-вечора історія про Трою не сходила з думок малого Гайнріха. Він не мав ніякого сумніву, що таке місто справді існу-вало й що донебудь можна відкрити його сліди, але треба тільки шукати. Врешті в хлопця виловився плян самому віднайти Трою.

Незабаром після того вечора померла Гайнріхові матуся, й ціла родина попала в біду, бо батько не зміг господарити грошем. То-му всі пішли з дому в науку. Гайнріх дістався до свого дядька в Карльсгорст, опісля до гімназії в Нойстреліц, де він зарані радів, що зможе вчитися грецької мови й тоді сам прочитає твір Гомера. Але лихо спіткало його й тепер. Батько стратив посаду, і Гайн-ріхові довелося йти до крамниці старого пана Гікштєдта. Поміж оселедцями й гасом, свічками й перцем завжди зринала в уяві хлопчини осяйна Троя, яка доводила його просто до розпачу. Як віднайти стежку, що веде з фюрстенберзької крамнички до Трої, над морем, Малої Азії?

Ця стежка існувала, але вона була довга й важка. А називалась вона: наполеглива праця.

Відчуваючи болі в грудях, Гайнріх зрозумів, що мусить працю-вати без відпочинку, аби досягнути своєї мети. І він працює. Вилі-

кувавшись у pana Гікштедта, Гайнріх іде до торговельної школи в Ростокі, звідтіля до Голляндії, до однієї купацької фірми в Амстердамі. А всюди працює і вчиться без відпочинку. Так поволі з малого Гайнріха виростає зрілий муж з купецьким знанням і хистом — Гайнріх Шліман.

Спочатку Гайнріх учить голляндської мови. Після кількох місяців знав він цю мову не згірше, ніж справжній голляндець. Опісля прийшла черга на англійську мову. До неї треба було вчителя, тому Гайнріх почав заощаджувати. Ніяких розривок, ніяких зайвих витрат! Хіба увечорі можна було пройтись вулицями Амстердаму й подивляти газове освітлення міста, яке появилось тоді вперше.

Письмо в Гайнріха не було гарне, тому він наклав на себе обов'язок: двадцять лекцій каліграфії! А неділями Гайнріх ходив до церкви, в якій служили англійською мовою, і повторив собі впівголоса цілу проповідь слово по слові. Це давало вправу, а не коштувало ніяких витрат. Цим способом швидко можна було навчитись англійської мови.

Молодого Шлімана огорнула справжня гарячка науки. Вміти якнайбільше, вчитись якнайшвидше — стало життєвою девізою молодого крамарчука. Час і гроші він поділив собі на рівні частини і використовував їх якнайдоцільніше. Половину з 36 голляндських гульденів, які він заробляв у місяць, видавав він на науку, половину на прожиток. Під час своїх мандрівок по місті, як післанець до покупців і купецьких фірм, учився він чужих мов. Він знав, що найшвидше можна опанувати мову, коли говориться нею. Але з ким він міг говорити? Отож говорив сам із собою, вголос повторюючи цілі речення в своїй квартирі. Голляндські будинки були дерев'яні, і кожне слово долітало до вух сусідів. Спершу вони цікаво прислухувались, як дивний чужинець говорить сам до себе, але згодом почали нервуватись, а далі виповіли йому помешкання. Гайнріх почав довгу мандрівку з одного мешкання в друге. Та за той час він устиг вивчити в Амстердамі голляндську, англійську, французьку, еспанську, португальську й італійську мови.

Коли велика фірма Шредер почала шукати доброго книговода, Шліман зголосився і дістав відразу посаду. Не легко ж було знайти такого, що вміє кілька мов. Шліман призначено також закордонним кореспондентом і піднесено йому платно до двох тисяч гульденів річно. На radoсах він післяв трохи грошей сестрам, а батькові вислав гарну бочілочку вина.

Дрібненька крамничка pana Гікштедта швидко була притьмарена багатством, яке Гайнріх зустрів у фірмі Шредер: тут торгували не фунтами, але тоннами й десятками тисяч гульденів. До магазинів рікою плили цукор з Яви, Суринаму й Гаваїв, тютюн з Гавани й Бразилії, риж із Китаю, Маніль та Індії, олія з Італії, Еспанії й Греції, запашині коріння й синє індіго та багато раніше незанихтовані з усіх країн світу. Найбільше індіга купували купці з далекої Московії, тому Шліман вирішив учитись і московської мови, бо його хлібодавці мали чимало мороки, не вміючи прочитати чудних літер. Шліман купив собі стару російську граматику й читанку та забавявся до праці.

Через декілька місяців відбувся в Амстердамі авкційний продаж великих партій індіга. Розпучливо намагались брати Шредери

вияснити жестикуляцію рук бородатим і череватим купцям з Московії свої бажання. Вони не розуміли себе взаємно й думали, що не діб'ють торгу. Втім надійшов Шліман і почав свobodно перекладати. Брати Шредери тільки розглядали рота з подиву.

З того часу до Шлімана усміхнулася доля. Він швидко почав здобувати майно, виїжджаючи з доручення своїх господарів закордон і нав'язуючи з закордонними фірмами торговельні стосунки.

НА СЛІДАХ ОДИССЕЯ

Серед своєї праці не забув Шліман про мрію свого дитинства — Трою. Він далі вчився мов і незабаром знав уже польську, словінську, данську, українську, норвезьку й шведську мову, в слові й письмі. До того ж, він пильно студіював латинську, старо- й новогрецьку мови, вивчаючи їх так, щоб не тільки читати, а й говорити ними, дарма, що це були почасти т. зв. мертві мови. А поряд із знанням ріс і його добробут. Шліман став мільйонером. Вивчаючи перську й арабську мови, Шліман почав мріяти про сповнення своєї завітної мрії: віднайти загублене в поросі сторіч місто короля Пріама — Трою. Маючи досить грошей, він кинув купецтво й почав фахово підготовлятися до свого завдання, студіюючи цілими місяцями по музеях старовини, археологічних збірках і т. і. Незабаром не було в Європі ні однієї замітнішої збірки з археологічної ділянки, про яку Шліман не знав би докладно. Так озброєний, вирушив він до Греції шукати слідів Одиссея на острові Ітака.

Малий вітрильний корабель мав попутний вітер. Шліман сидів на покладі й зорив за островом, як колись, перед тисячами років, Одисей, коли боги дозволили йому врешті, після десятирічного блукання, повернутись до рідної землі. Врешті Шліман побачив на синіх хвилях зариси Ітаки. «Поворот Одиссея», — промовив до себе зворушений купець-учений, вчуваючи, як швидко б'ється в нього серце.

- Ітака? — запитав він у стерничого.
- Ітака, папе, — притакнув цей.
- Де замок Одиссея? — питався далі Шліман.
- Ось там, на горі Етос.

Над островом висіла палка спека в 42 ступені гарячого липня, але Шліманові здалася вона весняним леготом, коли годину після свого причалення до берегів острова він був уже на Етосі.

Наступного дня о п'ятій годині ранку Шліман знов був на Етосі разом з кількома робітниками і дав наказ копати. З колишнього гаданого королівського замку Одиссея не залишилось нічого, крім кількох непомітних слідів, але незабаром лопати направили на перші сліди минулої слави. Ось появились статуетки богів, які пролежали в земляному укритті тисячі років. Ще один удар лопатою, і з-під кам'яної брили виринула якась пивниця. Серце в Шлімана забилося з великої радости: невже в цих урнах, які подав йому робітник, паходяться тлінні порохи самого Одиссея, Пенельопи, Телемаха? Жадоба видерти в землі її дальші таємниці огорнула Шлімана. Він вирвав лопату з рук робітника й гарячко-во почав сам копати.

Тут, на цьому острові серед блакитного моря, ожила поема Гомера. Шліман декламує її з пам'яті, а захоплені цим робітники,

серед виноградників й оливкових гаїв, підносять рецитатора на руки й несуть його в якомусь тріюмфальному поході, співаючи радісні пісні.

Так, Гомер співав правду! Шліман знов сідає на корабель і спрямовує його до берегів Малої Азії.

ДЕ БУЛА ТРОЯ?

Дивне зворушення огорнуло Шлімана, коли він врешті опинився на березі, серед пісків, поблизу малого турецького селища Бунарбаші. За селищами височів горбок. Де ж тут шукати? Де Троя? Де море, яке оспівував Гомер? Чи ж міг Ахіллє тричі переслідувати скороногого Гектора довкола мурів міста? Схили горба до ріки Скамандра були тут застрімки! Як міг поміститись на такому вузькому місці широкий замок Пріама, в якому було аж 64 кімнати? Де ж мури й високі брами? Ні, не на цьому місці шукати Трої!

Шліман поїхав далі. На півночі від Бунарбаші, ближче моря, виринув із землі просторий горб. На його підніжжі тулиться бідненьке турецьке сільце Гісарлик. Гісарлик? Адже це слово означає по-турецькому «палац»! Чому така королівська назва для цього брудного гнізда з купки нужденних хаток? Ану ж тут на горбі стояв замок Пріама? Шліман не йде, а просто біжить на вершок височини. Згори видно море, і Шліман твердо переконаний, що тут у землі захована Троя.

Мрійний запал прохолоджує розвага здібного організатора й купця. Треба подбати наперед про робітників, знаряддя, харчі, про дозвіл у влади копати. Також чи не будуть панове вчені й археологи крутити носом, що якийсь собі звичайний купець Шліман, дарма що багатій, без ніякого титулу, робить великої ваги відкриття?

Шліман повертається до Греції і в кількох тижнях пише старогрецькою мовою книжку про Ітаку, Пельопоннес і Трою та посилає її до Ростоку в університет. За цю працю дістає титул доктора.

Але важка праця не може забити туги за кимсь близьким, рідним, за яким завжди тужить людське серце. Все частіше сниться Шліманові товаришка дитячих ігор — Мінна. Та Мінни немає; вона давно вийшла заміж. На її місце западає в серце сорокатрирічного Шлімана 17-річна грекinya. Шліман одружується, дістає від турецької влади «фірман» — дозвіл робити розкопи — і вирушає до Малої Азії.

Одного квітневого ранку в 1870 році, на височині поза селом Гісарлик, сповнився сон малого купецького помічника, коли він мав хворий на піддашші дому пана Гікштедта: доктор Шліман стояв серед товпи робітників і давав їм накази копати. Кілька днів мешкав Шліман у селі Гісарлик, але зацікавлення, яке виявили до його праці над розкопами тисячі блощиць, примусило його побудувати собі барак у підніжжя горба й переселитись до нього.

Незабаром з розкопаної землі виринули на поверхню перші мури й руїни святинь та палаців. Невже це була Троя?

(Закінчення буде)

В Б И В Ц Я

Ріка була неспокійна. Вона нстерпляче кидала за течією тягар поламаних човнів. Вітер, плачучи, повторював свою сумну пісню, пробиваючись крізь заплутані очерети, що росли на острові над рікою. Багрянний колір вже сповивав горби навкруги. В тому місці, де очерети переходили в збиту до купи довгу гущавину, щось рухалось — так, ніби якесь легке пічне створіння раптом збудилося з приходом ночі, щоб полювати за здобиччю по багнистих рівнинах, що виринали з води.

Він затримався, напів піднісшись, перехиливши голову на бік, щоб мати змогу краще прислухатись. Але не було жодного звуку, крім безперервного шуму ріки і неясного шелесту віття. Уривки грубого жовтого листя відлипали від його черева і різким рухом падали назад, на матірне лоно землі.

Він так лежав був уже дві ночі, споглядаючи, як ріка ловила й поглинала однотонні срібні іскри заходячого сонця, щоб потім зілятися з чорними тіннями. Вони підповзали, неначе заслона, з окільних горбів. За останніх двадцять шість годин його єдиним спільником була темрява, що все поставала наново і звичайно здавалась такою небажаною в цих північних просторах, — вона та ще непомильний інстинкт переслідуваного, чие життя висіло на волосинці, як тільки проносився звук зломаної гілки або шелест трави.

Підбадьорившись, він сміливо подався вперед своїм усе ще напівігнутиим у прислуханні тілом, і тоді він почув це ж: гострий, пронизливий шелест галузки, немов би пастух десь ляснув батоном. За хвилину він побачив людський обрис, що тьмано накреслився в жмуті присмеркавого світла, яке пробивало собі шлях крізь стіну дерев. Людина стояла там, уважна й мовчазна, з напівпіднесеною рушницею.

Вбивця почав приникати до ґрунту — потроху, лише цаль за цалем. Це тривало повні десять хвилин; тим часом людина змінила своє становище, пішла з горбка додолу, зовсім повільно, її ноги робили не більше гомону, ніж польовий щур, що дряпає землю. Вбивця лежав зовсім нерухомо, його не побачено, інакше бо постріл розірвав би нічну тишу. Тоді він почув ще інших із того самого загону. Вони сторожко розмовляли між собою. І тоді він почув іще те, чого боявся найбільше, — собак. Їхнє низьке, настирливе гавкання казало йому, що цілий ловецький загін вже прослідив його до острова і тепер, напевне, оточус його.

Той чоловік з рушницею кинув прислухатись і наблизився до води. Була хвилинка, коли він спинився ледве за кілька стій від стані від убивці, так що цей легко міг би вчепитись йому в ноги — ноги людини, яка його переслідувала. Але це було б самогубством, бо їх був цілий загін. І були ще також собаки.

Він не боявся їхньої зброї, зокрема по останніх двадцятьох шістнадцяти годинах, коли він легко обминав їхні пастки, а вони переслідували його від фарми до фарми, крізь ліси та поля і вздовж зрадливих багнистих берегів, що таємниче з'являлись на поверхні по відпливі. Але він смертельно боявся собак. Його інстинкт казав йому, що вони розуміють не менше за нього, і що ніякі хитрощі,

крім переходу небезпечним бродом, не спроможні усунути з мокрої землі запаху його тіла. Під захід сонця вони були загнали його в ріку. Їх гавкіт був гострий і хвилюючий, сповнений певністю кінцевого здобуття. Він плив був стежкою глибоких, тасмних тіней, що висіли над рікою аж до острова; та вони занюхали його зі східного берега, а коли їх нездатні пащі, утративши слід, віддалялись, то людський розум провадив переслідування далі.

Людина з рушницею посунулась ліворуч, кроків двадцять ліворуч, і потонула в темряві лісу. На короткий час він був у безпеці. Він почав повзти назад, на череві, вважаючи, аби не зрушити каміння або не впасти вагою цілого свого тіла на суху гілляку. Знов геть від берега, геть від води, геть від собак. Проте він небагато посунувся вперед. Бо там, де постать чайного дерева розташувалась, неначе синець, на брунатному тілі лісу, стояла людина. Ця людина з рушницею мала вічну терплячість. Але він теж мав її, а його повзання, повільне й беззвучне, відбувалось не заради пімсти. Він показався понад грубим багном, що складало кайму, і впаав з голосним плюскотом у ріку. Він почув крик, постріл, і вода закружляла перед ним дрібним намистом. Тримавши тіло зовсім низько, він віддалився від острова і подався до західного берега ріки. Цього берега не було видно, але він бачив був його поплудні і знав, що зможе його досягнути, якщо тільки буде й далі панувати над собою. Високо тримавши голову над водою, він відчував удари високих хвиль об груди. Він чув поза собою гомін, немов рушничну стрілянину; це були звуки весел, що їх засували в очерет, і моторошний, упевнений сміх людей, а понад усім, гавкіт собак.

Він плив просто перед себе. Втома не насувалась на нього хвилинами, щоб крок за кроком послаблювати в ньому відчуття безпеки. Але раптом він почув, що його власна воля відразу залишає його. Він несподівано усвідомив собі, що не зможе плисти далі. Його пройняв порив дикого хвилювання, і він почав різкими рухами, божевільно, збивати навколо себе воду, зовсім не дбаючи про те, щоб заощадити сили на той час, коли допливе до берега. Остання шалена спроба винесла його груди на кам'янистий похилий берег. В порожніх щілинах його змученого мозку була свідомість голосів, що наближались. Кілька хвилин він пролежав на вузькій смузі берега, потім підняв своє задерев'яніле тіло і поволікся на вершок горбка. Він чув людські голоси, пронизливі, схвилювані, перемішані з нетерплячим скавучанням собак. Трошки відпочинку, трошки уваги, і він їх переможе. Він сидів, розглядаючи червоні цятки цигарок, що пробивали темряву, неначебто свічки меретглі крізь ліс.

На світанку він знов розпочав свою подорож. Мисливці не рушилися були цілу ніч; вони лежали там, у човнах, з терплячістю нічних котів. Він підвівся і потягнувся своїм довгим, гнучким тілом. Зробив кілька кроків і відскочив, ледве його ноги доторкнулись до холодної води. В його очах був якийсь тасмничий вираз, коли він вертався назад, геть від шумливої течії. Його ноги ступали легко й високо, неначе ноги балерини в танку.

Тоді, в перших сірих смугах світанку, він побачив, що він оточений рікою, — що він сам-один серед ріки, немов на незаселеному острівці серед моря. Він радше відчув, ніж побачив, що приплив швидко відіймається навколо нього, підноситься дедалі швидше

і от уже доходить до його пір і змушує його тікати до високого каміння на острівці. В півсвітлі можна було бачити далекі, низькі береги ріки по обох боках. До його свідомости не доходила думка, що його зловлено в пастку; він лише намагався втекти від нової небезпеки і тому бігав на острівці від берега до берега, збивав ногами водяну поверхню і біг знову назад, щоб випробувати інше місце... І все мусів утікати від припливу, що ріс і міцнів.

Собаки помітили його раніше за людей. З повних з людьми і ними човнів зазвучало їх виття, цілий хор, який був не виливом зневасти, тільки голосом всевладного інстинкту полювання.

Вбивця сидів високо на своєму горбку і ліниво оглядав блазеньських собак. Тепер не було страху. Тепер не було змагання. Він уже більше не боявся собак. В гідній резигнації було водночас щось жалісне й величне.

Він підніс свою голову з видовженими щелепами високо в повітря і вразив тихий світанок сумним звуком, схожим водночас на елегію і на страждальне благання за всі дикі, неприборкані створіння.

Залунали три постріли, і він упав перед себе, в ріку. Тоді надійшла довга, таємнича тиша. Але потім раптом зірвалась із човнів у відповідь смутне, протяжле скавуління, що підносилося і спало — так, неначе відділ сурмачів голосив із далекої відстані свій сумовитий останній клич.

Це був парія, вбивця овець, висліджений собаками «динго», — дикий лісовий пес. Та мисливські собаки в човнах були збентежені його поставою в обличчі смерті.

(Переклад з англійської)

ДЖЕЙМС СЕРБЕР

Премудра муха

(Із книги: «Байки для наших днів»)

Величезний павук, що жив в одному старому будинку, сплів чудову сіть, щоб ловити нею мух. Кожного разу, коли муха заплуталась була в сіті, павук відразу ковзав її так, щоб інша муха могла гадати, немов би сіть є охороною та місцем відпочинку.

Одного дня навколо сіті появилася дуже мудра муха, що не хотіла влітати всередину. Павук вийшов і гукнув до неї:

— Ходи сюди!

Але муха була занадто мудра для цього і сказала:

— Я ніколи не влітаю туди, де я не бачу інших мух; а в твоєму домі я інших мух не бачу.

І вона полетіла геть. Летючи потрапила до такого місця, де було пребагато мух. Вона вже хотіла сісти між ними, коли надлетіла бджола і сказала:

— Зважай, дурненька, це ж папір для мух. Всі ці мухи вже прилипили.

— Не будь дурною, — відповіла муха, — це вони танцюють.

І вона злетіла додолу і прилипла до липкого паперу, вкупі з усіма іншими мухами.

(Переклад з англійської)

Дорогі друзі виховники та актив юнацтва СУМ-у!

Редакція журналу «Авангард» розпочинає з цього числа друкувати сторінки для нашого доросту Співки Української Молоді. Ці матеріали може теж використовувати і передовий авангард славного СУМ-у, а саме наші Виховники.

Завдання наше є дуже відповідальне. Потрібно поміщати такі матеріали, щоб вони були цікаві своїм змістом, тематикою для розбудови лав наших найменших, нашого дорогого доросту, які будуть кадрами для старшого СУМ-у.

Це відповідальне завдання можна виконати при умові, якщо провідний актив старшого СУМ-у, а зокрема всі виховники юнацтва СУМ-у будуть самі присилати статті, дописи, пропозиції на виховні теми, будуть постійно і своєчасно присилати звіти, реферати, світлини життя і діяльності відділів юнацтва СУМ і, нарешті, коли виховники зацікавлять підростаючий провідний актив Юнацтва, щоб юнаки безпосередньо читали сторінки діяльності Юнацтва СУМ-у та самі навіязували контакт при допомозі старших з редакцією для дружньої співпраці на дальшу мету.

Через журнал «Авангард» юнаки СУМ-у можуть навіязати контакт з юнацтвом кожного осередку СУМ-у Європи і за океаном, для обміну досвідом у виховній роботі, ділитися своїми думками, висловлювати свої пропозиції для покращання змісту щоденної праці у відділах Юнацтва та збагачувати свої знання шляхом підвищення своєї освіти.

Ми, українці на чужині, і в тому числі наша молодь, не маємо догідних умов для виховної роботи, не маємо засобів і матеріальної бази та допомоги від урядів і від різних установ й організацій, лише власними силами, лише власною самопопеченням і жертівністю мусимо спільно створювати потрібні умови, щоб наш доріст знаходив місце в лавах Юнацтва СУМ-у та виховувався на чесних і відданих патріотів нашої нації — маюбутні кадри для визволення України.

Журнал «Авангард», починаючи від 1946 р., найбільше допоміг у розбудові славного світового СУМ-у на чужині; він так само найбільше зможе прислужитися всьому Юнацтву СУМ-у в щоденній роботі і облегшити відповідальну виховну роботу нашим виховникам, якщо всі разом згуртуємось навколо цього журналу, будемо спільно розбудовувати його так, щоб він був настільною книжкою кожного сумівця, кожного молодого сумівця і сумівки, кожного члена доросту Юного СУМ-у.

Стверджуємо тут, що журнал «Авангард» ще в минулому планував розпочати сторінку для юнацтва, але через брак відповідальності з боку Крайових Комітетів, в тому числі Головної Управи СУМ-у в США та переважної більшості комітетів і управ Осередків Співки Української Молоді, через занепад дисципліни за останні роки підірвано його матеріальну базу. Лише окремі передові осередки та лише незначна частина провідного активу старшого СУМ-у допомагали пожертвами для видання журналу.

Такий невідрадний стан треба пояснювати тим, що не всі керів-

ники осередків СУМ-у є на своїх місцях, вони байдужі до друкованого сумівського слова і не хочуть підвищити свій рівень знання. Крім того, багато старших сумівців залишили лави СУМ-у, і занепадає дисципліна.

Як виявилось в цьому році, то наш доріст Юнацтва СУМ-у є головною силою Спілки Української Молоді. Тому і заходить потреба присвятити більше сторінок у журналі «Авангард» для Юнацтва СУМ-у.

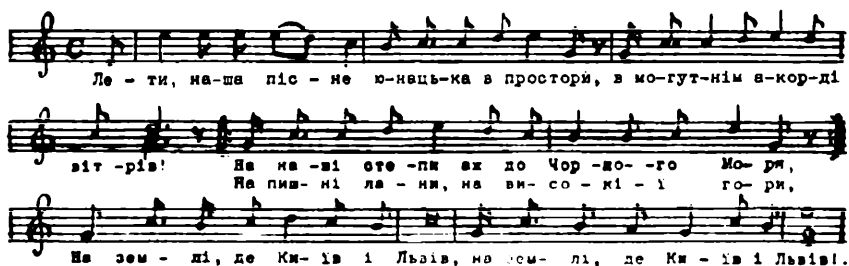
Редакція «Авангард-у» зобов'язується підвищити рівень виховних матеріалів, щоб вони були доступні кожному читачеві, але цим шляхом звертаємося до всіх читачів, до старших сумівців, і зокрема до виховників та до наших найменших друзів, до членів Юнацтва в Європі і за океаном, допомагайте спільно розбудувати свій журнал для виховної роботи Спілки Української Молоді.

Редакція «Авангард-у».

МАРШ ЮНАЦТВА СУМ-У

Урочисто, ходюю.

Слова і мелодія Д. Левицького.

ЛЕТИ, НАША ПІСНЕ ЮНАЦЬКА, В ПРОСТОРИ
В МОГУТНІМ АКОРДІ ВІТРІВ
НА НАШІ СТЕПИ АЖ ДО ЧОРНОГО МОРЯ,
НА ПИШНІ ЛАНИ, НА ВИСОКІЇ ГОРИ,
НА ЗЕМЛІ, ДЕ КИЇВ І ЛЬВІВ.

МИ, СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, НИНІ
ТВОРИМО БРАТЕРСЬКИЙ ЗВ'ЯЗОК:
СОВОРНА, ВЕЛИКА, ОДНА УКРАЇНА
НАС КЛИЧЕ ТРИВОЖНО ДО СМІЛОГО ЧИНУ,
ДО БОЮ І ДО ПЕРЕМОГ.

І «БОГ Й БАТЬКІВЩИНА» — ВЕЛИЧНІЙ ГАСЛА,
А В СЕРЦЯХ БЕЗМЕЖНА ЛЮБОВ
СВІТИТИМУТЬ НАМ І НІКОЛИ НЕ ЗГАСНУТЬ,
БО СЛАВУ І ЧЕСТЬ УКРАЇНИ І ЩАСТЯ
НАШ СУМ БОРОНИТИ ГОТОВ!

Полковник Семен Палій

(Історична легенда)

Колись давно, ще за козацьких часів, в Україні великої слави здобув собі полковник Семен Палій — Гурко. За хоробрість і завзяття у боротьбі з ворогами його любили й поважали всі козаки. Український нарід любив його за щире й людське серце. Всі вважали його характерником — це значить таким чоловіком, що з кожного лиха може вийти переможно й якого й ворожі кулі не беруть. Ціла Україна знала про нього.

Також знали й вороги. Вони боялися його і розказували про нього різні дива.

Тільки ніхто не знав, чому він називався «Палієм»?

Переказ подає, що малим хлопцем він не хотів слухати батьків. Одного разу наломив на полі кукурудзи, взяв у батька кресало, розклав у клуні вогонь і почав пекти кукурудзу. Але сталось лихо!.. Вогонь скоро розгорівся і, хоч як гасив його малий Семен, поширився на збіжжя та став добиратись до покрівлі. Згодом і вся клуня опинилась в огні.

Збіглись сусіди гасити вогонь, але нічого не могли вдіяти...

Клуня згоріла...

Батько впіймав малого Семена й здорово набив. Семен не плакав, такий був завзятий. Але боявся, що батько ще буде бити й втік у степ. У степу він знайшов схоронище від батькового гніву.

Переховуючись у степу, Семен на своє щастя стрінув козаків, що саме повертались із походу на ворога. Козаки розпитали його, як він називається та чого втік з дому?

Семен до всього признався...

«Гаразд», — промовив сивоусий козак із довгим сивим чубом, обкрученим двічі за праве вухо, — «Поїдеш із нами, палію?»

«Чому ні!» — зрадів Семен, радий, що втече від батька.

Козаки посадили його на козацького коня і поїхали з ним на Січ.

На Січі прозвали його «Палієм», за те, що клуню батькові спалив. Ця назва скоро прийнялась, і всі козаки звали Семена тільки «Палієм».

Таким чином на Січі з'явився новий козак — Семен Палій. В п'ятнадцятому році життя він уже брав участь у козацьких походах на ворога, що хмарою набігав тоді на нашу Україну. У битвах із ворогом завжди відзначався. Козаки полюбили його за те. Вони скоро звернули свою увагу на нього. Коли Семенові минуло двадцять років, його, за хоробрість і проворність у боротьбі з ворогами, вибрали курінним отаманом, а згодом і сотником та полковником.

Одного разу Семен Палій зі своїми козаками попав у ворожу засідку. Татари схопили їх і, пов'язавши руки, повезли на Крим. Вечером татари отаборились наніч. Бранців поклали покотом на землю. Ще й стійкових поставили. Як тільки смеркло, Палій подав першому з ряду якусь гіллячку, пов'язані козаки передавали собі цю гіллячку з рук до рук, поки вона побувала у кожного в руках.

І що сталося?...

Вранці татари не знайшли ні одного козака. На їх місці лежали обв'язані сирівцями колоди дерева.

Татари дуже лютували... Але не могли нічого вдіяти. Вони дивувались, у якій спосіб козаки звільнили себе?...

Тим часом Семен Палій був уже далеко.

Ще довго потому воював полковник Семен Палій з ворогами України. А ворогам не вдалось вдруге схопити його.

Перед своєю смертю прикликав до себе полковник Семен Палій своїх друзів і козаків, з якими ніколи не розставався, і сказав:

— Слухайте, мої любі! Я вже буду відходити від вас!... Живіть у згоді й любові. Живіть для нашої любові України й не давайте ворогам її руйнувати! З ворогами не шукайте згоди, бо вони тільки й хочуть захопити нашу землю та присвоїти собі.

З черги звернувся до найстаршого віком козака й подав йому дорогу, вибиту самоцвітами, шаблю.

— Візьми цю шаблю, відвези у Васильків і закопай її на тамошньому кладовищі! — промовив. — Знайте ж, друзі, що ця шабля — це Воля України, — продовжував він. — Вороги все більше і більше заливають наші степи і нищать славу і волю України... Вмирає Козацтво і вмирає Воля України! Хто викопав колись цю чудотворну шаблю, цей звільнить нашу Україну від ворожої неволі.

І помер полковник Семен Палій... Друзі похоронили його.

Шаблю його також закопали в призначеному місці.

І досі та шабля лежить закопана, а Україна є в неволі. Вона лежить і очікує слушного часу, коли з'явиться новий Семен Палій та візьме її в руки й поведе весь український нарід проти ворогів, що опанували Україну, як це робив полковник Семен Палій.

А ви, дорогі юнаки, добре запам'ятайте собі про цю шаблю, яка лежить закопана в Україні й чекає нового Палія, котрий буде таким хоробрим, відважним і завзятим, як полковник Семен Палій, і візьме її в свої руки. Може й котромусь із вас судила доля бути цим Семеном Палієм? Тому вчіться та ростіть, щоб бути такими самими відважними і хоробрими, як полковник Семен Палій, щоб зуміли віднайти заховану шаблю та повиганяти ворогів із України.

В. С.

«Голос молоді»

Матеріали для вчителів:

Про дружбу

Не можна собі уявити людину зовсім відокремлену від інших, бо людина вже з природи є істотою суспільною. Кожна людина прагне бути якнайтісніше в спілці з іншою людиною, уподібненою — по можливості — характером, зацікавленням, пережиттям, пристрастями і їм подібними факторами. На основі цих факторів постає природною — дружба, приятелювання.

Вже в ранній молодості, ще дитиною, людина шукає собі приятелів, щоб не остатись осамітненою.

Є багато словних означень, що окреслюють ступінь співжиття

в суспільстві. Це відомі нам слова: приятель, товариш, колега, друг і їм подібні слова. Останнє згадане нами слово «друг» (чи «подруга»), що прийнялось у нашій Спілці, в СУМ-і, походить від іменникового слова «дружба». Ми не завжди усвідомлюємо собі властивості цього означення і нерідко не надаємо йому належної уваги.

Хай буде нам дозволено приглянутись ближче до слова «дружба» і його значення.

... Дружба... Велике, дуже велике слово. Не було б дружби, осамітнено, непривітно жилося би людям. Завдяки існуванню дружби багато знаменних дій, відважних подвигів завершили людиною. Друга не визначаємо за фарбою, не на місяць і не на рік... Велика дружба — це друзі зі шкільної лавки, в СУМ-і (Ю. СУМ-і) і на ціле життя. Друг — це той, хто не залишить тебе в біді. Друг — це той, хто не боїться сказати тобі правду в очі, часто гірку правду. Правдива приязнь є тоді, коли в розмові з другом не вибираєш слова, не стримуєшся з думками — а смієш говорити все відкрито, знаючи, що твій друг зуміє відокремити добре від злого, не спротивиться, коли говоритимеш щиро. Друг — це... Трудно перелічити всі ті прикмети, які окреслюють правдивого друга.

Велика дружба завжди проста, несконплікована і завжди безкорисна, вона не терпить підчинення слабшого сильнішому — в дружбі обі сторони рівні, і в тім її сила. Дружба чуйна, і болі завдані їй, тривають довго. Дружба сильна, вона проходить мимо малих образ і незмінно стоїть вище дрібниць.

Сумівець сумівцеві є завжди другом, сумівська дружба — кріпка з притаманними їй прикметами. Є багато прикладів дружби, зокрема дружби між молоддю.

І дуже недоречно звучить питання, з яким ми часто зустрічаємось: чи може існувати дружба без ніяких упереджень і «дискваліфікації» між дівчиною та хлопцем?

— Яка різниця: дівчина чи хлопець — твій друг, яке це може мати значення?

Часто зустрічаємось з випадками, що хлопці (зокрема доростаючого віку) відносяться до дівчат «звисока». Коли хлопчик хоче стати в допомозі дівчині чи дівчина хлопцеві, то друзі з них на сміхаються. І всі вони, юнацтво СУМ-у, разом ходять до школи, один одного зве другом.

Образити дівчину, зробити їй недоречного збитка, потягнути за косу уважається хлопчиком чи навіть доростаючим хлопцем малою не за подвиг.

Ніхто не сміє так поступати! Так поступати з дівчиною та з хлопцем-співтоваришем — значить, передусім, понизити самого себе, показати себе немудрим, негідним зватися сумівцем.

Нестаточно виглядають і ті дівчата, які стремлять і намагаються показати себе «паннами», і ті хлопці, які вистроюються під «кавалера». Між сумівцями таких не сміє бути! На все — свій час. Це не є ознаками дорослої людини. Радше скромність і статочність є цими ознаками.

Плекаймо, дорогі юнаки СУМ-у, взірцеву дружбу між собою та назв'їм її сумівською дружною і надаймо цій сумівській дружбі особливої ваги.

Танок членів юнацтва СУМА в Клівленді (США) під час свята молоді 29-го вересня 1957 р.

УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРБ

Герб — це постійний знак держави.

Державно-національний український герб — це золотий тризуб на синьому полі. Цей герб дуже старий, бо його вживали вже найдавніші українські князі.

Вже в найдавніші часи цей герб мали наші князі на печатках і інших державних знаках. Найстарші гроші з українським гербом виکارбував князь Володимир Великий майже тисячу літ тому (973 — 1015).

Тризуб, як герб нашої Української Держави, затвердила Українська Центральна Рада в Києві 22 січня 1918 року, коли ми мали свою відновлену незалежну Українську Державу.

Герб для юнака СУМ-у — це знак гордості й пошани до своєї української минувшини. Кожний юнак повинен навчитися рисувати рідний герб.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

Наш український прапор є блакитно-жовтий. Барви на ньому вміщені поземо. Український прапор є один для всіх українських земель.

Наш український прапор для нас є дорогий, є він нашою гордістю, і ми його любимо та шануємо.

При піднесенні прапора на щоглу або при марші з прапором якогось Відділу — треба йому віддати честь і пошану, стаючи при цьому на «струнко».

Прапора не вільно вживати до різних реклям, в ресторанах і розвагових місцях.

Прапор має бути завжди свіжий, не вилиняний, не подіравлений. Старий прапор треба спалювати.

Юнак СУМ-у повинен уміти малювати український прапор і розмалювати його барвами.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІМН

Ще не вмерла Україна і слава і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля:
Згинуть наші вороги, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці!

Душу й тіло ми положим за свою свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду!

Юнак повинен вміти заспівати цей наш гімн. Гімн — це по-важна святочна пісня. Написав слова до гімну Павло Чубинський, а музику уложив М. Вербицький в 1870 році.

Гімн є один для всіх українських земель. Змінювати, доповнювати чи інакше співати — суворо забороняється.

Хоч Україна сьогодні не є вільною, але вона «не вмерла», вона живе й буде жити в українських серцях. Яка доля не стрінула б нас, ми все вірні Україні і віримо в її краще майбутнє — в те, що нам таки «усміхнеться доля».

Щоб Україна була вільна і сильна, треба волю України добувати великими трудами, невгодами і навіть своїм власним життям, а тому і співається в гімні: «душу й тіло ми положим за свою свободу».

Національний гімн можна співати тільки з нагоди національних свят, при святочних урочистостях, на академіях та під час піднесення та опускання прапору.

Під час співання національного гімну треба стояти на «струнко» і зберігати найбільшу повагу. Люди в цивільному убранні під час співання гімну, здимають шапки, а якщо сиділи перед тим, стають на «струнко».

СИМВОЛІКА СУМІВСЬКОЇ ЕМБЛЕМИ

Спілка Української Молоді (СУМ), як організація української молоді, організувалась на рідній землі, на Україні, в травні 1925 року в боротьбі проти російського наїзника.

На чужині вона відновила свою діяльність після другої світової війни. Перший осередок СУМ-у постав 10-го червня 1946 року, в ДПІ таборі «Зомме-Касерне» в Аугсбурзі (Німеччина). Коли за прикладом осередку СУМ-у в Аугсбурзі постали інші осередки, тоді створено було Центральний Комітет СУМ-у для керівництва працею всіх осередків.

Спілка Української Молоді є авангардом українського народу. Слово «авангард» — французького походження. Але воно стало міжнародним, а в тому і українським. Слово «авангард» означає:

1. передова частина армії або фльоти у поході.
2. передова частина громади, народу (в переносному розумінні), наприклад: молодь — авангард українського народу.

Отже, СУМ на чужині є в поході за визволення українського народу від російського наїзника. СУМ є передовою силою.

Спілка Української Молоді має свій орган — журнал під назвою «Авангард», який виходить у світ з кінця 1946 року.

В 1946 році Центральний Комітет СУМ-у звернувся до українських малярів, щоб вони виготовили проєкт сумівської емблеми. З усіх надісланих проєктів Центральний Комітет СУМ-у прийняв і затвердив відзнаку-емблему артиста-майлара пана Добролежа.

Символіка сумівської емблеми є така:

Зовнішня форма емблеми нагадує нам у цілому щит з княжих часів, коли воїни княжої України, як оборонці рідного краю, користувалися щитом у боротьбі проти ворогів українського народу.

На середині розміщені три літери «СУМ», які чітко відображують форму українського державного гербу — тризуба. Отже, спілка Української Молоді в своїй програмі прагне підготувати кадри для відновлення державности України і свято береже символ державности — національно-державний герб — тризуб.

Як самостійна молодеча організація, свою назву відображує в трьох літерах «СУМ», в яких втілено державний герб України, що є жовтого кольору на фоні синього, відображуючи наш державний прапор синьо-жовтого кольору. Три літери «СУМ» є білої фарби, яка символізує чистоту ідеї.

Даліше під трьома літерами «СУМ» схрещені по два дубові листки, а по середині цих дубових листків, кінцівками схрещені дозрілі жолуді. Дубові листки символізують міць, силу, бо дуб є найміцнішим деревом, а жолуді символізують овочі праці сумівського руху. Бо ж на світі є такі дерева, що цвіт тих дерев протягом свого часу не дає ніяких овочів, отже, був на тому дереві пустоцвіт. Тому що СУМ є творчо-активний і за час свого діяння дає овочі своєї багатогранної праці, цю його діяльність символізують жолуді.

Даліше від місця схрещених дубових листків і жолудів, знизу доверху біжать симетрично жовті лінії (знизу вузькі, а чим вище, то ширші). Ці лінії — це промені сходячого сонця, що освічують шлях до мети, до здобуття держави і щасливого життя на нашій українській землі. Ми прагнемо до світла, до сонця.

Таким чином три літери «СУМ», які символізують наш національно-державний герб, знаходяться на бойовому щиті і розміщені на соняшних проміннях, які ідуть знизу до верху кінцівкою чита. Чергування кольорів, ліній проміння жовтого кольору, а другі лінії поміж ними синього. Краї цього щита (емблеми) обведені з усіх боків замкненою тонкою лінією золотого кольору (немов у твердій оправі), щоб наша молодь тримала цей символ перемоги і свято берегла його від ворогів.

Подав О. Калишик

Пісня про Комаря

Зголосився комар до повстанців,
Щоб кусати москалів-голодранців.

Тук-стук, в лісі гук! Кують зброю
Комареві-ковалеві під горою.

Ой, та виліз комар аж на дуба,
Чи вийде із села муха люба.

Ой, рух у селі коло мосту...
Взяли муху, завели до колгоспу.

Затрубили трубачі: «Ну ж, до зброї!»
Позлітались комарі — цілі рої.

Позлітались комарі рятувати,
Комареву мушку-душку визволяти.

Гу-гу-гу, гей заграю, —
Утікають москалі, як попало!..

Утікає москалів ціла рота,
Погубили «галіфе» на воротах.

Утікають москалі, ледве дишать,
Вже нам муху до колгоспу не запишать.

Слава, слава, комарю-лицарику!
За перемогу, за відвагу превелику.

І ми враз затагнім пісню, друзі,
Та про славу комарину в темнім лузі.

ГРИГОРІЙ ЦЕБРІЙ

Оселя СУМА

Коли три роки тому дискутовано, чи потрібно купувати Оселю СУМА чи ні, сьогодні ця справа вже перерішена. Кожному свідомому українцеві ясно, що без виховання української дітвори, без творення дитячих таборів, без своїх Осель із власною водою, голубим небом, зеленню, а найголовніше — без свого рідного оточення — не виховати нам нашого майбутнього — дітей.

Знаємо, як вирощувати тіло. Для цього потрібно здорових харчів, повітря і т. п. Але як виростити характер, свідомість та любов до всього, що рідне? Поза родину, церкву і школу, с ще молодечі організації, а зокрема СУМА, яка в основному присвя-

чує найбільше уваги молодому поколінню, щоб у майбутньому наш доріст і чужого навчивсь — свого не цурався.

Тому Головна Управа СУМА зробила добре діло, купивши Оселю. Вже третій рік під час літніх ферій в Оселі СУМА відбуваються літні табори, де під проводом виховників українська молодь відпочиває фізично, поглиблює свої знання про Україну, про яку більшість з них лише чула з батьківських оповідань чи від учителів. Побут у таборі, в рідному оточенні, між своїми друзями, дає їм можливість стати у майбутньому гідними синами своїх батьків.

Кожного року біля 400 дітей бере участь в сумівському таборі. Ми певні, що ця молодь у майбутньому не буде тікати від рідної церкви і свого народу.

В Оселі СУМА провели деякий час на відпочинку (за зниженою ціною) наші визначні науковці, які на старості літ потребують спокою і відпруження. Вернувшись з Оселі, ось що вони пишуть в листах до ГУ СУМА.

Проф. д-р В. Січинський пише: «Новий здобуток СУМА — Оселя в Аленвіллі представляє дуже корисною для відвідувачів. Прекрасна місцевість поміж горами, чудове повітря, гірська річка, з проточним озером для купання — дає всі вигоди для літників. Особливо корисною працею Оселі вважаю табір для дітей. Він має дуже вигідне приміщення і шатра. Дуже приємне враження робить те, що діти цілий день заняті наукою, розвагою, спортом, юні прив'язані з великою увагою і любов'ю виховникам. Діти перебувають в українському оточенні присвоєні відомостями про Україну, її культуру, мистецтво-звичаї. Деякі з дітей не вміють ні говорити ні читати по-українськи. З них творять окремі групи, де їх цього навчають. В цьому величезна заслуга СУМА». Таких листів напливає до Головної Управи багато з признанням за її роботу.

Але, на жаль, є багато українських родин, діти яких в час ферій перебувають на заповищених і брудних вулицях, у чужому оточенні засвоюють непристойні слова, а батьки не розуміють, що калічачи англо-українським жаргоном, вони вицеплюють своїм дітям погорду до всього що українське. Дехто вже своїх дітей не кличе Грицьком, Івасем чи Марійкою, але Гарі, Джані, Мері.

І ці українські Джані, Мері, користуючи з неуваги батьків, провадять у невинній дитячій радості свій вільний від науки час — ферії на забруджених бруках великих міст, забувають свою мову, не знають слів молитви, ані хто вони... Виростають вони напівдіко та з погордою до своїх батьків, свого ім'я, релігії і своєї нації.

Чуже докільля не прийме їх за своїх, а чужими стають вони і між своїми. Чи до молодого шумовиння, яке вже стало язвою в Америці, мають долучитися і наші діти?

Над цією проблемою треба добре призадуматись, зокрема нам батькам і матерям, які своїм дітям раді б небо прихилити. Відслаймо наших дітей до ЮСУМА, де кожної суботи навчаються любити Бога і Україну, а рівночасно бути добрим громадянином Америки.

Кожна дитина повинна належати до молодечої організації. ЮСУМА завжди вітас у себе нових членів.

ЮНАЦТВО СУМА З БОФФАЛО В ТАБОРІ «ВЕСЕЛКА»

Цьогорічний табір Бофалівського Осередку ЮСУМА відбувся в Оселі Крайового Комітету СУМ-у Канади «Веселка» в Актоні, Онт. Таборування розпочалося 30-го червня і закінчилося 21-го липня ц. р. Разом з нашою юно-сумівською дітворою, таборувало також юнацтво Рачестерського Осередку ЮСУМА, під опікою свого референта д. М. Гуліна. Бофалівський Осередок вирядив у цьому році до табору 30 юначок і юнаків у віці від 8 до 14

впоряду, щоб таким чином старше юнацтво вже в найближчих роках могло передати знання наймолодшим друзям. Про порядок і дисципліну серед таборовиків та рігисну взагалі подбала Команда і Булава табору wraz з виховниками та опікунами ЮСУМ-у.

Велике зацікавлення серед відвідувачів, які масово напливали щодня, а зокрема в суботу й неділі, викликала «Карта України», виложена з камінців рачестерським та бофалівським

Юнацтво СУМА з Боффало (США) на відпочинку в літньому таборі «Веселка» (Канада) складають карту «України» під керівництвом пані Зіновії Мосійчук, 1957 р.

років, з того дівчат 10, а хлопців 20 (один несумівець).

Під час цьогорічного таборування виховниці й виховники, крім українознавчих дисциплін, звертали особливу увагу на виховання у дітей карності, здисциплінованості, зарадності та всіх інших добрих і корисних засад товариського співжиття. На ці теми відбували вони з юнацтвом ряд гутірок. Чимало приділено часу на вивчення теренознавства, гір та

юнацтвом під кер. пань: З. Мосійчук та Л. Гайдар. Особливу увагу завоювала собі у відвідувачів та таборовиків стінна газетка, яка вісіла постійно в ідальні, та була виконана нашими юнаками з роя «Тури».

Треба зовсім щиро й відверто ствердити, що цьогорічний табір на «Веселці» відбуто з великим моральним успіхом. Управа, батьки та члени Осередку СУМА щиро і віддано допомагали в організуванні та-

бору. Одначе з прикрістю належить відмітити, що в цього річному таборі, згідно з теперішнім станом юнацтва, замало взяло участь юно-сумівської дітвори. Це не дуже відрадне явище. Головними причинами, на нашу думку, є: а) несвідомість або, точніше, недооцінювання батьками виховної ролі

табору для юнацтва та б) за велика віддаль місця осідку табору. Тому однією з найважливіших пекучих проблем Осередку СУМА Воффало і Батьківського Комітету в найближчому часі повинна бути справа придбання власної площі на таборування. **Р. К.**

ЮНАЦЬКИЙ ТАБІР «ЧИГИРИН» НА «ВЕРХОВИНІ»

Українська Оселя «Верховина» біля Монтреалю (Канада) цього року в червні вітала в себе наш доріст, Юний СУМ, що організовано прибули на відпочинковий літній табір ім. «Чигирин».

Комендантом табору був друг Микола Андрухів. До Команди

входили: подруга Марія Кінах, подруга Марія Феник, Богдан Біляшевський, о. Микола Марків — капелян, Семен Жук — лікар, Петро Семенюк, Виховники: Люба Левицька, П. Гук, О. Сидор. Юнацтва СУМ-у разом з виховниками було біля 100 осіб.

«ЗАПОРІЗЬКА СІЧ»

У багатій на природню красу місцевості, севед смерекового лісу над річкою Лех, коло старовинного містечка Шонгав у Баварії (Німеччина) — рух, веселі оклики, співи. Це юні сумівці з'їхались сюди з цілої Німеччини та Австрії, щоб, як і в попередні роки, провести три тижні на вільному і чистому гірському повітрі весело час у юнацько-сумівському таборі «Запорізька Січ».

У склад таборової команди увійшли: Іван Щур — кошовий, Анна Кухарчук — писар, Ірина Колішко і Роман Гарасим'як — бунчужні, Ізидор Квік — обозний, Теодора Волянок — головна виховниця; медичну опіку забезпечували пані: д-р І. Зошук і Т. Еляшевич.

Всіх учасників нараховувалося 117 осіб. Скільки то енергії і праці коштувало виховникам та керівникам утримати таку громаду в дисципліні й прищепити їй найнеобхідніші знання. Посіяти в молоденьких душах

зерна чистої якості, виховати на свідомих і відданих патріотів своєї батьківщини та майбутніх активних борців за неї, якими були колись мешканці Запорізької Січі! І між колишніми запорожцями, і теперішніми «січовиками», взагалі сумівцями, існує велика духовна спорідненість: козаки, вирушаючи в походи, навіть у найприкріших ситуаціях не залишали образу Божої Матері, так і теперішні «запорожці» виписали на своїх прапорах гасло «Бог і Батьківщина».

Маркантним явищем у житті юнацтва СУМ-у в Німеччині є й те, що цього року майже половину керівних постів табору займали юнаки, які ще попереднього разу були звичайними учасниками, а курінними, тобто шатровими, були виключно юнаки. А це є доказом, що юнацтво активізується і солідно працює та виховується на добрих борців за визволення своєї батьківщини.

Новою точкою програми був

мандрівний юнацький табір; 27 «запорожців» у повному виряді під командою в більшості самих юнаків, включно до санітарів, вирушили на дводенну мандрівку в гірські околиці. Завданням мандрівки було привчити юнаків до самодіяльності, сильної волі і характеру, поборення труднощів, до витривалості, дружби і т. п.

Особливе місце в програмі займала релігійна тематика, бо тільки з релігійних юнаків можна виховати вірних синів для України. Кожної неділі відправлялись Служби Божі; о. В. Соловій і о. прот. Дублянський вели гутірки на релігійні теми; ранком і вечером була спільна молитва, 28 липня всі учасники табору взяли участь у прощі українців Південної Німеччини до Віс. Мило було бачити ряди юнаків в одностроях, що надавали прощі особливого вигляду, а чужинці подивлялися організованість і гарний порядок.

ЗДВИГ В АНГЛІЇ

Сумівський 9-й Здви́г СУМ-у Англії відбувся в м. Менчестері в днях 7 і 8 вересня. Здви́г пройшов під гаслом: «Сорскліття непереривних змагань українського народу за волю і державну незалежність».

На Здви́зі був присутній Йх Ексцеленція, Високопреосвященіший Митрополит Канади Кир Максим Германюк. Було понад 2 тисячі гостей та понад 100 юнацтва і старшого СУМ-у. Здви́г СУМ-у в Англії цього року своїми мистецькими виступами був відмінний від по-

В неділю, 11 серпня, в останній день таборування, на невеличкій галявині вистроїлись юнацькі ряди, щоб спільно помолитись і подякувати Бєвишньому за всі Його ласки та за проведений гарно час таборування. Богослужбу відправив о. В. Соловій в асисті місцевого німецького священика і дякона. Рівно ж взяли участь і гості, які ще вчора вечером на прощальній ватрі захоплювались мистецькими виступами «січовиків», а на їх обличчях помітно радість і гордість за своїх наслідників у боротьбі за Божу правду і волю рідного народу. А «запорожці», склавши молитовно руки, гляділи в сторону престолу й уважно слухали слова Богослужби. При кінці Служби Божої, з думкою про те, що вже завтра прийдеться залишити те місце радості і прощатись з друзями, поплила з молодечих сердець пісня-молитва: «Боже Релікий, Єдиний, нашу Вкраїну храни».

С. Новицький

ЗУСТРІЧ ЮНИХ СУМІВЦІВ

14. 7. 1957 р. юні сумівці з Ковентрі загостили до Ноттінг-гаму, щоб уперше в своєму

житті відвідати й познайомитися з такими самими сумівцями. Вони з своїми виховника-

ми прибули на закінчення Богослуження, зайшли спільно до церкви і помолилися за щасливу зустріч. Після цього обидва осередки ЮСУМ-у і частина громадянства зішлися в домівці. В імені місцевого осередку СУМ-у і цілої громади привітав їх п. М. Захарчук, а від гостей говорив д. Лесів. Виструнчені в дволавах напро-ти себе сумівці привітали себе тричі «Слава». Сумівці-господарі розібрали гостей до себе на обід. Це сталося так скоро, що організатори були заскочені. Хоч гостей було 23, все одно для всіх охочих забрати їх на обід не стало. Під час обіду сумівці знайомилися, обмінювалися адресами й обіцяли листуватися.

По обіді всі спільно поїхали до лісового пачку, де на спільній забаві провели біля двох годин. В переїзді до іншого

парку затрималися коло замку й оглянули статую легендарного Робін Гуда, якого в гутірці з виховниками порівнювали з Довбушем і Кармелюком. У парку оглянули сумівці з великою цікавістю природничий музей, а також і живі дикі кози, що паслися в одній його частині. Біля сьомої години закінчилася ця гарна зустріч, за яку щира подяка належить Комітетові Осередку, виховникам і юним сумівцям в Ковентрі.

День перед тим ЮСУМ-у в Ноттінггамі взяв участь у фестивалі, який організував Громадський Комітет на чолі з п. Ф. Стасівим. Сумівський балет виконав на площі кілька народних танців. Потім юначки виконали дві, а юнаки одну вільноручні вправи. Різні гри і забави продовжувались аж до вечора. М. Д.

Виховники і члени юнацтва СУМ-у під час зустрічі з Ковентрі і Ноттінггаму (Англія), 1957 р.

ОСЕРЕДОК ЮНОГО СУМ-У В ДАЛЕКІЙ АВСТРАЛІЇ

Дня 1-го вересня 1957 року відбулася важлива подія у житті Осередку СУМ ім. ген. хор. Т. Чупринки в Сідней. В той день стали до іспиту юні сумівці, члени ланок «Чайка» і «Чорноморці», щоб перед іспитовою комісією виказатись знанням, набутим за один рік наполегливої праці в СУМ-і...

Так міг би звучати короткий репортаж про перші іспити ЮСУМ-у у Сідней. Але беручи до уваги факт, що про працю Осередків СУМ в Австралії, а особливо про працю над збереженням українських дітей українцями дуже мало, або і зовсім нічого не знають члени нашої Великої Спілки у Вільному Світі, постараюсь описати історію постання Юного СУМ-у тут в Сідней.

Саме у жовтні ц. р. припадає перша річниця обрання Патрона нашого осередку і посвячення прапору СУМ-у. Після перших бурхливих проявів організованого життя Спілки Української Молоді в Австралії, праця і енергія в організаторів і організованих занепала і вичерпалась, і вже по семи роках пізніше число членів у різних осередках змаліло досить значно. Виявилось, що Юний СУМ є необхідний; як для зміцнення рядів СУМ-у, так і для пророблення тієї великої праці серед наших дітей — збереження їх українцями. У Сіднею зорганізовано першу ланку ЮСУМ-у відносно досить пізно в порівнянні з іншими осередками Австралії.

Юнацтво СУМ-у осередка ім. ген. хор. Т. Чупринки в Сіднею після іспиту. 1-го вересня 1957 р.

Тим більше і було тяжче організувати, коли по довгих роках не надто і плодючої діяльності Осередку декілька активних і щирих сумівців взяли за це, можна зовсім сміло сказати, найкорисніше завдання. Деякі громадяни пророкували «солом'яний вогонь» і «недоцільність організування ще однієї організації», що у деяких випадках пригнічувало і лякало нас. Але виявилось, що надія тільки на власні сили і працю є гаслом неперестарілим і завжди оправдує себе. Крок за кроком, сходячи за сходами наполеглива і тиха праця виховників серед наших найменших, довели до того, що рік пізніше, при улаштуванні перших іспитів, наші сподівання і надії виправдали себе, і наше громадянство щораз то з більшим зацікавленням і прихильністю ставиться до нас і помало починає розуміти і повністю оцінювати велике і корисне завдання Спільки Української Молоді тут на чужині. Ці наші найменші — Юні сумівці — не завели нас. Як мило було слухати оповідань маленьких дітей про Україну, чути з їхніх уст звуки рідної пісні та оглядати народні танки виконувані тими, які не можуть уявити собі ще краси і величі нашої батьківщини так, як ми, що живемо споминами і надіями на поворот туди, де нас чекають. Ті діти самотні, які своїми поступами і охотою до праці винагороджують своїх виховників за їхній труд, а всіх песимістів примушують міняти свої погляди на доцільність існування СУМ-у, вони і тільки вони впливають на життя нашої еміграції тут, у Сіднею. Як же прийшло до створення перших ланок ЮСУМ-у в Сіднею? Поминаючи питання про доцільність існування доросту при СУМ-і, у що сьогодні, мабуть, ніхто вже не сумнівається, поясню стан і положення і шкільної молоді великого Сіднею. Бо саме при укр. недільних школах гуртується майже вся українська дітвора і при школах після навчання опіку і даліше виховання перебирають молодечі організації. На терені цілого стейту Нової Південної Валії в 17 українських школах гуртується приблизно 500 дітей, з цього в окрузі Сіднею є 11 шкіл з 400 учнями. Якщо брати до уваги велике розпорошення українців по всіх околицях і далекі віддалі, то, порівнюючи до кількості українців взагалі, школи відвідує великий відсоток дітей. Там же при школах засновуються ланки ЮСУМ-у, там же і кожного тижня відбуваються ланкові сходи.

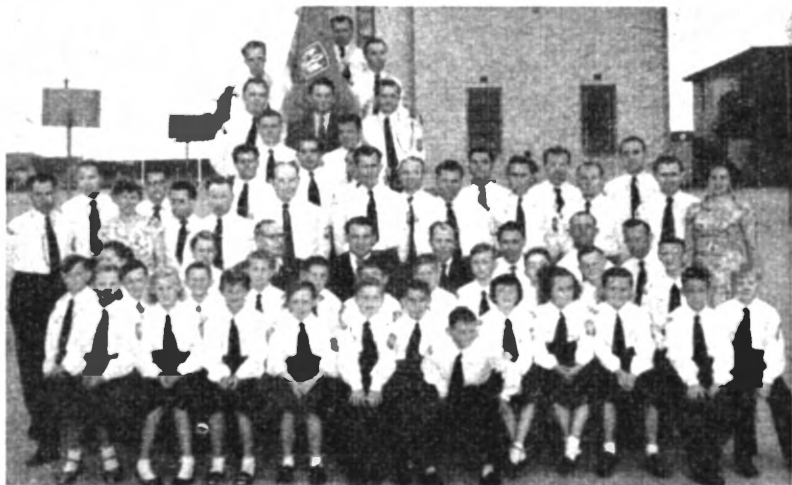
До вересня 1956 року тільки деякі школи були охоплені організаційно молодечею організацією Пласт. Тому, що брак добрих і щирих виховників постійно відчувається в усіх організаціях і вони не в силі взяти під свою опіку всю молодь, Осередок СУМ-у в Сіднею переключив всю свою енергію на підготовлення і пристосування активу СУМ-у до виховної праці над доростом. Комітет підготовив провізоричний план праці і організації ланок ЮСУМ-у, перевів зміни у складі самого Комітету і впливав на зацікавлення пасивних членів. І так у вересні 1956 року створено першу ланку у місті Блектаві при українській недільній школі. Рівночасно творено ланки у самім Сіднею і в містечку Тунгебі, обидві при українських недільних школах. На цих трьох осередках Референтура ЮСУМ-у покищо зупинилась, вважаючи, що натиск треба в першу чергу класти на справді доцільне і корисне виховання, дбаючи про якість, а вже пізніше звертати увагу на кількість. Крім цього ще відчувається брак виховників, які могли б охопити більшу кількість дітей і корисно проводити пра-

цю. До 1. вересня 1957 року проведено 32 виховних сходин, 2 цілоденні прогульки, участь у мистецькій програмі Академії в честь патрона осередку, кількаразова участь на Богослуженнях і Панахидах, на Святі Державности і остаточне завершення однорічної праці — складення перших іспитів. На майбутнє плянується звернути більшу увагу на фізичне виховання, спортову секцію і остаточне підготування першого сумівського літнього табору в Австралії. Незалежно від цього іде підготовка нових виховників і акція заupu сумівської площі.

Так коротко можна б ознайомити нашу сумівську родину у вільному світі про постання, працю і пляни на майбутнє нашого осередку ЮСУМ-у тут, у Сіднею.

Нехай же цих декілька рядків буде подякою і заохотою до дальшої праці виховникам-друзям Г. Панасюкові, М. Кущові і П. Чудакевичеві за їхню безкорисну для них самих, жертвну працю між нашими найменшими. Щастя їм Боже!

Референт ЮСУМ-у

Члени осередка СУМ-у з юнацтвом в Сіднею (Австралія). 1956 р.

СУМ У ВЕНЕСУЕЛІ

В м. Каракас (Венесуела) 14. серпня 1957 р. знову відновлено діяльність СУМ-у. Група ініціаторів відбула свої збори, затвердивши Статут СУМ-у, та вибрала Крайовий Комітет СУМ-у в такому складі: О. Павлишин — голова, П. Кури-
тяк — заст. голови, Е. Панчи-

шин — секретар, П. Кушнірчук — скарбник, О. Панчишин — культ-освітний референт, М. Малищак — жіноцтво, С. Прокіпович — юнацтво, М. Скільський — заступник.

Бажаємо КК СУМ-у у Венесуелі успіхів у творчій, виховній роботі для добра СУМ-у.

СУМІВСЬКІ ЗДВИГИ

Шостий Сумівський Здви́г в США відбувся 31-го серпня і 1-вересня цього року в сумівський оселі «Діброва», недалеко від м. Дітройту з участю північно-зах. стейтів і одноразово в оселі Елленвілі для осередків східних стейтів. Ці Здви́ги були присвячені 40-літтю української національно-визвольної боротьби.

Крім головної маніфестаційної частини, на яку складались промови, привіти, схвалення резолюцій та дефіляди відбулись на обох маніфестаціях змагання між окремими осередками СУМА в мистецьких та спортових виступах.

Маніфестаційну промову про відзначення 40-ліття націо-

нальної визвольної боротьби виголосив заступник голови ГУ СУМА — М. Фудра.

1-го вересня в Дітройті члени Юнацтва і старшого СУМА (біля одної тисячі) продефілювали колонами перед представниками ГУ СУМА і представниками організацій. Після дефіляди голова ГУ СУМА урочисто передав перехований прапор осередкові ім. П. Орлика з Дітройту-Схід та осередкові з Яєрставну, Огайо.

В оселі СУМА в Елленвілі так само струнками колонами продефілювало в уніформах юнацтво і старший СУМ-у (1116 членів). В Дітройті, крім сумівців було біля 5 тисяч гостей, а в Елленвілі біля 4500.

ЗДВИГ СУМ-у В КАНАДІ

Крайовий Комітет СУМ-у в Канаді відбув свій 7-й Здви́г СУМ-у в м. Торонті під час 8-ї Зустрічі українців Америки й Канади, присвяченої 40-річчю Української Національної Революції.

В неділю 30. червня ц. р. по полудні в присутності багатотисячної громади розпочався СУМівський Здви́г піднесенням прапорів при звуках національних гімнів, виконаних сумівською духовою оркестрою з Гамільтону. Понад 500 членів юнацтва і старшого СУМ-у в уніформах у струнких колонах показали свою організованість

Відкриваючи Крайовий Здви́г СУМ-у д-р М. Кушпета, як голова КК СУМ-у в Канаді, передав привітання від сумівської молоді нашій талановитій, патріотичній молоді на рідних землях, а зокрема бійцям збройного підпілля ОУН-УПА.

Програма 7-го Здви́гу СУМ-у закінчилась дефілядою сумівських відділів, в яких була переважна більшість юнацького дозросту СУМ-у. На Здви́зі були присутні сумівці з США та треба відзначити окремий концерт сумівської духової оркестри з Чикаго під керівництвом проф. І. Барабаша.

ЗДВИГ СУМ-у В БЕЛЬГІІ

10-ий Здви́г СУМ-у в Бельгії, під гаслом: «40-ліття української національної революції» і «10-ліття СУМ-у в Бельгії» відбувся цього року в Намюрі в неділю, 18-го серпня. У Здви́-

зі взяло участь біля 500 осіб, у тому числі 150 дітей та старшого СУМ-у, як рівнож гостей.

Врочисте Богослуження в церкві св. Якова відправив о. канонік Г. Фуканчик в сослу-

женні оо. А. Дзвоника і А. Рижака. Дияконував щойно висвячений о. К. Тригук з Бразилії.

Після Богослуження вулицями міста пройшов похід на чолі з українськими національними і сумівськими прапорами, в тому числі і з бельгійськими. Похід спрямувався до пам'ятника полякам, де складено вінок, віддано почесні та відспівано «Не пора...»

По обідній перерві на площі міського парку відбулось офіційне відкриття Здвигу. Комендант Здвигу Ф. Михаалишин здав звіт голові КК СУМ-у в Бельгії О. Ковалеві від старшого СУМ-у, а І. Бойко від учасників Оселі.

Відкриваючи Здвиг, голова КК СУМ-у О. Коваль привітав представників українських і чужинецьких установ та учасників Здвигу. В своєму слові друг О. Коваль ствердив, що 10-літній Ювілей СУМ-у в Бельгії зустрічає в виїмкових обставинах, беручи до уваги, що з колишніх сумівських кадрів не залишилось і п'ятої ча-

стини, бо виїхали за океан.

Він говорив теж від присутніх представників громадських установ, вітаючи з 10-літтям і закликаючи до збільшення зусиль у напрямі виховання молодшого покоління. Це покоління, однак, мусить бачити приклад у старших, а для того треба конечно скріпити нашу моральну позицію серед загалу суспільства.

В мистецький частині Здвигу виступали учасники Дитячої Оселі, а під керівництвом панни Лариси Качмар були вміло виведені гаїлкі.

Після цього учасники Здвигу зайшли до залі Інституту св. Обена, де дитячий хор у складі 50 дітей відспівав ряд народних пісень; крім цього, були деклямації та дитячий балет під керівництвом Валі Хоми виконав танки.

На кінець Здвигу п. Я. Пришляк виголосив реферат про 40-ліття української національної революції.

Відспіванням національного гімну закінчено програму 10-го Здвигу СУМ-у в Бельгії.

ПЕТРО СЕНДЕЙ — ЗРАЗКОВИЙ КОЛЬПОРТАР СУМІВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Найціннішими кадрами Спілки Української Молоді є ті сумівські патріоти, які шанують авторитет і міць сумівської організації, які в щоденній муравлиній роботі, завдяки своїй жертвості й дисциплінованості, виконуючи обов'язки, які на себе добровільно перебрали.

На чужині є найцінніші ті патріоти, які мають здібності організаційні, що в любих умовах своєю поставою, своїм характером і знанням уміють притягнути інших, заохотити їх до спільних дій. Організаційні здібності сумівця в багатогранному житті на чужині є квітенція в розбудові різних само-

діяльних гуртків клітин юнацтва СУМ-у, розбудові гуртків самоосвіти, в розбудові кольпортажної сітки сумівської літератури, журналу і т. п. Часто ці друзі не мають часу для особистих справ, бо вони все життя своє присвятили для політичної, громадської чи культурної праці. Їх є одиниці. Але вони є зразком для інших і цим вони здобувають поступово авторитет і пошану серед своїх друзів.

В цих рядах ми хочемо коротко відзначити про зразкового сумівця в Торонті (Канада), Петра Сендея, який вже два роки успішно вив'язується на посту кольпортера журналу

«Авангард», який за 1956 та за 1957 роки найбільше допоміг у виході журналу «Авангард» і сумівських видань.

Редакція запросила прислати коротко про його працю в осередку СУМ-у в Торонті. Ми одержали і як виявляється, що Петро Сендей раніше не мав жадної відповідальної роботи при осередку, а був лише активним членом та брав участь спочатку в мішаному сумівському хорі, був членом драмгуртка, активно допомагав у сумівській коляді, чи скарбником під час різних імпрез.

Отак в щоденній праці сумівці оцінили його жертвність і вибрали в члени Комітету Осередку. Дали йому відповідальний пост — кольпортаж сумівської літератури при осередку. До праці він узявся з запалом. Розносив журнал «Авангард» і літературу по хатах знайомих, під церквою продавав, на зборах кожному сумівцеві пропонував, а коли хто відмовлявся, то він переконував, що кожний цент за журнал є скріплення видавничої діяльності цілого СУМ-у. Їздив за декілька миль на адреси сумівців, щоб застати в хаті і примусити їх передплатити, або збірку перевести на пресовий фонд «Авангард». Там, де є сумівське весілля знайомих, д. Сендей вже під час весілля пропонує ініціаторам збірок і пожертв на українську пресу, обов'язково львину частину приділити на «Авангард», бо ж це є святий обов'язок членів СУМ-у допомагати своєму єдиному журналові на чужині.

В одному з листів до Редакції д. Сендей згадує про працю в осередку так:

«...коли мене вибрали вже в члени Комітету Осередку СУМ-у, то дали мені найбільш занедбану відповідальну ділян-

ку, а саме кольпортаж сумівської літератури. Так я вже три роки кольпортую і спочатку привів до порядку всі надіслані видання, які роками тут валялись.

Я ніколи не забуду, як мене вибрали в члени Комітету Осередку, то дехто з сумівців негував мене, підсміювався і не розважливо ставився. А коли від Вас як редактора «Аван-

гарду» почали напливати на мою адресу листи з щирими порадами і оцінкою моєї роботи, то заздрісних почало дивувати і почали вже рахуватись з моєю роботою. В цьому році відбувся літній табір для нашого юнацтва СУМ-у і вибрали мене знову керівником харчової ділянки. Наша дітвора в таборі була дуже милою і я для неї не жалів ні часу ні сил та взявся

куховарити. П'ять тижнів куховарив, бо вважав, що мусить хтось і цей пост з успіхом виконати.

Під час Зустрічі українців Канади і США в минулому році на Здвизі СУМ-у я взяв відповідальність за виставку. Народні вишивки, взори і багато інших, а серед них моїх експонатів було найбільше, бо я теж цікавлюсь цим мистецтвом і сам виготовляю. Незабаром перешлю Вам на згадку.

А тепер в грудні 1957 року буду робити збірки на пресфонд «Авангарду», а в січні

1958 р. буду розпочинати приєднувати нових передплатників «Авангарду» на 1958 рік.»

А що коли б при кожному осередкові було по одному кольпортерові і працювали так, як д. Сендей, то можна запевнити, що не було б перебою у виході журналу і можна б видати ще й виховну літературу для членів СУМ-у і нашого юнацтва. Все залежить від доброї волі керівників осередку, від провідного активу СУМ-у по всіх країнах.

Бажаємо нашому Другові П. Сендею дальших успіхів у так відповідальній роботі.

Члени драм-гуртка при осередку СУМ^А в Клівленді (США), 1957 р.

З В Е Р Н Е Н Н Я

В 25-ТІ РОКОВИНИ ШТУЧНОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

ДО ВСІХ ПОЛІТИЧНИХ І ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ, ДО

УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ І ДО ВСІХ УКРАЇНЦІВ У КРАЇНАХ

ВІЛЬНОГО СВІТУ

Дорогі українки і українці!

Наближається двадцять п'яти роковини штучного голоду, який організували московські окупанти в Україні в 1933-у році. Під час голоду загинуло понад 7 мільйонів наших матері і батьків, наших сестер і братів.

Ми, українські політичні емігранти, були свідками того злочину Москви, ми переживали страхіття московського народовбивства і тому нашим обов'язком є організовано відзначити у 1958 році двадцять п'яти роковини жахливої трагедії українського народу. Відзначаючи ці роковини, ми повинні не лише вшанувати пам'ять мільйонів наших рідних, але також змобілізувати світову політичну опінію для акції спротиву московській агресії.

Московські окупанти зуміли на протязі двадцяти п'яти років приховувати від вільного світу факт знищення ними шляхом штучного голоду семи мільйонів українців. Підкупом західних кореспондентів, журналістів і письменників та при допомозі п'ятих комуністичних колон, Москва заглушила крики і благання порятунку вмираючих по селах і містах України наших рідних. Західний світ до сьогоднішнього дня не знає про цей небувалий в історії людства голод. Тому ми повинні вимагати від ООН створити міжнародню комісію для дослідження російського геноциду супроти української нації.

Подібно до того, як Комісія ООН вивчала російсько-більшовицьку агресію на Малярщині шляхом опиту мадярських втікачів, які були свідками і жертвами цієї агресії, так Комісія ООН повинна прийняти від нас свідчення про штучно організований Московою голод на Україні в 1933 році.

Ми певні, що при нашій добрій волі і організованості створені нами громадські комітети для відзначення 25-ої річниці голоду на Україні зможуть притягнути увагу світової громадськості до поневоленої України з тим, щоби справа визволення України з-під російсько-більшовицького ярма перестала бути лише нашою справою, але стала б також справою народів всього світу.

За ГУ СВУ:

О. Калиник

І. Галушка

ПЕДАГОГІЧНА ПРАЦЯ ПРОФ. Г. ВАЩЕНКА

Дня 23-го квітня 1958 р. припадають 80-ті роковини народження нашого Почесного Члена СУМ-у, визначеного вченого і педагога проф. Г. Ващенко, який перебуває на чужині в Мюнхені.

Українська спільнота, а зокрема Спілка Української Молоді в Європі та за океаном, гідно відзначить цей день нашого Ювілята, що спільно на старості літ ділить долю на чужині і активно всі роки, все своє життя присвятив для підготовки наших молодих кадрів на Україні і на чужині. Проф. Г. Ващенко з дня відновлення СУМ-у на чужині багато присвятив свого часу, свого знання і досвіду у вихованні нашого членства, він найбільше написав наукових праць, статей на ідеологічні, світоглядні, виховні теми, своїми порадами допомагав в щоденній роботі СУМ-у.

Редакція «Авангарду» закликає все членство СУМ-у по всіх країнах підготуватись на день 23. квітня 1958 р. гідно відзначити дату народження нашого Ювілята. Про шлях творчої наукової, громадської та політичної діяльності проф. Г. Ващенко ширше надруковано нами в його науковій праці «Виховання Волі і характеру» ч. I, а тут ми подаємо короткі відомості про його педагогічну працю.

Проф. Г. Ващенко народився 23 квітня 1878 року на Полтавщині. В українській пресі почав виступати як письменник в 1907 році. Того року вийшла друком в Києві збірка його творів «Пісня в кайданах», в 1909 році — п'єса «Сліпий» і в 1911 році — збірка «До ґрунту» під псевд. Васківський. Літературна критика зустріла твори прихильно. В «Українській хаті», в «Літературно-науковому віснику» і в газеті «Рада» з'явилися прихильні рецензії на п'єсу «Сліпий» і збірку «До ґрунту». Відомий український науко-

вещ і літературний критик Ніковський вмістив у «Раді» з приводу цієї збірки «До ґрунту» статтю під назвою «Здорова творчість», де дуже позитивно схарактеризував збірку. В «Українській енциклопедії», що вийшла у Львові, проф. Г. Ващенко згадано як письменника. Але в 1911 році відійшов він від літератури й захопився педагогікою й експериментальною психологією.

Ще в 1926 році, будучи професором педагогіки в Полтавському педагогічному інституті, проф. Г. Ващенко вирішив написати українською мовою підручник з дидактики. Працював над ним майже два роки. У 1928 році він вийшов друком під назвою «Загальні методи навчання». Це був перший підручник з дидактики українською мовою. Вживався він в педагогічних вузах України. Але в кінці 1933 року большевики додивились, що він написаний зовсім не в дусі марксизму-ленінізму. З наказу заступника наркомів освіти Хаїта 29 грудня 1933 року були скликані збори викладачів і студентів педагогічного інституту, на яких цей підручник був визнаний за шкідливий, сам проф. Ващенко був обвинувачений в українському буржуазному націоналізмі, оголошений як «ворог народу», позбавлений посади в інституті, виключений із учительської спілки і секції наукових робітників.

Крім підручника з дидактики, за часи перебування під советами написав коло 50 праць на різні педагогічні теми. Всі вони загинули. Із них пригадати можна: «Наслідки тестів Вуді в полтавських школах», «Філософія прагматизму як методологічна основа методи проєктів», «Пришкільні майстерні», «Учитель і дисципліна в школі». Особлива шкода за тим, що загинув його щоденник, в який протягом десяти років проф. Г. Ващенко заносив свої спостереження над дітьми дошкільного віку. За своєю формою він нагадував «От двох до п'яти» Чуковського. Коли б щоденник був виданий у такому вигляді, як був написаний, його з охотою читали б батьки й педагоги. В 1939 році почав викристовувати свій щоденник для наукових праць з психології. Першу працю написав на тему «Дитячі запитання в формі «чого». Ця праця звернула на себе увагу видатних советських психологів Рубінштейна й Корнілова, і вони включили її в своїх підручниках психології в число рекомендованої літератури. Коли б щоденник зберігся, автор міг би написати на підставі його немало праць на різні теми з психології дитинства. Але він загинув під час втечі проф. Ващенка з СССР, і разом з ним загинула його довголітня праця проф. Ващенка.

На еміграції продовжував свою наукову й публіцистичну роботу. Моральні умови для неї були тут незрівняно кращі, ніж в СССР. Професор міг вільно висловлювати свої думки, не боячись, що хтось буде за це оголошувати його «ворогом народу» й позбавляти посади. Але матеріальні умови для праці були не легкі, особливо в часи перебування в ірівських таборах. У Професора не було не тільки окремої кімнати, а навіть окремого стола. В 1945-1946 році трудно було навіть дістати паперу для писання. Тому йому довелося писати на невеликих клаптиках. В наслідок цього деякі роботи загубились. Так загубилась досить велика (сторінок на 300) праця на тему «Основи національного виховання»: Залишились лише декілька розрізнених сторінок.

І все ж таки за роки еміграції проф. Ващенко брав активну участь в українській пресі, вміщаючи свої праці в «Авангарді»,

в «Українські трибуни», в «Українському самостійнику», в «Шляху перемоги» і в журналі «Визвольний шлях». Останній час почав вміщувати статті на педагогічні теми в «Українській думці». Крім того, більші його праці надруковані циклостилом або видані окремими книжками чи брошурами. З галузі дидактики видані такі праці:

«Загальні методи навчання», — 4 частини.

«Проект системи освіти в самостійній Україні» (брошура).

«Системи навчання» («Визвольний шлях»).

«Організаційні форми навчання» («Визвольний шлях»).

З галузі педагогіки надруковано:

«Виховний ідеал» — 2 частини (циклостилом).

«Завдання виховання української молоді» (циклостилом).

«Виховання волі й характеру» — дві частини.

«Тіловиховання як засіб виховання волі й характеру» (брошура).

«Основи естетичного виховання» (брошура).

Крім того, написана, але не видана друком велика праця, сторінок 300, на тему «Основні лінії розвитку советської педагогіки й школи». Історія советської педагогіки доведена в ній до 1932 року. Доповнення до цієї праці може бути розвідка «Яничар Макаренко — найбільший советський педагог».

Коли б зібрати всі названі вище і видані друком педагогічні праці, за винятком двох останніх, то це був би майже повний курс дидактики, (сторінок коло 600) і повний курс педагогіки (сторінок 800). Це дало б можливість українським педагогам після повернення на Батьківщину обходитися без советських підручників, написаних українською мовою.

Крім співробітництва в «Авангарді», брав активну участь у праці СУМ-у: читав лекції для нашої молоді, бував на конференціях, в сумівських таборах.

Значна частина його праць вийшла друком за допомогою СУМ-у.

Різне:

Як ви оцінюєте свій характер?

(Самоперевірка)

Як багато ви варті в своїх очах? Як високо ви оцінюєте свій характер, якщо ви коли-небудь знаходите час на таке думання?

Деякі люди цього ніколи не роблять. Вони не люблять заглянути собі глибоко в душу, бо це їх дуже турбує і руйнує затишок. Вони ненавидять самого тому, що вона змушує їх думати, а їх думки, що виникають, неприємні.

Ось тут іспит. який дасть змогу перевірити себе. Відповідайте «так» або «ні» перед тим, ніж звернутися до ключа-розв'язки вкінці.

1). Чи ви готові радше зустрінути проблеми, аніж утікати від них, намагаєтеся забути про них або відкладаєте їх рішення якнайдалі, покладаючись на допомогу когось іншого?

2). Чи ви здібні виносити чітко окреслені рішення?

3). Чи ви робите те, що вважаєте правильним, навіть тоді, коли це входить в конфлікт з вашими матеріальними вигодами?

4). Чи ви здібні встоятися самотньо, не змінюючи своєї кращої думки під впливом зичливої родини чи друзів або критицизму сторонніх людей, як наприклад, співробітників?

5). Чи ви б виступили без вагань проти кривди, яку хтось чинив би незнайомому чи новичкові?

6). Чи ви б втрутилися в оборону проти тероризування особливо мовчазного створіння чи дитини?

7). Чи ви засуджуєте і боретеся проти дискримінації расової, релігійної, національної, політичної, соціальної, економічної?

8). Чи ви готові ввічливо вислухати людей з ворожими вам поглядами?

9). Чи ви відмовляєтесь глузувати з інших людей, хай дивних, ненормальних, ексцентричних, з сумнівною репутацією, нещасних або впертих?

10). Чи ви втримуєте свою мораль і поведінку на встановленому належному рівні і чи допомагаєте й іншим у цьому?

11). Чи ви б зневажливо засудили себе, якщо б ви скористали з недосвідченості чи слабості якоїсь людини, прихильної до вас?

12). Чи ви намагаетесь радити безкористо, нічого не викомбінуючи для своєї особистої цілі?

13). Чи люди певні в вашій чесноті?

14). Чи ваші друзі знають, що ви господар свого слова?

15). Чи вони знають вашу думку, що байдкувати нечесно й огидно?

16). Чи знають вони також, що ви — вірний, стійкий і надійний друг?

17). Чи ви дисциплінуєте себе, плекаючи в собі якості, як от: уміння володіти собою, поміркованість, стриманість?

18). Чи для вас легше пробачити й забути, аніж плекати почуття образи?

19). Чи ви часто задумуєтесь над серйозними проблемами?

20). Чи ви самі собі друг, тобто, чи ви цілком щасливі, якщо залишаєтесь на самоті з власними думками?

Рахуйте 5 очок за кожне «так». Це — дуже тяжкий іспит, і число 70 є відмінно; 60-70 можна рахувати за дуже добре; 50-60 — добре; від 40-50 — задовільно; 30-40 — непогано; нижче 30 — погано.

(The Psychologist Magazine, квітень, 1957)

**ЗБЕРІГАЙТЕ І ПІДТРИМУЙТЕ ЄДИНИЙ ЖУРНАЛ СУМ-у!
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НА 1958 РІК, ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ
ФОНД «АВАНГАРДУ»!**

Закінчив свою місію старий 1957 рік, і цим числом закінчується 11-ий рік виходу журналу для наших читачів. Чи появиться чергове число журналу в 1958 році?

На цей запит Редакція журналу «Авангард» не може дати відповіді, бо 1957 рік був найгіршим роком за всі роки його виходу через те, що клітини старшого СУМ-у в багатьох країнах самоліквідувались і були бездіяльні — в Німеччині, Австрії, Швеції, Франції, Аргентині, Бразилії, Парагваю, а в Бельгії і Австралії у стадії малоактивності, лише в Англії, США і Канаді сумівські клітини були частково діяльні. Але і в цих трьох країнах переважна більшість членів старшого СУМ-у підупали під шкід-

ливий еміграційний квітизм, не включились в акцію передплат на 1957 рік і в акцію па пресовий фонд «Авангард». От тому ми маємо сумніви, чи зможє появиться чергове число журналу «Авангард» у 1958 році. Отже, доля виходу журналу в 1958 року залежить від наших читачів, під Крайових Комітетів і ГУ СУМА і всіх діяльних осередків СУМ-у, від сумівців Америки, Канади й Англії, бо в цих країнах є найбільше число української молоді і найкращі умови життя.

Де причина, що сумівський актив і члени СУМ-у Америки, Канади й Англії не включились масово на передплату минулому році? Причина та, що Крайові Комітети СУМ-у і Головна Управа СУМ-у за останні два роки не поцікавились долею журналу «Авангард». Зокрема хочемо повідомити всіх читачів, що ІУ СУМА під впливом однієї особи, яка фальшиво прикривалась «опікуном» СУМА, рішила видавати знову свій журнал в супереч підписаної умови про видання єдиного журналу «Авангард».

Ми свідомі того, що ГУ СУМА зможє видати одно число чи більше і може на тому і припинитися поява їхнього журналу, як це було в попередніх роках, але цим кроком вона завалить вихід журналу «Авангард».

Найбільшою шкоди роблять для плянового виходу журналу це ті осередки СУМ-у, які свідомо чи через лівинство не розчислюються за журнали протягом останніх двох років.

Адміністрація «Авангард-у» весною в 1957 році вислала для кольпортажу дві брошури проф. Г. Ващенко і книжку «Виховання волі і характеру» ч. II. Ця література конче потрібна кожному членові СУМ-у для підвищення своєї освіти і знання. Адміністрація «Авангард-у» при допомозі осередку СУМ-у в Боффало здобула частину фондів на це видання та додатково ми випозичили у приватних людей, що, заплатили за їх друк друкарні і на поштові і адміністративні витрати. Отже, каса «Авангарда» заплатила разом за все 6 630 ім.

Проминуло вже понад 10 місяців, як вислано ці книжки до кольпортажу, але до сьогодні лише 30% розчислилось а решта умовчує. До сьогодні не розчислись за книжки і брошури Крайові Комітети: Австралії, Венесуелі, Бельгії, а про осередки старшого СУМ-у Франції, Німеччини, Австрії, Парагваю, Аргентини, Бразилії не згадуємо, бо бездіяльні і роками не розчислюються.

Частина осередків в США і Канади розчислились, але до сьогодні не розчислились за книжки такі осередки СУМА в США: ім. Павлушкова в Чикаго, в Йонкерс, в Брукліні, в Балтіморі, в Мініаполіс, в Мільвуке, в Виппани, в Аллентові, в Кентон, у Вашингтоні, в Неварку, в Гартфорд, в Пасейк; не розчислись в Канаді осередки СУМ-у: в Брадфорді, в Летбріджі, в Гамельтоні, в Вудсток, в Велланд, в Ванкувер, в Лакіні, в Форт-Вілліам, в Оттаві, в Судборі, в Едмонтоні.

Пора покласти кінець амбіціям того чи іншого керівника на чужині, а потрібно керуватись повсякденно добром української визвольної справи і підготовкою молодих кадрів по всіх країнах на чужині, де є розсіяна наша молодь. Потрібно керуватись добром всієї Спільки Української Молоді. Якщо за останні два роки

в переважній більшості країн сумівські клітини перестали існувати і самоліквідувались, якщо багато соборників змушені були відійти від активної діяльності, то за це мусять відповідати ті особи, які створили умови для звуження світового СУМ-у на користь нашому ворогові. Історія засудить тих осіб, які прагнуть зменшити динамічну силу СУМ-у і його здобутки за попередні роки діяльності на чужині.

Щоб наново стартував СУМ по всіх країнах на чужині, щоб СУМ знову став світовою організацією молоді, щоб, нарешті, СУМ відновив принципи соборності, пора припинити думати і діяти лише в інтересі свого осідка життя чи в інтересі осередка чи Крайового Комітету даної країни, а треба діяти і цікавитись долею СУМ-у по всіх країнах; потрібно допомагати щоденно розбудовувати друковане сумівське слово свого журналу як органу ЦК СУМ-у. Друковане слово є могутньою зброєю в боротьбі за поширення справи ідеї визволення України, а журнал «Авангард» є зброєю за збереження здобутків виховної роботи та за дальшу розбудову СУМ-у.

Якщо це зрозуміють молоді провідні керівники СУМ-у США, Канади та інших країн і будуть працювати в першу чергу для добра СУМ-у, тоді буде гарантія в перемогу ідеї СУМ-у і цим вони виявлять державницький підхід до проблеми молоді.

Тому підтримуйте свій єдиний сумівський журнал «Авангард». Всі члени СУМ-у в грудні 1957 року і в січні 1958 року проведуть масову передплату на 1958 рік та збіркою на пресовий фонд допоможуть видавати безперебійно журнал у 1958 році. Хай всі кольпортери розрахуються за попередні числа журналу і книжки в грудні 1957 року! Якщо ж цього не виконають, тоді за появу «Авангард-у» в світ згідно пляну в 1958 році, Редакція знімає з себе відповідальність.

Редакція

ОГОЛОШЕННЯ

Вийшла з друку книга д-ра Д. Донцова «ВІД МІСТИКИ ДО ПОЛІТИКИ». Видала Крайова Управа Спільки Визволення України в Канаді на дозрому білому папері. Мистецьке оформлення віньєти чудово виконала пані мгр. Н. Геркен-Русова. Книга має 62 сторінки. Ціна одного примірника — 65 центів. Замовлення надсилайте на адресу: SVU, Box 1051, Postal Station „C“, Toronto 3, Ont., Canada.

☆

Д. Донцов: «ЗА ЯКУ РЕВОЛЮЦІЮ», видання Головної Управи Ліги Визволення України, Торонто, Канада, 1957, — випуск Політичної Бібліотеки ЛВУ, ч. 12. Сторін 80; обгортка роботи Б. Стебельського. Кни-

жка видана з нагоди відзначення 40-річчя Української Національної Революції (1917 —

Книжка видана на дуже добромому папері. Її ціна 0,75 дол. Замовлення слати на адресу: LVU, 140 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada.

☆

М. Колодзінський: **УКРАЇН-СЬКА ВОЄННА ДОКТРИНА**. Частина I-ша, видання ч. 2. Бібліотеки Товариств Кошарних Вояків УПА в Канаді й ЗДА. Торонто, 1957. Перелрвк з краківського циклоstileвого видання з 1940 року. Мистецька обгортка Б. Стебельського. Сторін 62. Ціна 0,50 дол. Замовлення слати на адресу: T-two K. W. UPA, 140 Bathurst St., Toronto, Ontario, Canada.

Вінчання сумівської молоді

В лютому місяці 1957 р. активний діяч осередку СУМ-у в Торонті друг Іван Дудис і сумівка Марійка Бордун вінчалися, що довершив о. канонік П. Камінський, о. Стефан Кабурський і капелян СУМ-у о. Ярослав Бенеш в церкві Матері Божої Неустаючої Помочі. Під час вінчання співав славний сумівський хор «Прометей», під управою проф. Лева Туркевича. На весіллі, яке відбувалось в залі Канадійського Українського Легіону, було дуже багато гостей, друзів, знайомих та родичі молодих. Голова КК СУМ-у д-р М. Кушпета привітав молодих і гостей з нагоди весілля від Крайового Комітету СУМ-у Канади. При цій нагоді відбулася і збірка;

у висліді зібрано 111 дол. на українських інвалідів, 141 дол. і 50 центів на виховання Юнацтва СУМ-у та на оселю; не забули сумівці зібрати і 19 дол. на пресфонд «Авангарду».

Дня 13-го квітня 1957 р. зібрались друзі сумівці в домі «Просвіта», щоб зробити несподіванку для друга Осипа Щурика з нагоди його вінчання з подругою Стефанією Іалюк. Про смачну перекуску з цієї нагороди подбали друг Сендей і подружки-сумівки. Голова Крайового Комітету СУМ-у д-р М. Кушпета виступив з сумівським дружнім словом, бажаючи другові О. Щурикові всього найкращого на новому шляху його родинного життя, та вручив д. Щурикові грошевий да-

Марійка і Іван Дудис

Стефанія і Осип Щурик

Марійка і Володимир Турик

рунок від усіх присутніх. А всі присутні після того зложили частину для фонду на Оселю 60 доларів з чого призначили на «Веселку» та 30 доларів на фонд єдиного сумівського журналу «Авангард».

Дня 27. квітня ц. р. в церкві св. Миколая відбулося вінчання молодих, яке довершив парох ВСЧ. о. проф. д-р Богдан Липський. Під час вінчання співав відомий наш сумівський хор «Прометей», під управою Зенона Гнопки.

Весільна частина відбулася в залі Латинської Церкви при участі багатьох гостей, де зібрано 77 доларів і 15 центів на виховання Юнацтва СУМ-у.

1. червня ц. р. в Катедральній церкві св. Йосафата в Торонті відбулось вінчання Павла Кулій з Лесею Ковалюк. Після вінчання до гарно прибраної та просторої словацької

залі прибули численні гості: рідні, друзі і знайомі молодих, які звеличали це весільне свято.

З ініціативи П. Сендея присутні гості зложили 22 долари на пресовий фонд «Авангард».

В суботу 31. серпня 1957 р. в Церкві Св. Миколая (Торонто) відбулося вінчання друга Володимира Турика і подружки Марійки Масної. Молода Марійка є дочкою Софії й Івана Масного з Торонта, а молодий Володимир є сином Розалії і Петра Турика з Боффало (США). Тайну вінчання дсвершив о. проф. д-р Богдан Липський.

Після вінчання весільна частина відбулася в двох залах Української Православної Іроти в Торонті, що її гості заповнили по береги. За столами сіли наші молодята, і їх обда-

Лєся і Павло Кулій

ровували та складали їм по-
жання роди. і молодого і молодого і ближча родина та гості.
Від групи друзів і подруг міс-
цевого осередку СУМ-у приві-
тав друг Іван Дудис, і нашим
молодим всі заспівали Многі
Літа.

Присутні зложили 73 долари,

з чого призначено 43 долари
для виховання Юнацтва СУМ-у,
20 доларів для свого єдиного
журналу «Авангард» та 10 до-
ларів на В.Ф.

Всім жертводавцям щире
Спасибі, а нашим молодим од-
руженим сумівкам і сумівцям
щастя Боже на Многі Літа!

ПОЖЕРТВИ НА ВИДАВНИЧИЙ ФОНД «АВАНГАРДУ» АНГЛІЯ

Шеффилд: 2 шил. — Роман Прокіпчук; по 1 шил.: Єва Смул,
І. Стельмах.

Збіркова листа ч. 10, збірщик В. Гудз. 5 ш. — В. Гудз; 4 ш. —
О. Цвяк; 3 ш. — М. Князевич; по 2/6 ш.: Г. Комарницький, С.
Дмитрик, Гришкович, І. Прокопюк, І. Чернопиский; 2 ш. — В.
Олексевич.

Збіркові листи чч. 52 і 114, збірщик І. Тригук: по 4 ш.: І. Бор-
дак, М. Розик, Ф. Каритник; по 3 ш.: І. Тригук, І. Базюк, В. Со-
рока; по 2/6 ш.: М. Андрейчук, В. Чорний, М. Гуминюк, Т. Іванів,
І. Тофан, М. Андріїв, С. Василик, Р. Смереса; по 2 ш.: В. Хомяк,
І. Гладюк, В. Забояк, А. Гуцман, С. Керейчук, С. Стрілець, М.
Станичук, М. Лукаш, В. Панкевич, В. Кулинич; по 1/6 ш.: В. Іван-
ців, С. Симчишин; 1 ш. — І. Бурдун.

Збіркові листи чч. 161, 185, 178, збірщик О. Павлишин. 10 ш. —
І. Дачинич; по 5 ш.: В. Петришин, П. Булка; 8 ш. — В. Штангрет;
4 ш. — Б. Лазар; по 3 ш.: М. Мадилюс, В. Мороз, М. Прихідний;
по 2/6 ш.: В. Садовий, І. Яворський, І. Кулиба, М. Дружницький,
Р. Стрільчик, М. Пітух, В. Яцюк, В. Лолзок, М. Баран, М. Тарас,
А. Михайлів, О. Павлишин, О. Шлапак, В. Галас, В. Гуменюк, Г.
Сола, В. Лазар; по 2 ш.: І. Іванюк, М. Прокіпчук, І. Келеман, П.
Сахро, А. Білик, П. Буцік, В. Ваврин, В. Гуцул, М. Околович; по
1 ш.: І. Муха, І. Бомбик.

Збіркова листа ч. 380, збірщик, Т. Рак. 5 ш. — Е. Візняк; по 4
ш.: Т. Рак, Д. Лисак; 2/6 ш. — І. Сікорський; по 2 ш.: І. Пушкід-
ра, І. Павлюк, П. Петрівський.

Збіркова листа ч. 115, збірщик П. Гуляк. 15 ш. — П. Гуляк, 5 ш.
— М. П.

Збіркова листа ч. 31, збірщик Ю. Катаман. 5 ш. — Ю. Катаман;
по 2/6 ш.: К. Профір, С. Рачковський, О. Масляний, С. Ворон, М.
Кузик, Г. Чопак, Т. Могилевич, С. Савчук, С. Федик, Д. Глушко,
М. Волошин; по 2 ш.: С. Пилип, П. Малицький, В. Нагайло, Е. За-
вадський, С. Марунчак, С. Галецький, П. Гребінець, М. Яринсь-
кий, Ф. Черпанець, Пр. Дар; 1/6 ш. — М. Титко; по 1 ш.: С. Ка-
нюк, І. Дуда, П. Коцан, П. Пилипів, Т. Яцик.

Збіркова листа ч. 218. 10 ш. — Р. Ромахней.

Осередок СУМ-у в Бері жертвує з лотерії 3:18:9 фунт. на
«Авангард».

Збіркова листа ч. 35, збірщик О. Павлюк. По 3 ш.: О. Галатин,
І. Полохач, Ф. Федорів, О. Павлюк; по 2/6 ш.: С. Бабухівський,
М. Кізімишин, Д. Стесок; по 2 ш.: М. Хомич, Пелипчак, Котович,
Дичиканський, С. Зупанський, Заворотинський; 1/6 ш. М. Ониськів.

Збіркова листа ч. 17, збірщик П. Кіт з Ноттінгхаму:

По 5 ш.: А. Павлишин, П. Кіт, М. Короліус; по 2 ш. 6 п.: В. Стасів, М. Зарицький, М. Хомин, С. Іванський, Е. Іванісік, Ф. Гула, В. Пензак, П. Волошин, В. Семак Ф. Стасів; по 2 ш.: Р. Руденський, М. Захарчук, І. Підгірний, П. Рафалюк, І. Ткачів, С. Димида, Г. Шкатуляк, Р. Найдан, С. Василик, В. Андрусишин, Г. Гуцул, О. Крилатий, С. Галаган, В. Петноцький, Г. Даналевич, М. Пітляк, М. Романишин, В. Перфецький, А. Ковалів, О. Хохоляк, Т. Ініп, М. Джус, С. Гук, М. Зеленьок; по 1 ш. 6 п.: О. Германович; по 1 ш.: І. Захарко, Д. Мартинів, А. Галаван, М. Чепак, С. Бойко, М. Грицишин.

Збіркові листи ч. 375 і 374 збірщики, З. Головачук і І. Владика: На Пресовий Фонд «Авангарду» зложили:

По 5 ш.: З. Головачук, М. Терлецький, Ф. Королишин; по 3 ш.: І. Демянчук, П. Рафалюк, В. Масник, Р. Липка, Г. Прийдан; по 2 ш. 6п.: М. Бандровський, М. Дідух, М. Толочкевич, М. Пронюк, С. Пасельський, В. Красицький, С. Ємець, М. Коропатницький, І. Костів, П. Лосик, М. Слободян, Пасіка, С. Зварич, І. Буряк, М. Лоїк, М. Перепічка; по 2 ш.: В. Воробець, М. Василик, О. Музалка, В. Скринка, В. Бобецький, М. Шачко, В. Слободян, В. Мельник; по 1 ш.: П. Кучм'як.

Збіркова листа ч. 11, збірщик В. Держипільський з Скантигорпу:

По 2 ш. 6 п.: В. Держипільський, Б. Животко

Збіркова листа ч. 138:

По 10 ш.: В. Бойчук.

АВСТРАЛІЯ

12 шил. — Б. Нагорняк; по 5 шил.: О. Колодницький, проф. Шчипало, Др. В. Мричко, М. О. Капустянський; 4 шил. — І. Герета; по 3 шил.: Ю. Менцінський, А. Мінко; по 2 шил.: Т. Шпоняк, М. Васараб, М. Фітяк, В. Петрів, М. Бойчук, С. Яценко, В. Гоголь, Г. Синюта, М. Жуковський.

США

Балтимор: по 0,50 дол.: Т. Царик, З. Гой, Б. Бойко, М. Ремський, В. Олексюк, А. Чорний, І. Радь, В. Стельмах, М. Турик, Ст. Поліщук, А. Стельмах; по 0,25 дол.: Т. Луцишин, Т. Возюків.

Гартфорд: по 1 дол.: Гр. Марич, Ю. Микитин, В. Смотрич, М. Головатий, М. Михальчишин; по 0,50 дол.: Я. Грицай, Т. Зборовський.

Детройт: 3 дол. — Гр. Курилів; по 1 дол.: М. Зальопаний, М. Перфецький, О. Хруль, Ю. Соболяк, Й. Романів, П. Сапа, Й. Мацийовський, І. Совірка, В. Гарасимів, В. Яремчук, В. Стрілецький; по 0,50 дол.: М. Березовський, Г. Кобель, В. Дячок, П. Демчук, С. Іванкош; по 0,25 дол.: М. Сірий, А. Вовк.

Джерсі Сіті: по 2 дол.: М. Бура, Й. Довн; по 1 дол.: Дм. Вох, Анна Вох, Г. Бура, П. Вох, Я. Іваницький, Іл. Щупляк, П. Такой, І. Кишенюк.

Клівленд: 2 дол. — Німець; по 1 дол.: Миськевич, М. Солонина, О. Дубчак, І. Бібан, П. Цица, П. Кулик, В. Хома, О. Подусівський, Ст. Савчак, Д. Статків, О. Лівий, М. Коваль, Р. Швець, В. Явний, М. Дмитрів, М. Сикита, Б. Семків, О. Теркаля, В. Павлічка, М. Капітанець, М. Охрін, В. Кулик.

Мільвокі: по 1 дол.: М. Бурда, Н. Праско; по 0,50 Л. Петренко, В. Пискір.

Філадельфія: по 1 дол.: В. Риндич, М. Греш, Р. Беднарський, М. Бачара, М. Бохно, І. Васюта, В. Попович, М. Солтис; по 0,50 дол.: С. Верхнянський, М. Романик, Є. Безрукий, І. Сівак.

Чикаго: 3 дол. — Г. Порохонька.

Осередок СУМА ім. «Київ» в Детройті, збірщик С. Леськів жертвували: по 1 дол.: С. Лиськів, М. Федішин.

Осередок СУМА в Балтіморі, збірщик Юрій Качанюк. Жертвували: 2 дол.: Й. Кулинич; по 1 дол.: Й. Качанюк, Р. Павловецький, М. Римський, С. Попіна, Д. Стельмах, Т. Савчук, М. Вавриків, І. Яремко, С. Поліщук, І. Боновський, С. Павловський, В. Стасюк, Р. Олексюк, І. Федорчук, Д. Білчак, А. Барис, А. Шмегулець, К. Панаас, Г. Гуцуляк, Д. Льоринец, О. Стельмах, О. Гой; по 0,50 дол.: В. Шурин, В. Вірний, А. Чорний, М. Тимюк, Б. Войтович, Г. Войтович; 0,25 дол.: В. Захарко.

КАНАДА

Віндзор: 2 дол. — М. Макар; по 1 дол.: В. Мазник, М. Голич, Н. Бзук, Т. Т... (підпис нечиткий), Д. Косик, Ю. Рованчук, М. Марунчак, П. Мушкетю; 0,70 дол. — О. Яцків; по 0,50 дол.: І. Мудрий, П. Мудра; по 0,25 дол.: В. Антонів, Бойко, Марків, Олійник.

Лондон: по 1 дол.: П. Сахаревич, М. Клюс, Ф. Кирашук, П. Іванків, Ів. Хработин, М. Микитяк; по 0,50 дол.: М. Деркач, В. Грицьків, М. Картофель, Ст. Майковський, Ів. Гіщак, К. Корпан, В. Яворський, Ст. Медичкий.

Монреаль: по 2 дол.: Д. Ковальчук, М. Фармус; по 1 дол.: Б. Парфешюк, А. Доманчук, П. Кузиниш, М. Сунак, М. Безпальюк, І. Герелюк, Я. Цупер, І. Буцяк, П. Семенюк, Л. Левицька, Ф. Гук; по 0,50 дол.: І. Кардаш, М. Кінах.

Судбури: по 2 дол.: С. Харко, М. Макаревич, П. Петрусенко, Д. Сліпенький, С. Василів, Ст. Харко, А. Порицький, С. Садовий, М. Назар; по 1 дол.: І. Гонич, В. Струк, Н. Хитра, П. Воропа, С. Собко, В. Купчак, В. Рекуляк, Н. Шай, М. Коціловський, В. Давидяк, П. Петрусенко, Т. Є. С. Василів, Д. Михайлюк, Б. Борис.

Торонто: 5 дол. — П. Кулій; по 2 дол.: І. Прокоп, Ольга Ярославич, Петро Шкуляк, К. Фицик, Петро Сендей; по 1 дол.: М. Ковалишин, М. Квасній, М. Максим, Р. Бабяк, В. Нфольк, Б. Коцур, В. Родевич, П. Смерек, С. Партика, П. Мотюк, Андрієнко, П. Кушій, В. Мельник, М. Чепелко, П. Курило, І. Коцько, Н. Н... (підпис нечиткий), І. Карась, М. Гамелій; по 0,50 дол.: С. Тимофей, І. Бурак, В. Федоришин.

Канада. Калґарі. Збірщик В. Лупенців: По 1 дол.: В. Лупенців, П. Василевич, Д. Коваль, Садівник, С. Бабака; 1,5 дол.: Е. Козак.

На хрестинах Марусі, дочки п-ва Ляльків у Віндзорі (Канада), що відбулися 23 червня 1957 р., присутні гості зложили 20 дол. на українську пресу і з цієї збірки призначили на «Авангард» 8 дол.

Жертводавцям щира подяка, а маленькій Марусі кріпкого здоров'я та багато літ.

Члени СБУ в Торонті. збірщик В. Брух: на пресфонд «Авангард» — 36 дол.

Всім збірщикам і жертводавцям щире спасибі.

26-го жовтня 1957 року в Норвіч (США) відбулось вінчання Анни Мних і Григорія Гайдук. На весіллі з цієї нагоди за ініціативою Юрія Турич і Івана Гулича, присутні гості зложили 64 долари на пресовий фонд «Авангарду». Жертвували: Михайло П'ятничко — 30 дол.; 4 дол.: Осип Рудько; 3 дол.: Гнат Мартиняк; 2,50 дол.: К. І.; по 2 дол.: І. Гулич, Гайдук, В. Івах; по 1 дол.: Ю. Турич, М. Тихловець, І. Ліщинський, І. Здирко, П. Мархонь, Д. Галаш, Ю. Туркевич, І. Лоевич, Т. Кравців, д-р Ф. Галаш, І. Юсипенко, К. Гаврилюк, Ф. Лазар, М. Жукевич, А. Краковецький, Г. Корець; по 0,50 дол.: Т. П'ятничко, І. Шпіка, І. Грамяк, Г. Скляр. Збірщикам і жертводавцям щире спасибі, а Молодим — щасливого життя і Много Літ!

О Г О Л О Ш Е Н Н Я

Петро Мірчук: «УКРАЇНСЬКО-МОСКОВСЬКА ВІЙНА (1917-1919)», видання Головної Управи Ліги Визволення України, Торонто, Канада, 1957, випуск Політичної Бібліотеки ЛВУ ч. 11., — з циклу «Український націоналістичний рух першої половини ХХ. століття», брошура четверта, Сторін 80. Ціна 0,50 дол.

Замовлення слати на адресу: LVU, 140 Bathurst St., TORONTO, Ont., Canada.

За старанням Фондації ім. Ю. Клена та української будівельної спілки «Сейф-Вей» в Торонті, вийшла в світ окремою книжкою «Попіл імперій».

»Попіл імперій« видано на гарному папері в полотняній оправі.

Ціна книги — 3 дол. 65 цент. Замовлення скерувати на адресу:

Iurij Klen
Foundation
575 Queen ST. W

Toronto 2 B. Ont.

Canada

Читайте! — Передплачуйте! — Поширюйте!

«МІСІЮ УКРАЇНИ»

Ілюстрований журнал політично-визвольної думки. Орган СВУ в Канаді. На бажання висилаємо показові примірники.

Річна передплата — \$ 2.00. Поодинокое число — 35 цент. Адреса:

Mission of Ukraine
Box 1051, Postal Station „C“,
Toronto 3, Ont., Canada. Tel.: EM. 3-7839

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ «АВАНГАРД» СТАВАЙТЕ ПОСТІЙНИМИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ ВАШОГО ЖУРНАЛУ!

Кожний сумівець і сумівка, кожний український юнак, кожний керівник молоді повинен стати постійним передплатником журналу «Авангард». В журналі поміщується статті з ділянок: проблеми молоді (в тому й прблеми виховання дітей та юнацтва), наука і знання, література (українська і всесвітня), суспільно-політична думка, відомості про історичне минуле України, про визвольну боротьбу українського народу, описи нашої батьківщини, з науки, техніки, спорт, з діяльності української молоді та ін.

Передплату висилати через банк або поштовим переказом на адресу: Deutsche Bank A. g. Filiale München, (S.U.M.), Konto Nr. 52 523.

Журнал появляється щоквартально

ЦІНА: 0,75 ДОЛЯРА